

2 / 2014

ACTA MISSIOLOGICA

Cena 0,70 € | ISSN 1337-7515 | ROČNÍK 8 - VOLUME 2014

AKADEMICKÝ ČASOPIS INŠTITÚTU MISIJNEJ PRÁCE
A TROPICKÉHO ZDRAVOTNÍCTVA SV. JÁNA PAVLA II., VŠZSP SV. ALŽBETY

Časopis **Acta Missiologica** vychádza dvakrát ročne a publikuje v čo najširšom spektre články, ktorých obsah súvisí s misijnou, charitatívnou, humanitárnou a rozvojovou činnosťou. Do tejto oblasti patria všetky vzdelávacie, zdravotnícke, sociálne a duchovné témy vychádzajúce z misijného kontextu. Časopis je recenzovaný.

O b s a h:

EDITORIAL	3
SOCIAL TRANSFORMATION: A CONSTITUTIVE COMPONENT OF THE NEW PARADIGM OF THE MISSIONARY THEOLOGY AND PRAXIS Francesco Pierli – Maria Teresa Ratti.....	5
NOVÉ TRENDY V MISIJNEJ ČINNOSTI: ŠPECIFIKÁ SÚČASNEJ MISIJNEJ ČINNOSTI NA VIDIEKU A V MESTE Jaroslava Poloňová	22
OKULTNÁ SYMBOLIKA AKO NOVODOBÝ SOCIÁLNO-PATOLOGICKÝ JAV V SPOLOČNOSTI A RODINE Pavol Tománek	35
PRÁCA S RODINAMI ČLENOV ALTERNATÍVNYCH NÁBOŽENSKÝCH Hnutí Zdenka Povolná.....	53
ZAÚJIMAVÉ PRIPRAVOVANÉ AKTIVITY Mariana Hamarová	69

EDITORIAL

Milí priatelia,

moje zamyslenie k aktuálnemu vydaniu *Acta Missiologica* si dovoľím začať myšlienkou mezinárodne uznávaného kňaza a spisovateľa, rešpektovaného profesora a milovaného pastora Henryho Nouwena, ktorý napísal viac ako 40 kníh o duchovnom živote. V jednej zo svojich nadčasových myšlienok, ktorá sa dotýka aj reality dnešných dní upozorňuje:

‘Sme zaneprázdnenými ľuďmi, rovnakými, ako sú všetci ostatní zaneprázdnení ľudia, a patrí nám taká odplata, aká prisľúcha zaneprázdneným ľuďom.’

Naše dni sú preplnené plánmi, schôdzkami, povinnosťami, ktoré musíme ešte vykonať, cieľmi, ktoré by sme mali dosiahnuť. K tomu všetkému túžime mať dobré vzťahy, byť milovaní, uznávaní, úspešní, kariérne rásť, mať dostatok finančných prostriedkov a času na zabezpečenie si nielen dôstojného, ale predovšetkým príjemného života. Toto všetko však smeruje ku kríze identity súčasného človeka akou je vyprázdnenie a následné prežívanie duchovnej prázdnoty. V spoločnosti sa tak vytvára ideálne prostredie pre egoizmus, ktorý sa v súčasnosti stáva ideológiou prežitia. Tento stav sa nevyhýba ani nemalému množstvu kresťanov, ktorí sú unavení, vyprahnutí, sklamaní, zatrpknutí, či dokonca znudení. Chýba im vitalita, horlivosť, kreativita, motivácia a túžba žiť pre radostnú zvesť evanjelia. Prežívajú všeobecnú ľahostajnosť, duchovný hlad a smäd. Túžia ho zmierniť, no mnohokrát sa o to usilujú prostredníctvom ešte väčšieho množstva práce alebo zahľtenia sa stretnutiami s priateľmi, či príjemnými aktivitami.

Tu sa otvára priestor pre pôsobenie misionárov, ktorí majú príležitosť pozdvihnúť aj takto vyčerpaných kresťanov a ponúknuť im uzdravujúcu silu Ježiša Krista a novú nádej na znovuobjavenie a žitie evanjelia v praxi.

Ale taktiež aj pre niečo čo sa zdá ako moderné, tajomné, duchovné, a na prvý pohľad vyzerá ako skutočnosť – napríklad v podobe alternatívnych náboženských hnutí, či dokonca okultných praktík, ktorým podlieha čoraz väčšie množstvo kresťanov. Ide však – ako raz povedal dnes už svätý Ján Pavol II., – o dočasné duchovné módné trendy, ktoré v človeku pocit duchovnej prázdnoty ešte viac prehĺbia.

Aktuálne vydanie *Acta Missiologica* tvoria vedecko-aplikačné príspevky nielen z oblasti teologicko-historickej, nových metód evanjelizácie, ale aj spomínanej problematiky okultizmu a alternatívnych náboženských hnutí. Napokon ho uzatvárajú zaujímavé informácie o aktivitách v rozvojovej spolupráci a humanitárnej pomoci pripravovaných na Slovensku i v zahraničí.

Samotné plynutie dejín sa natoľko zrýchľuje, že jednotlivец ho už sotva môže sledovať. Vesmír a ľudstvo vstupujú do novej éry, zásadne odlišnej od predchádzajúcich. Autori **Francesco Pierli** a **Maria Teresa Ratti** sa vo svojom príspevku *‘Premena spoločnosti: Konštitutívna zložka novej paradigmy misionárskej teológie a praxe’* venujú otázke, či môže misia a evanjelizácia zostať nemennou vplyvom všetkých zmien, ktorým sú v súčasnosti ľudstvo i vesmír vystavované. Odpoveď je jednoznačne nie, a to je dôvodom pre zmenu paradigmy v teológii a metodológii misionárskej aktivity. Radikálna zmena, ktorá zahŕňa premenu spoločnosti.

Problematickou súčasnej misijnej činnosti a jej nových trendov, špecifických metód a výziev

pri evanjelizácii na vidieku a v meste sa vo svojom príspevku *'Nové trendy v misijnej činnosti: špecifická súčasnej misijnej činnosti na vidieku a v meste'* zaoberá **Jaroslava Poloňová**. Zameriava sa na oblasť evanjelizácie na vidieku, ktorý sa, podobne ako mestské oblasti, stal v súčasnosti „novým misijným územím“. Príspevok uvádza osobné skúsenosti jedného z evanjelizátorov, v oblasti pouličného ohlasovania evanjelia na vidieku a v meste, ako aj autorkinu osobnú skúsenosť s pouličnou evanjelizáciou. Obsahuje mnohé evanjelizačné výzvy pápeža Františka, podľa ktorého sa digitálne prostredie, zahŕňajúce internet a sociálne siete stalo evanjelizačnou výzvou a zároveň významným evanjelizačným nástrojom súčasnosti, ktorý neodmysliteľne patrí k misijnej činnosti v meste, ako aj na vidieku.

Aktuálny výskyt modernej okultnej symboliky v súčasnej spoločnosti a rodine a jej vplyv na človeka sleduje príspevok *'Okultná symbolika ako novodobý sociálno-patologický jav v spoločnosti a rodine'* **Pavla Tománka**. Poukazuje na nebezpečenstvo sponchybnenia existencie diabla a satanizmu a často aj okultizmu, ktorý je v mnohých prípadoch považovaný za nainnú záležitosť voľnočasových aktivít. Tento problém sa dotýka aj kresťanských rodín, ktoré v súčasnosti čoraz častejšie podliehajú rozporuplným praktikám okultizmu a aplikujú ich popri svojom kresťanskom živote, pretože ich považujú za neškodné. Súčasťou príspevku je aj poradenstvo so spirituálno-religióznym presahom ako možnosť prevencie a taktiež návrhy odporúčaní pre riešenie danej problematiky v praxi.

Závislosť od alternatívnych náboženských hnutí predovšetkým deštruktívneho charakteru, ktorá má negatívny dopad nielen na jednotlivca, ale aj na jeho rodinu, približuje **Zdenka Povolná**, svojim príspevkom *'Práca s rodinami členov alternatívnych náboženských hnutí'*. Rodičia, či partneri taktó závislého člena prežívajú pocit zlyhania, obviňujú samých seba a za vzniknutú situáciu sa hanbia. Príspevok venuje pozornosť tejto vzniknutej situácii v rodine, možnostiam odbornej práce a pomoci jednotlivcom a rodinám poskytovaným na Slovensku i v zahraničí. Súčasťou príspevku je aj skúmanie možností práce v rámci Slovenska so závislými členmi a ich rodinami.

V rubrike **Zaujímavé pripravované aktivity** nájdeme informácie o *'prvom svetovom humanitárnom samite'*, ktorý spojí ľudí a skupiny s cieľom riešiť humanitárne problémy budúcnosti týkajúce sa prírodných hrozieb a konfliktov. Uskutoční sa uprostred procesu konzultácií začínajúcich v roku 2014 a pokračujúcich aj po ukončení samitu v roku 2016. Očakáva sa, že počas konzultácií sa určí súbor kľúčových otázok, o ktorých sa bude diskutovať na samite. Proces je riadený Úradom OSN pre koordináciu humanitárnych záležitostí (OCHA).

Ďalšou aktivitou je *'Európsky rok rozvoja'*, ktorý bude prvým európskym rokom a bude mať silný globálny rozmer založený na právach. Tento európsky rok predstavuje jedinečnú príležitosť na rozsiahlu verejnú diskusiu a zmysluplné zapojenie občanov do vízie Európy o globálnom rozvoji, a to v rámci Európy aj na iných kontinentoch, s jej rozmerom týkajúcim sa ľudských práv, environmentálnej udržateľnosti, ale aj sociálnej súdržnosti.

Projekt *'BEAMS alebo „Lámanie európskych postojev voči imigrantom / minoritám“'* prináša lepšie porozumenie a spojenie medzi populárnou kultúrou a komunitným cítením o stereotypných a diskriminačných správaniach občanov; dovoľuje skupinám imigrantov a etnických minorít získať plné práva občianstva v mnohých aspektoch.

Prajeme Vám zaujímavé čítanie, nech nám Boh pomáha objavovať radosť z evanjeliového posolstva v praktickom živote, napríklad aj v podobe konania dobra pre našich blížnych.

Mariana Hamarová

SOCIAL TRANSFORMATION: A CONSTITUTIVE COMPONENT OF THE NEW PARADIGM OF THE MISSIONARY THEOLOGY AND PRAXIS

PREMENA SPOLOČNOSTI: KONŠTITUTÍVNA ZLOŽKA NOVEJ PARADIGMY MISIONÁRSKEJ TEOLÓGIE A PRAXE

Francesco Pierli – Maria Teresa Ratti

Abstract

Cosmos and humanity are entering into a new era decisively different from the previous ones, which were many, if we are to accept what science proposes to us about the history of the gradual appearance of humans on the plane earth over almost two millions of years. The Vatican II in *'Gaudium et Spes'* puts it in this way:

History itself speeds along on so rapid a course that an individual person can scarcely keep abreast of it. The destiny of the human community has become all of a piece, where once the various groups of men had a kind of private history of their own. Thus, the human race has passed from a rather static concept of reality to a more dynamic, evolutionary one. In consequence there has arisen a new series of problems, a series as numerous as can be, calling for efforts of analysis and synthesis.¹

A few hints: the human populations has past over the last century from 1 billion to 7 billions; hence the challenge, for the first time, of the ratio between environment and human beings with the danger of a major ecological catastrophe. Before the Second World War humanity was crammed into a few big empires, now is divided into at least 193 sovereign states. All religions are living an era of revival with explosions of fierce fundamentalism in spite of expanding secularism and technological culture. None of them is ready to be swallowed by another one through the conversion of the respective faithful. Mammoth migrations are reshuffling the human geography of the earth. In the midst of all these change and much more, can Mission and Evangelization remain the same as before? No by all means! Hence *'a paradigm shift'* in the theology and methodology of missionary activity. A radical change which involves *'social transformation.'* This what this article is all about!

Key Words

Paradigm Shift. Social transformation. Social Analysis. Social Conversion. Pastoral cycle.

Abstrakt

Vesmír a ľudstvo vstupujú do novej éry, zásadne odlišnej od predchádzajúcich. Tých bolo mnoho, ak súhlasíme s tvrdeniami vedcov o histórii postupného objavovania ľudí na Zemi, ktoré trvalo takmer dva milióny rokov. Druhý vatikánsky koncil v diele *'Gaudium et Spes'* píše:

---

1 DOCUMENTS OF VATICAN II.: GAUDIUM ET SPES. Pastoral Constitution On the Church In the Modern World. (5)

Samotné plynutie dejín sa natoľko zrýchľuje, že jednotliviec ho už sotva môže sledovať. Údel ľudského spoločenstva sa stáva jediným a nerozčleňuje sa na množstvo akoby rozdielnych histórií. Takto ľudstvo prechádza z prevažne statického chápania stavu vecí k dynamickejšiemu a evolučnejšiemu chápaniu. Z toho vzniká obrovský komplex nových problémov, ktoré dávajú podnet na ďalšie analýzy a syntézy.²

Niekoľko príkladov: ľudská populácia sa za posledné storočie zvýšila z 1 miliardy na 7 miliárd, a z toho po prvý raz vyplýva problém pomeru medzi životným prostredím a ľudskými bytosťami s rizikom obrovskej ekologickej katastrofy. Pred druhou svetovou vojnou sa celé ľudstvo delilo len do niekoľkých veľkých ríš, teraz sa delí na viac ako 193 samostatných štátov. Všetky náboženstvá prežívajú obdobie znovuzrodenia s prudkým nárastom urputného fundamentalizmu napriek rozširujúcemu sa sekularizmu a technologickej kultúre. Ani jeden z týchto faktorov sa nedá pohliť tým druhým prostredníctvom obrátenia viery. Obrovské migrácie menia ľudskú geografiu Zeme. V kontexte všetkých týchto zmien a mnohých ďalších vyvstáva otázka: môže misia a evanjelizácia zostať nemennou? Odpoveď je jednoznačne nie! To je dôvodom pre 'zmenu paradigmy' v teológii a metodológii misionárskej aktivity. Radikálna zmena, ktorá zahŕňa 'premenu spoločnosti'. Presne o tom je tento článok!

Kľúčové slová

Zmena paradigmy. Premena spoločnosti. Analýza spoločnosti. Obrat spoločnosti. Pastoračný cyklus.

Continuation of the article from the previous *Acta Missiologica* – 1/2014.

Introduction: mission in the era of rising human subjectivity for social change

In the previous article: '*Social transformation and the missionary activity of the church: case study of Daniel Comboni*'³, we tried to highlight how during the XIX. century the missionary praxis had been impacted by the emerging '*Social Teaching of the Church*', spearheaded by the different revolutions unfolding throughout the Europe. These were: '*the industrial one*' with the discovery of internal combustion engine; '*the political one*' with the gradual crumbling of the big empires of the days such the Austro-Hungarian and Ottoman empire, with the ensuing rise of the national states; '*the gender one*' with women becoming actors in the social arena, hence emerging from their traditional roles with the homestead; '*the scientific one*' with the rise of new scientific areas such as sociology, anthropology, linguistic studies, psychology. Science provided new and essential tools both for the analysis of the ever more rapidly changing social phenomena and for prevision, planning, correction of them, hence assuring to human beings a control of the social phenomena never enjoyed before. It was a totally new chapter in the history of humanity where humans became the subject of history and not only a puppet in the hands of mysterious forces often hidden under the umbrella of Religion.

Daniel Comboni (1831 – 1881), had an extraordinary exposure to the scientific advancement and to the positive theological interpretation of it as elaborated by Antonio Rosmini (1797

---

2 DOCUMENTS OF VATICAN II.: GAUDIUM ET SPES. Pastoral Constitution On the Church In the Modern World. (5)

3 For detail information please see: PIERLI, F. – RATTI, M.T.: *Social transformation and the missionary activity of the church: case study of Daniel Comboni*. In *Acta Missiologica*. vol. 8, no. 1, 2014, pp. 5 – 19, ISSN 1337-7515.

– 1855)⁴ and by Nicola Mazza (1790 – 1865), hence he enriched his theological understanding of mission through the category of seeing ‘*Africans as subjects of their own history and regenerators of their own continent*’, as he wrote in his history making: ‘*Plan for the Regeneration of Africa*’ written 150 ago in Rome on the tomb of Saint Peter in 1864. The Social Teaching of the Church is – by all means – at the service of the ‘*primacy of the person*’ as an important component of God’s Plan for the all of creation.⁵ Though the emerging Marxist analysis of religions could, with a certain among of good reasons affirm that religions were just the opposite – the ‘*opiate the people*’⁶ and cause of alienation de-motivating the people from strong commitments to social transformation and liberation from social evils projecting a better life in the next world.

Comboni in an era when between the Church and Science there was still a chasm⁷, had already, prophetically envisioned their full reconciliation and collaboration for the transformation of the world. Over the century of Comboni therefore, we witness the spreading and dissemination of scientific knowledge as important component of missionary endeavour.⁸ Comboni, was one of the prophets and maker of the reconciliation between science and faith that will be advocated by ‘*Gaudium et Spes*’ exactly 100 later.⁹ Comboni was not the first one to use science in the service of Mission, but he was rather one of a few important champions of it. In this we may remember Matteo Ricci (1552 – 1610) who in China used science to overcome the diffidence of the Chinese world.¹⁰

This article elaborates about ‘*social transformation*’, as a ‘*constitutive component*’ of the new ‘*paradigm of*’ contemporary missionary activity of the church. ‘*The new Paradigm*’ in Mission is spearheaded by all-embracing changes in the church and in the world. ‘*In the Church*’ the wind of the Vatican II was the ‘*apex*’ of changes creeping in since the Vatican I (1870) and the new presence and action of the church in the World, with the end of Europe as the epicentre of Christianity and the rise of the ‘*third world church*’. ‘*In the World*’ all-embracing phenomena such as globalization, migrations, irreversible gender revolution, environmental degradation. Now mission is at the meeting point between the ‘*Church and the World*’: hence it is influenced

4 About the vision of Rosmini. A., on the importance of a renewed intellectual education and training of the priests se: ROMINI, A.: *Delle cinque piaghe della santa Chiesa. Trattato dedicato al Clero Cattolico*, written in 1832 and published in 1848, chapter 2.

5 Social Teaching of the Church on human being as co-creators is developed particularly in those sections dealing with Human Work, for ex. *Compendium*, chapter six: *Human Work*. pp. 255 – 322.

6 Marx, K. (1818 – 1883) one of the founder of sociology with Comte A. (1798 – 1857) and Durkheim, E. (1858 – 1917) analysed for the first time Religion as a social phenomenon. His conclusions were highly dependent and conditioned by the relationship between the state and protestant churches in Northern Europe, where the churches were highly controlled and manipulated by the state..

7 The most telling official documents about the misgiving of the official church vi a vis science and its evolution and progress were: *Quanta Cura and Sillabus of Errors*. (1864) under Pius XI., and *Pascendo Dominici Gregis* (1907) under Pius X.

8 At least 4 African Universities were envisaged in the document of Comboni, something which might seem unbelievable since it was in the XIX. century (1864), when even in Europe universities were extremely rare..

9 The core of the message is in *Gaudium et Spes*. (36):

Therefore if methodical investigation within every branch of learning is carried out in a genuinely scientific manner and in accord with moral norms, it never truly conflicts with faith, for earthly matters and the concerns of faith derive from the same God.

10 Ricci Matteo (1552 – 1610), an Italian Jesuit, one of the first evangelizers s of China where he ministered from 1582 to 1610; he used science to soften the hostility of Chinese people vis a vis foreigners; he was a highly skilled in mathematics, cartography and watch-technology.

and conditioned by the changes in both of them.

The article is divided into four parts:

1. The causes of the rising of a new paradigm shift;
2. Indicators of the new paradigm;
3. What social transformation is all about;
4. Hints at a methodology for social transformation;

Part 1.: The causes of the paradigm shift

A: Malaise with the traditional word: Mission linked to the colonial era

The word 'Mission' at times elicits memories about which quite a good number of people might not be comfortable with. Historically speaking, the word 'mission' entered into the theological language during the great wave of the so called discoveries (from 1400 until 1800) with the great trips and world voyages¹¹ – leading to the circumnavigation of the globe. It was the beginning of colonization which would last for almost 400 years, until the end of the Second World War, when the explosion of the decolonization movements was followed by the independence of all the countries previously colonized.

Therefore the word 'mission' is historically linked to the expansion of the European conquests of other continents lasting for a span of around five centuries. According to the mentality of the day, Christianity was part and parcel of the European package to be exported and to be imposed on the rest of the world, together with the political and economic components. It was almost impossible to separate the political and economic dimensions from the religious one. So much so that Pope Alexander VI., formally demanded to Spain and Portugal, in the 'treaty of Tordesillas' (17 June 1494), the missionary mandate of the Church¹²; thus the two nations committed themselves to impose Christianity on all conquered lands and peoples.

The target peoples of the Mission were the 'pagan ones'. But the word 'pagan' was casting a very negative shadow on all other religions, doomed to be replaced by Christianity. Positive aspects in them, and in cultures outside the European continent were detected only by few exceptional missionaries such as the above mentioned Matteo Ricci and Roberto de Nobili (1577 – 1656) whose influence on the church of the day was highly marginal until the Vatican II. It is telling the fact that when the missionaries from China, in their reports to their European Headquarters, were portraying the Chinese people in rather positive way, this caused alarm in Propaganda Fide and in other Church Circles in Rome.

The fear was that a positive presentation of non-Christian Religions and of the non-European World would undermine the motivation for the missionary activity of the church and provide weapons to the rising Philosophy of Enlightenment forcefully hypocritical of the Church.¹³ The presentations of the so called pagans had to be always negative as to urge

---

11 WOLANIN, A.: *Teologia della Missione*. Roma: Universita Gregoriana, 1994. pp. 33 – 42.: origini e uso del termine 'missione'.

12 *Treaty of Tordesillas* (1494) was a political strategic agreement between Spain and Portugal to avoid conflicts in the rapidly expanding colonialist conquests. It sanctioned and confirmed by Pope Alexander VI., who in return asked the two superpower of those days to impose Christian Faith and costumes' on all the newly conquered colonies.

13 The philosophers and scientists of the Enlightenment were highly hypocritical of Christianity and particularly

the importance of the expansion of Christianity. This strategy was used for mission animation, for vocation promotion and for fundraising. Hence the reports of the missionaries – particularly from China – had to be seriously edited before being published in the mushrooming missionary bulletins of the time.

The word '*mission*' was closely intertwined to the so called Continental '*Discoveries*', term invented by the colonizers. Nowadays it has negative connotations such as: loss of independences, colonization, slavery, exterminations of the natives and so forth. We might remember the controversy 1992 about the 500 years of the journey to America by Christopher Columbus, branded as the '*discovery*' of America.¹⁴

Yes! There are several reasons for the uneasiness with traditional word '*Mission*'!

1. It evoked an era of the history of the Church when Missio was part and parcel of a colonial package.
2. Mission had as its aim the foundation of churches which were not really but photocopies of the church of the colonial powers.
3. Mission was based on a very negative theology and understanding of others religions labelled as pagan.
4. Mission was strongly church centred with no reference to the coming of the kingdom of God.

B: The end of a Mediterranean church and the gradual rise of a World Church

It might be worth remembering that Vatican II (1962 – 1965), coincided with the End of Colonialism in Asia and in Africa. John XXIII. called the end of Colonialism a sign of the times¹⁵ ('*Pacem in Terris*', 1963, (38))¹⁶, a social event of great value for the coming of God's Kingdom. Colonialism meant that the epicentre of the world was in Europe in the capitals of the diffident colonial empires: London, Paris, Madrid, Bruxelles and so forth. All decisions were taken in the North and then imposed on the South. The personnel for governance and economic infrastructures and cadres were all coming from the North. Unfortunately, the missionary endeavour and structures of the Church were operating exactly in the same way and with the same mindset. Back then it was not understood how '*the end of colonialism*' would affect Missiology and Mission of the church in general. With the Vatican II. this world came to an end. A well-known article by Karl Rahner¹⁷ on the '*Fundamental Theological Interpretation*

.....
 of the Catholic Church seen as the buttress of the '*ancient regime*' they were trying to dismantle, The witness of portions of humanity which had an appreciable standard of ethical and social living outside the boundaries of Christianity was adding more impetus to their attacks on the Church..

- 14 What makes the evaluation the so called '*discovery of America*' highly problematic are two factors: first the way the '*native Americans*' were marginalize and even exterminated; second the slavery which affected millions of Africans forcefully abducted from the Atlantic Coast of Africa to provide manpower to the American colonies of the Europeans powers.
- 15 Signs of the times: are social phenomena affecting large areas of the globe, with a particular significance for the future of humanity and for establishing of the Kingdom of God. The expression which was used by Jesus (Mt 16,1 – 4); then forgotten for ages, then re-enter the jargon of the Church through the social teaching of the church ('*Mater et Magistra and Pacem in Terris*', and the Vatican II in '*Gaudium et Spes*').
- 16 JOHN XXIII.: *Pacem in Terris*. (38)
- 17 In this paragraph we heavily depend on the abstract by Krista Stevens on: RAHNER, K.: *Towards a Fundamental Theological Interpretation of Vatican II*. In *Theological Studies*. Vol. 40, no. 4, 1979. [online]. [quotation 16.

of *Vatican II* helps us understand how.

Rahner shows how the Church has emerged as a world Church through a process including two previous periods, expanding over the first two millennia. The first period is a period of Jewish Christianity located more or less in Palestine and which ends with the so-called Council of Jerusalem (cf. Acts 15). In the second period the Church and Christianity thrive in the Hellenistic and the European cultures; is the longest period from the council of Jerusalem to Vatican II (50 – 1962). This is known as the Mediterranean Christianity and Church. The third period is what Rahner calls the period in which the sphere of the Church's life is in fact the entire world, whereby the Church is now making transition from a "European Christianity – to a whole world religion".

The German Theologian, one of the greatest Experts during the Vatican II, goes on to say that at the Second Vatican Council, the Church appeared for the first time as a world Church in a fully formal way. Hence Vatican II was the first formal council of a world Church. For the first time a truly worldwide episcopate was present and this episcopate gathered not just as an advisory body for the Pope but rather to work with him as a decision-making body in the Church. In addition to a worldwide episcopate, signs of the Church's emergence as a world church can be seen in various decrees of the Council, such as '*Sacrosanctum Concilium*' where the Church opened the doors to vernacular in the liturgy, and other documents such as '*Lumen Gentium*', '*Ad Gentes and Gaudium et Spes*'.

Part 2.: Four indicators of the emerging new Paradigm

A: From dissemination of a doctrine to the proclamation and celebration of the God's compassion revealed in Jesus

It seems to be the benchmark of Pope Francis!. With him, key words are: '*proximity*', '*closeness*, *compassion*, *mercy*'... Francis removed the bulletproof papal car, in order to shake hands. He has reversed the use of time from his predecessors: not three quarters of an hour for speeches and one quarter for shaking of hand but the other way round. Homilies rather short and to the point. He intervenes in the newspapers with interviews with personal opinions and in discussions...

Pope Francis asserts that his ministry is not to solve all the problems but to assure all humans beings, particularly those who have difficulties, that God is on their side as to returns rays of hope to hearts sinking into darkness and despair. He seems to forcefully link with John XXIII.'s positive vision of the world. John XXIII. opening speech of the Vatican II starts with the words: '*Gaudet Mater Ecclesia*'...(Rejoice mother church...) distancing himself from the prophets of doom. More often than not he warns to pastoral agents particularly priests and sisters and other religious personnel not to put on long faces.

One of the most significant documents of Paul VI., the pope of '*Evangelii Nuntiandi*' was about joy: the Apostolic Exhortation:

Gaudete in Domino (1975): This paradox, and this difficulty in attaining joy, seem to us particularly acute today. This is the reason for our message. Technological society has succeeded in multiplying the opportunities for pleasure, but it has great difficulty in generating joy. For joy comes from another source. It is spiritual. Money, comfort, hygiene

.....
september 2014] Available on the Internet: www.shc.edu/theolibrary/resources/rahner.htm

and material security are often not lacking; and yet boredom, depression and sadness unhappily remain for many. These feelings sometimes go as far as anguish and despair, which apparent care-freeness, the frenzies of present good fortune and artificial paradises cannot assuage. Do people perhaps feel helpless to dominate industrial progress, to plan society in a human way? Does the future perhaps seem too uncertain, human life too threatened? Or is it not perhaps a matter of loneliness, of an unsatisfied thirst for love and for someone's presence, of an ill-defined emptiness? On the contrary, in many regions and sometimes in our midst, the sum of physical and moral sufferings weighs heavily: so many starving people, so many victims of fruitless combats, so many people torn from their homes! These miseries are perhaps not deeper than those of the past but they have taken on a worldwide dimension. They are better known, reported by the mass media – at least as much as the events of good fortune – and they overwhelm people's minds. Often there seems to be no adequate human solution to them.¹⁸

B: From a static / metaphysical mind-set to an historical / evolutionary one

'Paradigm shift' is a fortunate expression invented by Thomas Kuhn in his research on the progress of science over the last 500 years. Science aims at explaining the phenomena of the cosmos. When a phenomenon is revealed in its components, causes, effects and connections, then a theory is presented which allowed a certain control of the phenomenon itself. No theory is eternal in the sense that other researches, phenomena, discoveries may contribute to cast further light and therefore a movement may start towards new hypothesis leading sooner or later to another theory; this process is called 'paradigm shift' from one theory to another.

In this process of change there are two important elements: 'continuity and discontinuity'. Both are crucial! The new bricks in the scientific building are made possible by the previous discoveries, processes and progress of scientific knowledge. Once in a while, is going to occur a 'quantum leap' as well, whereby the old theory is to be replaced by the new hypothesis leading to a new theory.

For example the theory of gravity of Newton interpreted in a rather mechanistic way which kept sway over more than 300 years was reshuffled by the 'theory of relativity' of Einstein. In other words no scientific theory is absolute final and irreversible. A theory keeps the marks of the historical moment when it was invented. It is utilized for technological progress, but with the awareness that nothing is irreversible. History with its evolution and new cases shows both the richness and the limitations of a given theory.

In the theology of mission the application of the concept of 'paradigm shift' is due to David Bosch over the last 20 years of the XX. century with his magnum opus '*Transforming Mission: Paradigm Shifts in Theology of Mission*'¹⁹ The paradigm shift identified by Bosch has occurred several times over the 2 millennia of the missionary activity of the Church. The more we consider the Church as 'people of God operating in history', the more the historical dimension is taken seriously as an essential component of it. Hence paradigm shifts are inevitable; what might be difficult is to identify them.

18 PAUL VI.: *Apostolic Exhortation Evangelii Nuntiandi*. (First part).

19 BOSCH, D.: *Transforming Mission – Paradigm Shift in Theology of Mission*. New York; Orbis Books, 1991. The same approach though with different nuances in the more recent: BEVANS, B. S. – SCHROEDER, P. R.: *Constants in Context = A Theology of mission for Today*. New York: Orbis Books, 2004.

C: From *Missio Ecclesiae* for the for the expansion of the Church to *Missio Dei* for the Kingdom of God

In one of the most important document after Vatican II.: '*Evangelii Nuntiandi*' (1975), the word '*mission*' and '*missionary activity*' do not appear replaced by '*evangelization*'. Pope Francis in '*Evangelii Gaudium*' seems to follow the same path.

In the '*Evangelii Nuntiandi*' mission has an all embracing meaning: to provide a visible continuity and impact to the Trinitarian mission of the Logos and of the Holy Spirit. All ministries emanate, as it were, from the Trinitarian mission of second and third person of the Blessed Trinity. The first articles of '*Lumen Gentium*' and '*Ad Gentes*' are highly Trinitarian. Therefore *Missio* is first and foremost '*Missio Dei*' according to Karl Barth.

The four constitutions of Vatican II. provide ample insights for the new emerging theology of mission and guidelines for the grasping of the different components of the new paradigm:

- '*Ad Gentes*' is to be interpreted in the light of the other documents of Vatican II. particularly of the '*CONSTITUTIONS*': on the Liturgy ('*Sacrosanctum Concilium*'); on the Church ('*Lumen Gentium*'); on the word of God ('*Dei Verbum*'); on the relationship between the Church and the World ('*Gaudium et Spes*'). The two declarations: '*Nostra Aetate*' on the relationship with non-Christian and '*Dignitatis Humane on Religious Freedom*' are of paramount importance in the evolution of the theology and praxis of the Mission over the last 50 years.
- Not only personal sins but social sin and sinful structures as well to be transformed and counteracted.
- From individual salvation to the building of positive fraternal relationship; since the church is a sacrament of communion, that *Koinonia* become more and more visible within the church itself and with other human groups, that is Ecumenism, interreligious dialogue and collaboration;
- From geographical criterion to missionary situations found in all continents.
- From unilateral focus on preaching to more systemic and planned listening and dialogue;
- Centrality of Word of God: Greater attention to the world of God less to catechism;
- Stronger evangelization, that is the dissemination of the World of God through better organized Biblical Apostolate
- From the foundations of local churches just as replicas of the Roman Church, to the promotion of Churches which are really local with their own languages, rites, theologies, juridical structures and so forth²⁰;
- The Church to be evangelized and then to evangelized others. (Paul VI. in '*Evangelii Nuntiandi*')

20 Different elaborations about the theology and the governance of local (particular) l. Churches are found in several documents of Vatican II for example: '*Lumen Gentium*', chapter 3 with the clear definition of the sacramentality of Episcopacy: '*Ad Gentes*', chapters 2 and 3; '*Orientalium Ecclesiarum*': a decree on the Eastern Catholic Churches; '*Christus Dominus*' a decree on the pastoral office of bishops.

D: From clericalism, that is one-ministry (the ordained one) to pluralism of ministries

- Pluralism in ministry: social transformation calls for a greater dynamism of the laity;
- Gender in ministry: the growing role of the women in all sectors of apostolate and missionary activity;
- The religious and the social dimensions of evangelization to become more and more visible and organized in all local churches, dioceses, parishes and so forth..

E: From rigorous uniformity with the Roman Church to communion of different local churches²¹

One of the fundamental notes of the Catholic Church is ‘*Catholicity*’ and yet during the second millennium there was a mounting trend – right up to the Vatican I. – towards ‘*absolute uniformity*’. Two tragic moments: 1054 with the separation from the orthodox world; 1517 with the rift with the protestant world. Only one language ‘*LATIN*’, one rite the ‘*ROMAN*’, one style of ordained ministry: ‘*THE CELIBATE ONE*’. During the first millennium right up to the last missionary adventure of ‘*Cyril and Methodius*’ (more or less 860 – 885) there was a remarkable triumph of catholicity in the pluralism of local churches with their rites, languages, ministries, theologies, spirituality, local legislation....

In the second millennium ‘*catholicity*’ is understood as ‘*uniformity*’, in the sense of ‘*exclusion*’, the notorious: “*anathema sit...*” – and this until Vatican II. when catholicity gets a new connotation as found in ‘*Lumen Gentium*’ (13²²), and in all atmosphere of Vatican II. with its emphasis on ecumenism, dialogue with non-Christian religions and positive relationship between the church and the world.

Yes! The second millennium was the millennium of the separations: the third millennium opens with the perspective of a world Church, the new awareness among all religions to collaborate for the future of humanity. As Hans Kung often reiterates: there can be no cohesion among all human groups until religions remains at war and in competition among themselves.

Part 3.: Hints about Social Transformation as constitutive the new Mission

Let us open this third part with three quotations from important documents of the last three popes.

‘Pope Francis: The inescapable social dimension of the Gospel Message’:

To evangelize is to make the kingdom of God present in our world. Yet “any partial or fragmentary definition which attempts to render the reality of evangelization in all its richness, complexity and dynamism does so only at the risk of impoverishing it and even of distorting it “. I would now like to share my concerns about the social dimension

21 The Vatican II. ushered in a new concept of Catholicity as a capacity of including, harmonizing and complementing the differences. Catholicity in this perspective (cfr ‘*Lumen Gentium*’, (13)) opens the doors to multiplicity and pluralism .major categories of modernity and post-modernity. In the traditional ecclesial mindset of the second millennium, the note of the church as ‘*One*’: was overemphasised at the ‘*expenses*’ of catholicity. In that ecclesiology ‘*one*’ meant uniformity, forgetting completely the unity the Trinity does not obliterate the trinity of the persons.

22 DOCUMENTS OF VATICAN II.: LUMEN GENTIUM. Dogmatic constitution on the church. (13).

*of evangelization, precisely because if this dimension is not properly brought out, there is a Constant risk of distorting the authentic and integral meaning of the mission of evangelization. (EG 176). Starting from certain social issues of great importance for the future of humanity, I have tried to make explicit once again the inescapable social dimension of the Gospel message and to encourage all Christians to demonstrate it by their words, attitudes and deeds.*²³

'Pope Benedict XVI. : Radical changes and transformations are needed':

The world's wealth is growing in absolute terms, but inequalities are on the increase. In rich countries, new sectors of society are succumbing to poverty and new forms of poverty are emerging. In poorer areas some groups enjoy a sort of "superdevelopment" of a wasteful and consumerist kind which forms an unacceptable contrast with the ongoing situations of dehumanizing deprivation. "The scandal of glaring inequalities" continues. Corruption and illegality are unfortunately evident in the conduct of the economic and political class in rich countries, both old and new, as well as in poor ones. Among those who sometimes fail to respect the human rights of workers are large multinational companies as well as local producers. International aid has often been diverted from its proper ends, through irresponsible actions both within the chain of donors and within that of the beneficiaries. Similarly, in the context of immaterial or cultural causes of development and underdevelopment, we find these same patterns of responsibility reproduced. On the part of rich countries there is excessive zeal for protecting knowledge through an unduly rigid assertion of the right to intellectual property, especially in the field of health care. At the same time, in some poor countries, cultural models and social norms of behaviour persist which hinder the process of development.²⁴

'Pope John Paul II. : Social Doctrine essential for the New Evangelization':

*The „new evangelization“, which the modern world urgently needs and which I have emphasized many times, must include among its essential elements a proclamation of the Church's social doctrine. As in the days of Pope Leo XIII, this doctrine is still suitable for indicating the right way to respond to the great challenges of today, when ideologies are being increasingly discredited. Now, as then, we need to repeat that there can be no genuine solution of the „social question“ apart from the Gospel, and that the „new things“ can find in the Gospel the context for their correct understanding and the proper moral perspective for judgment on them.*²⁵

A: Social Transformation: From traditional society to Modernity²⁶

One of the strong connotations of traditional Africa are the rites of initiation into adulthood. Three were the stakeholders:

---

23 FRANCIS: *Apostolic Exhortation Evangelii Gaudium*. (258).

24 BENEDICT XVI.: *Caritas in Veritate*. (22).

25 JOHN PAUL II.: *Centesimus Annus*. (5)

26 SCHUCK, J. M.: *Modern Catholic Social Thought*. In DWYER, J. (ed.): *The New Dictionary of the Catholic Social Thought*, Collegeville: The Liturgical Press, 1994. pp. 611 – 632.

- the community which opens the door to the new adults;
- the elders as transmitters of traditional values;
- the young in the process of becoming adults that is fully members of the community;

All in all critical minds and innovations were outside the spectrum of initiation in the traditional society. The issue was the integration into the already well defined community. Changes did not feature at all. Continuity was the underlined value. The candidates for initiation were expected faithfully absorb everything. Modernity is radically different; it started through revolutions which radically departed from the past. In the traditional age, criticism of ancient traditions was almost forbidden or at least frowned upon. Hence there was resistance to change, with the rise of many streams of fundamentalisms. Nowadays even World Governance such as the United Nations promotes and plans changes. We might remember the extraordinary initiative to accelerate the commitment of all the 194 nations to do away get the major plagues festering the majority of human beings: the so called ‘*Millennium Development Goals*’ (MDGs), agreed on by world leaders at a UN summit in 2000: They are: ‘*Eradicate extreme poverty*’ – ‘*achieve universal primary education*’ – ‘*promote gender equality and women*’ – ‘*reduce child mortality*’ – ‘*improve maternal health*’ – ‘*combat HIV – AIDS Malaria and or Diseases*’ – ‘*Environmental sustainability*’ – ‘*Develop global partnership for Development*’.

B: Mission / Evangelization as major propeller of Social Transformation

The Social Transformation which Christian connotations aims, first and foremost, to form a mind-set free from any types of ‘*fundamentalism*’²⁷ which inevitably lead to violence and aggressive attitude. The second century ‘*Letter to Diognetus*’ offers a powerful and insightful reflection about it.

Christians are indistinguishable from other men either by nationality, language or customs. They do not inhabit separate cities of their own or speak a strange dialect, or follow some outlandish way of life. Their teaching is not based upon reveries inspired by the curiosity of men. Unlike some other people, they champion no purely human doctrine. With regard to dress, food and manner of life in general, they follow the customs of whatever city they happen to be living in, whether it is Greek or foreign.

And yet there is something extraordinary about their lives. They live in their own countries as though they were only passing through. They play their full role as citizens, but labor under all the disabilities of aliens. Any country can be their homeland, but for them their homeland, wherever it may be, is a foreign country. Like others, they marry and have children, but they do not expose them. They share their meals, but not their wives.

They live in the flesh, but they are not governed by the desires of the flesh. They pass their days upon earth, but they are citizens of heaven. Obedient to the laws, they yet live on a level that transcends the law. Christians love all men, but all men persecute them. Condemned because they are not understood, they are put to death, but raised to life again. They live in poverty, but enrich many; they are totally destitute, but possess an abundance of everything. They suffer dishonour, but that is their glory. They

.....
 27 Fundamentalism cuts across all religions and cultures; the idolatry of religious and cultural of identity at the cost of fierce confrontation with those who are different, the otherness as a crime and as a threat.

are defamed, but vindicated. A blessing is their answer to abuse, deference their response to insult. For the good they do they receive the punishment of malefactors, but even then they, rejoice, as though receiving the gift of life. They are attacked by the Jews as aliens, they are persecuted by the Greeks, yet no one can explain the reason for this hatred.

To speak in general terms, we may say that the Christian is to the world what the soul is to the body. As the soul is present in every part of the body, while remaining distinct from it, so Christians are found in all the cities of the world, but cannot be identified with the world. As the visible body contains the invisible soul, so Christians are seen living in the world, but their religious life remains unseen. The body hates the soul and wars against it, not because of any injury the soul has done it, but because of the restriction the soul places on its pleasures. Similarly, the world hates the Christians, not because they have done it any wrong, hut because they are opposed to its enjoyments.

Christians love those who hate them just as the soul loves the body and all its members despite the body's hatred. it is by the soul, enclosed within the body, that the body is held together, and similarly, it is by the Christians, detained in the world as in a prison, that the world is held together. The soul, though immortal, has a mortal dwelling place; and Christians a/so live for a time amidst perishable things, while awaiting the freedom from change and decay that will be theirs in heaven, as the soul benefits from the deprivation of food and drink, so Christians flourish under persecution. Such is the Christian's lofty and divinely appointed function. From which he is not permitted to excuse himself.²⁸

C: Social Transformation and Inculturation of Faith²⁹

Moreover attention to concrete social issues is a *'sine qua non conditio'* for the local church to be an efficient and effective sacrament of the Kingdom of God grafted in the daily life of the people by fostering change – conversion – transformation³⁰ – both at personal and social level since all personal sins have a social repercussions, and also because there are sinful social structures which if are not radically transformed stifle the life of the people and perpetuate injustice. The social dimension of evangelization in other words is *'constitutive'* for the highly proclaimed ad asserted the enculturation of faith.

The third Synod of Bishops in 1971, in the document: *'Justice in the World'*, came up with the following statement:

The liturgy, which we preside over and which is the heart of the Church's life, can greatly serve education for justice. For it is a thanksgiving to the Father in Christ, which through its communitarian form places before our eyes the bonds of our brotherhood

.....
28 This document is quoted in GAUDIUM ET SPES. (38): *'what the soul is for the body, let Christians be for the world'*.

29 Liturgy and Social Transformation is grounded on *Actuosa Participatio* in *Sacrosanctum Concilium* 14. There is an ample literature on the issue, for example: COLLINS, M.: *Liturgical Movement, Social Influence of*. In: DWYER, J. (ed.): *The new Dictionary of the Catholic social Thought*. Collegeville: The Liturgical Press, 1994. pp. 553 – 556.

30 HENRIOT, P.: *Social Sin and Conversion – A Theology of the Church Social Involvement*. In CONN, W. E. (ed.): *Conversion – Perspectives on personal and social Transformation*, New York: Alba House, 1978. pp. 315 – 326.

and again and again reminds us of the Church's mission. The liturgy of the word, catechesis and the celebration of the sacraments have the power to help us to discover the teaching of the prophets, the Lord and the Apostles on the subject of justice. The preparation for baptism is the beginning of the formation of the Christian conscience. The practice of penance should emphasize the social dimension of sin and of the sacrament. Finally, the Eucharist forms the community and places it at the service of people.³¹

D: The Great Jubilee and Social Transformation

It is worth mentioning the Bull of John Paul II. for the announcement of the great jubilee: '*Incarnationis Mysteryum*'³² where for the first time in the history of Jubilee, the indulgences are linked not only to 'prayer and pilgrimages to holy places' but to 'attention to the poor and promotion of justice and peace and integrity of creation as well'. A quotation:

One sign of the mercy of God which is especially necessary today is the sign of charity, which opens our eyes to the needs of those who are poor and excluded. Such is the situation affecting vast sectors of society and casting its shadow of death upon whole peoples. The human race is facing forms of slavery which are new and more subtle than those of the past; and for too many people freedom remains a word without meaning. Some nations, especially the poorer ones, are oppressed by a debt so huge that repayment is practically impossible. It is clear, therefore, that there can be no real progress without effective cooperation between the peoples of every language, race, nationality and religion. The abuses of power which result in some dominating others must stop: such abuses are sinful and unjust. Whoever is concerned to accumulate treasure only on earth (cf. Mt 6,19) "is not rich in the sight of God" (Lk 12, 21). There is also a need to create a new culture of international solidarity and cooperation, where all – particularly the wealthy nations and the private sector – accept responsibility for an economic model which serves everyone. There should be no more postponement of the time when the poor Lazarus can sit beside the rich man to share the same banquet and be forced no more to feed on the scraps that fall from the table (cf. Lk 16, 19 – 31). Extreme poverty is a source of violence, bitterness and scandal; and to eradicate it is to do the work of justice and therefore the work of peace.³³

In the section on Concrete Directives (4), is written:

If they visit for a suitable time their brothers and sisters in need or in difficulty (the sick, the imprisoned, the elderly living alone, the handicapped, etc.), as if making a pilgrimage to Christ present in them (cf. Mt 25, 34 – 36), and fulfilling the usual spiritual and sacramental conditions and saying the usual prayers. The faithful will certainly wish to repeat these visits throughout the Holy Year, since on each occasion they can gain the plenary indulgence, although obviously not more than once a day.

31 JUSTICE IN THE WORLD – document Synod of Bishops in 1971. (58).

32 Cf. CITRINI, T.: Reflection on the bull *incarnationis mysterium* – The spiritual pedagogy of indulgences. In *L'Osservatore Romano*. Weekly Edition in English, 12 May 1999. p. 10.

33 JOHN PAUL II.: *Incarnationis Mysterium*. (Bull Inaugurating the Jubilee Year). 1998. (12).

The plenary indulgence of the Jubilee can also be gained through actions which express in a practical and generous way the penitential spirit which is, as it were, the heart of the Jubilee. This would include abstaining for at least one whole day from unnecessary consumption (e.g., from smoking or alcohol, or fasting or practising abstinence according to the general rules of the Church and the norms laid down by the Bishops' Conferences) and donating a proportionate sum of money to the poor; supporting by a significant contribution works of a religious or social nature (especially for the benefit of abandoned children, young people in trouble, the elderly in need, foreigners in various countries seeking better living conditions); devoting a suitable portion of personal free time to activities benefitting the community, or other similar forms of personal sacrifice.³⁴

The Jubilee which opened the third millennium, all in all, highlighted the new characteristics of Christianity at the opening of a new page.

Part 4.: Hints at the Methodology for Social Transformation

A: Methodology for transformative action: the Pastoral Cycle

Let us move towards the end of this article by briefly hinting at the methodology of Social Transformation called Pastoral Circle / Cycle.³⁵ The symbol is the open circle / cycle, once a pastoral agent with his/her community has gone over the four steps it time to restart again: the original inspirer of the pastoral cycle, with its philosophy and process, was Paulo Freire the famous author of the *'Pedagogy of the Oppressed'*. It include five successive steps; *'Insertion – Social / Cultural Analysis' – 'Theological Reflection' – 'Planned Action' – 'Celebration'*.

'First insertion': A Missionary Social Transformer cannot work as NGOs personnel; NGO's operate from outside, as it were. They send to the target group social researchers, who spend one month with the human group concerned, send reports to the donors and then they prepare a project for the people. This is absolutely not the missionary approach. The people should define what they want to plan for the social transformation they desire inspired by the Christian Social message well framed in the human development policy and

34 JOHN PAUL II.: *Incararnationis Mysteryum. (Bull Inaugurating the Jubilee Year)*. 1998. (Directives, 4).

35 It is rooted in the Latin American liberation methodology of See: *Judge and Act* accepted in the social teaching of the church for the promotion of down to earth justice by John XXIII. both in *Mater et Magistra* in 1961 and in *Pacem In Terris* and somehow in *'Gaudium et Spes'* as well. Where the See Judge Act methodology was evolved and perfected in the pastoral Circle / Cycle was the Jesuit run The Centre of Concern in Washington Dc in the eighties of last century by HENRIOT Peter and HOLLAND Peter in the history making books: *'Social Analysis – Linking Faith and Justice'*. Washington DC: Dove Communications – Orbis Books, 1984 (revisited and enlarged edition. It was part of a broad movement particularly among the theologians of the in those days called Theologians of the Third World who were elaborating a more action oriented and social transformative Theology, different from the theology of the north very theoretical and abstract focused on explain the world more than changing it, We might remember the Dar es Saalan Declaration by the Ecumenical Association of the Third World Theologians (EATWOT); they advocated a theology fruit of a deep on ongoing dialogue and interaction between Christians communities and theologians directed towards issues of inequalities such as poverty, marginalization, domination, sexism. According to the declaration of the theologians of the young Churches, theology should bring about liberation and transformation.

strategy of the country they belong to. The missionary is the facilitator and might be the inspiration of the process, but does not substitute the people he ministers to. *'Insertion* is a *sine qua non*' condition for deep *'synergy'* between the missionary and the people. Familiarity with the local language, mindset, history, traditional culture and religion, social and psychological problems are part of the process. Without insertion, the future sustainability of the initiative will be impossible. Without insertion the local people will not have a deep communication with and trust in the missionary.

'Second: social and cultural analysis': The missionary or pastoral agent has to help a given human group to grasp scientifically their own social and cultural identity. Culture is at times an asset for Christian social transformation but it can also be an hindrance. The missionary uses scientific research tools provided by social sciences to facilitate the process of social and cultural analysis which a given community should undertake before planning pastoral action. The social and cultural analysis is essential for the rise of what Paulo Freire calls *'conscientization'* of the people, without which determination and the necessary motivations for a dynamic, long-lasting and vibrant transformation will be impossible.

'Third: theological reflection': This step links the process with faith. The goal is to verify how much they a given local community translate the faith they celebrate in the church, in public places: market, factories, parliament, offices, universities, shops, gender relationship and so forth. Theological reflection count on explicit reference to the Bible, to the Social Teaching of the Church, to important social actors of the kingdom³⁶ such as Mwalimu Nyerere and Albert Luthuli to limit ourselves to two outstanding African Christians.

'Fourth: Plan of action': the pastoral action should not be an hands to mouth process, but well organized and systematically elaborate blueprint; it is the outcome of the social analysis and of the theological reflection. It is paramount that each group of the Christian community gets his/her task and role clearly spelled out: Laity, religious, different ministers and charisms, ordained ministers. Participation, collaboration, principles of subsidiarity and solidarity are crucial.

'Fifth: celebration': with two dimensions: the religious and the social; though they are distinct they are as well deeply interwoven and interrelated.

- *'The religious moment'* underlines that the main actors of a positive transformation of the world conducive to the building of the Kingdom of God are: the triune God and Human Beings bound together in a pact of collaboration and mutual interaction according to the *'different covenants'* found in the Bible.
- *'The social moment'* is to strengthen the social bond and the social capital between the Christian community, the civil society, the political structures powers. An holistic social transformation is the fruit of a steady and systemic collaboration among all stakeholders.

---

36 The literature about artisans of the Kingdom of God trough social transformation is grouping by the day. Let us mention a few of them such as: WALLIS, J., – HOLLYDAY, J. (eds.): *Cloud of Witnesses*. Washington DC: Sojourners, 1991.; RAKOCZY, S.: *Great Mystics & Social Justice – Walking on the two Feet of Love*. New York: Paulist Press, 2006.; VOGT, B.: *Saints and Social Justice – A Guide to Changing the World*. Huntington: Sunday Visitor Publish House, 2014.

Conclusion: cosmic dimension of Mission

With the emphasis on 'SOCIAL TRANSFORMATION' as constitutive of the Missionary / Evangelizing activity of the church the scope of such a mandate is becoming cosmic and not only focus on human beings. We might remember that the mandate in Mark has such a cosmic dimension: 'Go into the whole world and proclaim the Gospel to every creature' (Mk 16,15). Human beings cannot be separate from the environment they are living in. At the beginning of the third millennium are realizing more and more. The Kingdom of God is embracing the all of creation. Justice and Peace and integrity of Creation are not accessories but constitutive of it. For this reason we have tried in this article to demonstrate that 'SOCIAL TRANSFORMATION' is 'CONSTITUTIVE' of the new paradigm of theology, and activity and methodology of the Missionary / Evangelizing mandate of the Church as People of God.

Dr. Francesco Pierli, mccj is a Comboni Missionary with 40 years and more of missionary ministry, mostly in Africa. Has had wide exposure to the missionary world, particularly when serving in the general administration of the Comboni Missionaries in Rome (in charge of studies and ministerial formation) and as Superior general of his congregation. In 1994, within the Tangaza University College of Nairobi, Kenya, Fr. Pierli has founded the Institute of Social Ministry for development studies and praxis of social transformation inspired by social sciences and by the Social Teaching of the Church. Fr. Pierli resides in Nairobi and lectures in the Institute of Social Ministry at postgraduate level and accompanies several projects of human development, social transformation and advocacy.

Maria Teresa Ratti, cms is a Comboni Missionary Sister with academic qualifications. Sr. Ratti has served for 17 years in Kenya, in the health field first (both in rural and desert areas) and then in the Youth Vocation Ministry. Has been part, as Assistant Editor, of the New People Media Centre in Nairobi, and as Chief Editor, at the Combonifem Communication Centre in Verona, Italy. Presently, she resides in Baltimore (USA) and coordinates the Mission Education Office of the Comboni Missionary Sisters, giving particular attention to African-American and Women Ministries.

Contact mail: (mail concerning both authors): pierli42@gmail.com

Bibliography:

1. BENEDICT XVI.: *Caritas in Veritate*. (29. June 2009). **2.** BOSCH, D.: *Transforming Mission – Paradigm Shift in Theology of Mission*. New York; Orbis Books, 1991. **3.** CITRINI, T.: *Reflection on the bull incarnationis mysterium - The spiritual pedagogy of indulgences*. In *L'Osservatore Romano*. Weekly Edition in English, 12 May 1999. **4.** DOCUMENTS OF VATICAN II.: *GAUDIUM ET SPES. Pastoral Constitution On the Church In the Modern World*. (7. December 1965). **5.** DOCUMENTS OF VATICAN II.: *LUMEN GENTIUM. Dogmatic constitution on the church*. (21. November 1964). **6.** FRANCIS: *Apostolic Exhortation Evangelii Gaudium*. (24. November 2013). **7.** HENRIOT, P.: *Social Sin and Conversion – A Theology of the Church Social Involvement*. In CONN, W. E. (ed.): *Conversion – Perspectives on personal and social Transformation*, New York: Alba House, 1978. pp. 315 – 326. **8.** HOLY BIBLE: *THE AFRICAN BIBLE (BIBLICAL TEXT OF THE NEW AMERICAN BIBLE)*. Nairobi: Paulines Publications, 1999. **9.** JOHN XXIII.: *Pacem in Terris*. (11. April 1963). **10.** JOHN PAUL II.: *Centesimus Annus*. (1. May 1991). **12.** JOHN PAUL II.: *Incarnationis Mysterium. (Bull Inaugurating the Jubilee Year)*. (29. November 1998). **13.** *JUSTICE IN THE WORLD – document Synod of Bishops in 1971*. **14.** PAUL VI.: *Apostolic Exhortation Evangelii Nuntiandi*. (8. December 1975). **15.** PIERLI, F. – RATTI, M.T.: *Social transformation*

and the missionary activity of the church: case study of Daniel Comboni. In *Acta Missiologica*. vol. 8, no. 1, 2014, pp. 5 – 19, ISSN 1337-7515. **16.** SCHUCK, J. M.: *Modern Catholic Social Thought*. In DWYER, J. A. (ed.): *The New Dictionary of the Catholic Social Thought*, Collegeville: The Liturgical Press, 1994. pp. 611 – 632. **17.** STEVENS, K.: In RAHNER, K.: *Towards a Fundamental Theological Interpretation of Vatican II*. In *Theological Studies*. Vol. 40, no. 4, 1979. [online]. [quotation 16. september 2014] Available on the Internet: www.shc.edu/theolibrary/resources/rahner.htm **18.** WOLANIN, A.: *Teologia della Missione*. Roma: Universita Gregoriana, 1994.

Recommended references:

1. AYRE, C.: *Earth, Faith and Mission – The Theology and Practice of Earthcare*. Preston: Mosaic Press, 2013. **2.** BEVANS, S.B. – SCHROEDER, R.: *Prophetic Dialogue – Reflections on Christian Mission Today*. New York: Orbis Books, 2011. **3.** DWYER, J. A. (ed.): *The New Dictionary of the Catholic Social Thought*, Collegeville: The Liturgical Press, 1994. **4.** GAILLARDETZ, R.-R.: *Transforming our Days – Spirituality, Community, and Liturgy in a Technological Culture*. New York: The Crossroad Publishing Company, 2000. **5.** PONTIFICAL COUNCIL FOR INTERRELIGIOUS DIALOGUE (1984): *The Attitudes of the Church towards the Followers of others Religions – Reflections and orientations on Dialogue with other Religions*. Rome: Libreria Vaticana. **6.** PONTIFICAL COUNCIL FOR INTERRELIGIOUS DIALOGUE – CONGREGATION FOR THE EVANGELIZATION OF PEOPLES (1991): *Dialogue and Proclamation – Reflections and Orientations on Interreligious Dialogue and the Proclamation of the Gospel of Jesus*. Rome: Libreria Vaticana. **7.** PONTIFICAL COUNCIL FOR JUSTICE AND PEACE (2004): *Compendium of the Social Doctrine of the Church*. Rome: Libreria Vaticana. **8.** RAKOCZY, S.: *Great Mystics & Social Justice – Walking on the two Feet of Love*, New York: Paulist Press, 2006. **9.** SCOTT, W.: *Bring Forth Justice – A Contemporary Perspective on Mission*. Grand Rapids: William B. Eedermans Publishing, 1980. **10.** SIVALON, J. C.: *God's Mission and Postmodern Culture – The Gift of Uncertainty*. New York: Orbis Books, 2012. **11.** TOMPSON, M.: *Introducing Catholic social Teaching*. New York: Orbis Books, 2010. **12.** VOGT, B.: *Saints and Social Justice – A Guide to Changing the World*. Huntington: Sunday Visitor Publish House, 2014. **13.** WALLIS, J. – HOLLYDAY, J. (eds.): *Cloud of Witnesses*. Washington DC: Sojourners, 1991. **14.** WALLS, A., – ROSS, C. (eds.): *Mission in the 21st Century – Exploring the Five Marks of the global Mission*. London: Darton – Longman – Todd, 2008. **15.** WIJSEN, F., et al. (eds.): *The Pastoral Cycle Revisited – A Critical Quest for Truth and Transformation*. Nairobi: Paulines Publicatins, 2006.

NOVÉ TRENDY V MISIJNEJ ČINNOSTI: ŠPECIFIKÁ SÚČASNEJ MISIJNEJ ČINNOSTI NA VIDIEKU A V MESTE

NEW TRENDS IN MISSION: PARTICULARITIES OF CONTEMPORARY MISSION IN THE RURAL AND URBAN AREAS

Jaroslava Poloňová

Abstrakt

Príspevok je zameraný na tému súčasnej misijnej činnosti a jej nových trendov, resp. špecifických metód a výziev pri evanjelizácii na vidieku a v meste. Autorka sa v úvode zaoberá premenou vidieckych oblastí. Vidiek sa podobne ako mestské oblasti, stal „novým misijným územím“ a v súčasnosti prechádza procesom transformácie. Novými pastoračnými výzvami vidieka sa zaoberal aj nemecký Kongres Nadácie Renovabis s názvom *‘Vidiek v premene časov’*. Mestské prostredie, v porovnaní s vidieckym, ponúka väčšie možnosti pre kreativitu pri evanjelizovaní; ako príklad dobrej praxe uvádza autorka evanjelizačné aktivity – akcie *‘Zóna vianočného pokoja’*, *‘ACTIVE GARDEN’*, či *‘Kampaň pre Ježiša’*. Súčasťou príspevku sú aj osobné skúsenosti jedného z evanjelizátorov, v oblasti pouličného ohlasovania evanjelia na vidieku a v meste, ako aj autorkina osobná skúsenosť s pouličnou evanjelizáciou v Bratislave. Evanjelizáciou v meste sa zaoberá aj súčasný pápež František, ktorý vo svojej apoštolskej exhortácii *‘Evangelii Gaudium’* (2013) uvádza mnohé evanjelizačné výzvy ako napríklad vznik nových mestských kultúr, multikultúrne mestské prostredie, veľké sociálno-ekonomické nerovnosti medzi obyvateľmi, individualizmus, kriminalitu a iné sociálno-patologické javy a zároveň ponúka možnosti riešenia vychádzajúce z praktickej lásky k ľuďom. Príspevok autorka uzatvára témou sociálnych sietí a masmédií ako významného evanjelizačného nástroja súčasnosti.

Kľúčové slová

Evanjelizácia na vidieku a v meste. Misijná činnosť. Sociálne siete. Evanjelizačné výzvy. Pápež František.

Abstract

The paper explores the issue of contemporary mission and its new trends, or the particular methods and challenges of evangelization in the rural and urban areas. In the introduction, the author discusses the transformation of rural areas. Like urban areas, the countryside has also become a “new mission field”, currently undergoing a process of transformation. Among others, the German congress under the title *‘The Countryside at a Time of Change’* by the Renovabis Foundation also dealt with new pastoral challenges. In comparison to the rural environment, the urban environment offers greater opportunities for creativity in evangelization. As some good practical examples, the author lists evangelization activities – events such as *‘The Zone of Christmas Peace’*, *‘ACTIVE GARDEN’* and the *‘The Campaign for Jesus’*. The paper also includes the personal experience of one of the evangelists, involved in the area of street evangelization both in the rural and urban areas, as well as the

author's personal experience with street evangelization in Bratislava. The current Pope Francis also addresses the issue of urban evangelization. In his apostolic exhortation *'Evangelií Gaudium'* (2013), he mentions many evangelization challenges, such as the emergence of new urban cultures, multicultural urban settings, major socio-economic inequities among people, individualism, crime rate, and other social-pathological phenomena, while at the same time providing possible solutions based on actual love for people. The author concludes her paper with the topic of social networks and the mass media as a significant evangelization tool of today.

Key words

Evangelization in the rural and urban areas. Missionary Activity. Social Networks. Evangelization challenges. Pope Francis.

Pokračovanie článku z predchádzajúceho vydania *Acta Missiologica* – 1/2014.

Úvod

Misijná činnosť je vo svojej podstate ohlasovaním evanjelia, „dobrej správy“, o nádeji každého človeka žiť svoj pozemský život v plnosti, bez strachu a neistoty z budúcnosti a dosiahnuť tak trvalé šťastie.³⁷ Nádej na dosiahnutie trvalého šťastia pramení z osobného vzťahu so živým Bohom. Tento osobný vzťah je vzťahom lásky človeka s Trojjediným Bohom – Bohom Otcom, Duchom Svätým a Ježišom Kristom, ktorý nám ponúka spásu, t.j. oslobodenie od hriechov, zmierenie s Bohom Otcom a návrat „domov“ – do spoločenstva lásky. Tento vzťah a život v nádeji je podstatou ľudského života a ponukou pre každého človeka. Cirkev túto nádej ohlasuje svetu viac ako dvetisíc rokov prostredníctvom „praktickej lásky k blížnemu“ – nezištného konania dobra a konkrétnej služby druhým. Misijná činnosť Cirkvi je vždy prítomná uprostred potrieb človeka, pripravená svojou službou pozdvihnúť a obnoviť jeho pôvodnú kultúru a prostredie, v ktorom žije. Charakterizuje ju najmä metóda evanjelizácie a novej evanjelizácie, metóda „byť s ľuďmi“,³⁸ dialóg, vytváranie a pastorácia kresťanských spoločenstiev, metóda diakonie a celostného pozdvihnutia človeka, či ekumenické hnutie.³⁹ Avšak jej neodmysliteľnú súčasť tvoria aj činnosti a projekty realizované v oblasti zdravotníckej, charitatívnej, sociálnej a humanitárnej práce, či rozvojovej spolupráce.

Každá misijná činnosť nesie v sebe určité špecifiká vzhľadom k tomu, v akom prostredí a akým spôsobom sa vykonáva a pre koho slúži. Vo svojom článku venujem pozornosť súčasným evanjelizačným výzvam, ktoré život na vidieku i v meste so sebou prináša, a taktiež sa zameriavam na konkrétne misijné aktivity v týchto prostrediach. Mesto a vidiek sú svojimi úlohami a funkciami v službe svojim občanom, a tieto úlohy majú plniť v súlade so všetkými

37 Bohu záleží aj na sociálnych podmienkach človeka, nejde mu len o jeho spásu a privádzanie do neba. Preto je potrebné sa o dosiahnutie trvalého šťastia usilovať už tu na zemi a poskytovať pomoc tým, ktorí ju potrebujú, predovšetkým chudobným a ľuďom v núdzi. Nie je možné ignorovať odľudšťujúce zlo vyskytujúce sa v súčasnej spoločnosti a pritom evanjelizovať o nádeji človeka na dosiahnutie trvalého šťastia a humanizácií vplyvu spásy. (Pre podrobnejšie informácie pozri: ČERNÝ, P.: *Přínos díla Johna R. W. Stotta pro otázky současné misologie*. s. 25. In *Acta Missiologica*. Vol. 8, č. 1, 2014, s. 20 – 27, ISSN 1337-7515.)

38 Pre podrobnejšie informácie pozri: BUČKO, L.: *Na ceste k oslobodeniu. Základy misiológie*. Nitra: Spoločnosť Božieho slova, 2003. ISBN 80-85223-34-1. 544 s.

39 BUČKO, L.: *Na ceste k oslobodeniu. Základy misiológie*. Nitra: Spoločnosť Božieho slova, 2003. ISBN 80-85223-34-1. 544 s.

oblastami ich života a potrieb; nevynímajúc potreby duchovné. Súčasná misijná činnosť sa vykonáva všade tam, kde žijú ľudia, v ich prirodzenom prostredí, t.j. v mestách ako aj vo vidieckych oblastiach, ktoré sa pod vplyvom ich prebiehajúcej transformácie stali novým misijným územím.

Prvá časť predkladaného príspevku sa zameriava na oblasť evanjelizácie na vidieku, ktorý sa, podobne ako mestské oblasti, stal v súčasnosti „novým misijným územím“. Dediny sú v procese transformácie. Touto témou sa zaoberal aj Kongres Nadácie Renovabis s názvom *‘Vidiek v premenie časov’*, ktorý sa v roku 2011 konal v nemeckom Freisingu. Predmetom kongresu bol vidiek a jeho pastoračné výzvy ako napríklad vyľudňovanie vidieka, rozdelenie rodín, ekumenická spolupráca, či charitatívna činnosť v obciach. V príspevku rezonujú aj iné témy kongresu, predovšetkým spolupráca štátnej správy, samosprávy a cirkvi na spoločnom dobre, ktorá je v súčasnosti nevyhnutná. Vidiecke oblasti sú taktiež priestorom pre iniciatívu občanov, kresťanov, ktorí sú povinní participovať na procesoch zmeny v spoločnosti – prinášať do nej kresťanské zásady. Záver tejto časti príspevku je doplnený aj o osobnú výpoveď jedného z evanjelizátorov, ktorý má skúsenosť s pouličným ohlasovaním evanjelia na vidieku, ako aj v meste. Osvedčenou metódou na vidieku je podľa neho priateľský rozhovor s vodcom organizovanej rovesníckej skupinky mladých ľudí. Keď sa podarí zaujať vodcu, skupinka zostáva a počúva.

Druhou ústrednou témou príspevku je evanjelizácia v meste, v úvode ktorej opäť uvádzam osobnú skúsenosť evanjelizátora. Podľa jeho skúseností ľudia žijúci v meste nemajú dostatok času na rozhovor s pouličnými evanjelizátormi, ako je to na vidieku. Žijú viac osamotene, izolovane, niektorí v depresii, čo podľa jeho názoru predstavuje veľkú výzvu pre každého misionára ponúknuť im uzdravujúcu silu Ježiša Krista. Mestské prostredie ponúka veľa možností pre tvorivú evanjelizáciu; ako príklad z dobrej praxe sú v príspevku uvedené evanjelizačné aktivity, ktorých som sa mala možnosť osobne zúčastniť a zároveň sa na nich aktívne spolupodieľať. Neoddeliteľnou súčasťou misijnej činnosti v meste je však aj prehĺbenie slávenia liturgie a komunitného života.

Pápež František sa vo svojej apoštolskej exhortácii *‘Evangelii Gaudium’* (2013) zaoberá taktiež evanjelizáciou v meste. Mestské prostredie charakterizujú mnohé evanjelizačné výzvy – nové subkultúry, multikulturalizmus, veľké sociálno-ekonomické problémy obyvateľov, individualizmus, konzumný životný štýl a sociálno-patologické javy (napr. kriminalita, obchod s drogami). Pápež však zároveň ponúka možnosti riešenia vychádzajúce zo služby voči ľuďom. Tematika sociálnych sietí ako dôležitého nástroja evanjelizácie, v ktorej približujem pohľady niektorých pápežov na túto problematiku, tému, najmä súčasného pápeža Františka, predkladaný príspevok uzatvára. Digitálne prostredie, zahŕňajúce internet a sociálne siete sa, podľa pápeža Františka stalo evanjelizačnou výzvou a zároveň nástrojom novej evanjelizácie a spolu s masmédiami neodmysliteľne patrí k súčasnej misijnej činnosti v meste, ako aj na vidieku.

Evanjelizácia na vidieku

Vidiecke oblasti, snáď na malé výnimky, už dávno stratili svoj tradičný kultúrny „ráz“. Silnejúci individualizmus a konzumný životný štýl ako aj mnohé, typicky „mestské sociálno-patologické javy“ (napr. patologické hráčstvo, drogová závislosť) a demografický pokles obyvateľstva prenikajú aj do vidieckych oblastí. Ľudovú zbožnosť, tak typickú pre vidiecky životný štýl, vystriedala v mnohých prípadoch duchovná ľahostajnosť a úpadok morálnych hodnôt. Život na vidieku sa stáva čoraz viac anonymným a mnohé dediny sa „premenili“ na misijné územia.

Je to jav, ktorý bol typickým pre mesto z dôvodu veľkého počtu obyvateľstva a z neho vyplývajúcej anonymity a ľahostajnosti. Čo sa týka vidieka, ide v podstate o nový jav s negatívnym dopadom na spoločnosť, ktorého riešenie si vyžaduje nové formy evanjelizácie.

Pápež František pripomína, že súčasné kultúrne premeny, ktoré sa týkajú veľkých mestských oblastí a kultúra, ktorú predstavujú sú „privilegovanými miestami novej evanjelizácie.“⁴⁰ Ďalej však pápež dodáva, že „v dôsledku vplyvu masovokomunikačných prostriedkov ani dedinské oblasti nie sú vymanené z kultúrnych premien, ktoré spôsobujú dôležité zmeny aj v ich spôsobe života.“⁴¹

Ako pre tlačovú kanceláriu Konferencie biskupov Slovenska uviedla Katarína Hulmanová, vidiecke oblasti na celom svete sú v procese transformácie, v porovnaní s mestami, znevýhodnené. V strednej, východnej a juhovýchodnej Európe je možné nájsť mnoho príkladov, v ktorých sú vidiecke oblasti zanedbané, vyľudnené a ich storočné tradície sú ohrozené alebo zničené.

V roku 2011 sa vo Freisingu konal Kongres Nadácie Renovabis pod názvom 'Vidiek v premeně časov'. Predmetom záujmu kongresu bol vidiek a pastoračné výzvy.

Jeden z prednášateľov Alois Glück, ktorý pôsobil v nemeckej štátnej správe, ako dobrovoľník v Katolíckom vidieckom hnutí (nem. skr. KLB) a v súčasnosti je prezidentom Ústredného výboru nemeckých katolíkov (nem. skr. ZDK), sa od 50. rokov 20. storočia podieľal na štrukturálnych zmenách vidieka. Vo svojom príspevku uviedol, že pre rozvoj vidieka je nevyhnutné spojiť sily – štátna správa, samospráva a cirkvi by mali byť schopné spolupracovať s angažovanými a iniciatívnymi občanmi, ktorí cítia spoluzodpovednosť za svoj región. Je nevyhnutné budovať nové sociálne siete, keďže v dôsledku súčasnej krízy rodín nie je možné spoliehať sa na rodinné siete. Najväčšou silou v regióne sú, podľa Glücka, angažovaní ľudia a spoločenstvá. Sociálne kompetencie majú byť v Cirkvi a vo farských spoločenstvách, pričom podpora a spolupráca štátnej správy a samosprávy sú nevyhnutné. Toto je aj vážna úloha pre kresťanov: Kresťania sú povinní zúčastňovať sa aktívne na procesoch zmeny spoločnosti, aby kresťanské hodnoty boli rešpektované a vnášané do života. Závisí to však aj na obyvateľoch vidieka, nakoľko sú schopní tieto zmeny vedome prijať a ovplyvniť, aby boli nielen objektom zmeny, ale aj jej subjektom – teda tými, ktorí veci ovplyvňujú. V rámci pracovných skupín sa účastníci venovali otázkam vplyvu štrukturálnych zmien na pastoračnú prácu v jednotlivých krajinách (Francúzsko, Anglicko, Rusko, Arménsko, Ukrajina, Maďarsko, Bulharsko, Rumunsko). Účastníci kongresu venovali pozornosť aj otázke vyludňovania vidieka, krízy rodiny v dôsledku rozdelenia rodín, ekumenickej spolupráci v pastoračii na vidieku a dobrovoľníckej službe.

Štefan Dartmann, jezuita a súčasný riaditeľ nadácie Renovabis zdôraznil, že nábožensko-sociologický a pastoračný pohľad jasne poukazuje na to, že Cirkev musí nevyhnutne reflektovať zmeny, aké sa na vidieku dejú a primerane na ne reagovať. Nové pastoračné problémy vyžadujú nové formy evanjelizácie. Všeobecným cieľom nie je len udržať si vieru v zmenenom svete, ale celkom novým spôsobom ju prežívať a znovuobjavovať. Nové metódy a metodické materiály sú dôležité, ale podstatou je osobný život viery a svedectvo a tie sú nenahraditeľné. A to je rovnako úloha kňazov i laikov. Cirkev na vidieku nemôže čakať, kým k nej ľudia prídu,

40 *Propositio 25: XIII. riadne generálne zhromaždenie Synody biskupov na tému „Nová evanjelizácia na odovzdávanie kresťanskej viery“.* In FRANTIŠEK: *Apoštolská exhortácia Evangelii Gaudium*. (24. novembra 2013), 73: AAS 288 (2014), s. 56.

41 FRANTIŠEK: *Apoštolská exhortácia Evangelii Gaudium*. (24. novembra 2013), 73: AAS 288 (2014), s. 57.

ale naopak ona musí vyhľadať ich a ísť za nimi. Vzácne svedectvo o pastorácii na vidieku podal taktiež biskup Jerzy Mazur. Od roku 2003 vedie diecézu Elk, v severovýchodnej časti Poľska. Za centrálnu úlohu všetkých kresťanov považuje novú evanjelizáciu, ktorá však je v jednote so sociálno-charitatívnou činnosťou.⁴²

Skúsenosti s misijnou činnosťou, najmä s evanjelizáciou, na vidieku ako aj v mestách má aj Spoločenstvo pri Dóme sv. Martina v Bratislave (SPDSVM), ktoré 10 rokov organizovalo evanjelizačnú aktivitu 'Kampaň pre Ježiša' po celom Slovensku. Išlo o celoslovenskú evanjelizačnú kampaň Spoločenstva pri Dóme sv. Martina v Bratislave. Cieľovou skupinou novej evanjelizácie bola najmä rímskokatolícka cirkev, aj keď hlavným cieľom kampane bolo najmä prebudenie kresťanov všetkých denominácií a zasiahnúť aj ľudí bez vierovyznania na celom Slovensku. Kampaň je „šnúra dobrej kresťanskej hudby, svedectiev a hovoreného slova po mestách Slovenska s cieľom zasiahnúť aj neveriacich ľudí radostnou zvesťou o spásе skrze Ježiša Krista."⁴³

Z osobných skúseností jedného člena SPDSVM a aktívneho evanjelizátora v rámci Kampane pre Ježiša Miroslava, je praktická evanjelizácia na vidieku náročná. Osvedčenou metódou evanjelizácie mladých ľudí je podľa jeho názoru a získaných skúseností napríklad priateľský rozhovor s vodcom organizovanej rovesníckej skupinky mladých ľudí:

V praxi je to na dedine, v porovnaní s mestom, o dosť ťažšie, hlavne stredná a staršia generácia nemá záujem hovoriť s niekým na ulici. Život je zameraný na materiálne veci – mať viac, aby som mohol prežiť na nejakej úrovni, podľa možností lepšie ako susedia. Mladší sú zase veľmi často v organizovanej skupinke, kde je vodca. Ak sa podarí zastaviť a pritiahnúť jeho, ostatní zostávajú a počúvajú a sú ochotní sa aj modliť. Ak nie, skupina sa vysmeje a odchádza preč.⁴⁴

Evanjelizácia v meste

Situácia misijnej práce v mestách, pastorácia a nová evanjelizácia, je podobná tej na vidieku najmä v oblasti spolupráce všetkých občanov na spoločnom dobre, avšak odlišuje sa aj niektorými špecifikami. Evanjelizátor Miroslav B. pokračuje v opise skúseností s evanjelizáciou v meste a na vidieku takto:

Čosi podobné sa deje s mladými aj v meste, ale tu je viac „single” ľudí bez partie. Veľa ľudí jednoducho nemá čas sa zastaviť a chuť riešiť cieľ svojho života. V meste majú ľudia viac možností a riešia aj viac ako holé prežitie – nakŕmenie svojej rodiny, ale prežívajú väčšiu samotu a viac depresii. Skoro každý mal s tým nejakú skúsenosť – kamaráti, rodina. Preto je možnosť ponúknuť im riešenie – v podobe uzdravujúcej sily Ježiša – veľmi vhodná. Nakoniec nám to Ježiš aj prikázal pri nanebovstúpení ohlasovať a priložil k tomu aj vieru činiť zázraky. Tie sa pri ohlasovaní dejú celkom bežne.⁴⁵

To, že ľudia v meste žijú viac osamotene a niektorí v depresii, je podľa neho veľkou výzvou pre každého misionára ponúknuť im uzdravujúcu silu Ježiša Krista. Mestské prostredie

42 HULMANOVÁ, K.: *Kongres: Vidiek v premenečasov*. [online]. [cit. 21. mája 2013]. Dostupné na internete: <http://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20110907008>

43 KAMPAŇ PRE JEŽIŠA 2011. [online]. [cit. 21. mája 2013]. Dostupné na internete: <http://www.kampan.martindom.sk/>

44 Z osobného rozhovoru s účastníkom evanjelizačných aktivít Miroslavom B.

45 Z osobného rozhovoru s účastníkom evanjelizačných aktivít Miroslavom B.

umožňuje väčšiu kreativitu v organizovaní misijných aktivít novej evanjelizácie. Príkladom bola aj úspešná akcia pod názvom 'Zóna vianočného pokoja', ktorú v dňoch od 2. do 6. decembra 2011 zorganizovalo Spoločenstvo pri Dóme sv. Martina v Bratislave, a ktorej som sa mala možnosť zúčastniť ako evanjelizátorka – dobrovoľníčka. Táto nenásilná evanjelizačná akcia sa konala v nákupnom centre Aupark v Bratislave. Spoločenstvo pri Dóme sv. Martina pripravilo pre nakupujúcich ľudí priestor na oddych, rozhovory a v popoludňajších hodinách bol aj detský program. Účastníci mali možnosť prežiť radosť Vianoc pri skromnom pohostení, byť obdarovaní vianočným pránim, alebo si mohli spolu so svojimi deťmi vyrobiť originálny vianočný darček.⁴⁶ Príjemné posedenie a rozhovor asi s 20-timi mladými inteligentnými ľuďmi, ktorých zámerom bolo poukázať na skutočný význam týchto najkrajších sviatkov v roku, sa stalo príjemným duchovným osviežením uprostred hektiky predvianočných nákupov.

Ďalším príkladom z dobrej praxe je aj evanjelizačný program 'ACTIVE GARDEN'.⁴⁷ Osobne som taktiež mala možnosť aktívne sa zapojiť do tohto programu prostredníctvom pouličnej evanjelizácie a služby modlitby príhovoru v areáli záhrady, ako aj priamo v uliciach Starého mesta v Bratislave. Evanjelizovali sme vo dvojiciach a pozývali sme okoloidúcich, aby sa programu zúčastnili. Niektorých ľudí sme oslovovali priamo, strávili sme s nimi krátky čas, svedčili o svojom osobnom živote s Bohom a ponúkli sme im modlitbu. Tí menej dôverčiví okoloidúci sa zaujímali o to, do akého spoločenstva patríme a z akých dôvodov sme sa do tejto aktivity zapojili. Iní nám vyrozprávali „svoj životný príbeh“, svoje skúsenosti a cítili, že ich prijímame. Mali sme možnosť vidieť ako sa Boh so svojou mocou dotýkal a premieňal ľudí, s ktorými sme hovorili, cez nás, „pouličných evanjelizátorov.“ Bol to veľmi silný a dojímavý zážitok aj pre nás samých. Stretnutia s ľuďmi ma premieňali. Strach, ktorý ma na začiatku pouličnej evanjelizácie sprevádzal, postupne „vytláčala“ nezištná láska k ľuďom a dôvera v Božiu dobrotu a moc. Bolo pre mňa veľkým povzbudením vidieť ako sa mesto s uponáhľaným a konzumným štýlom môže premieňať „na miesto, kde je Božie kráľovstvo.“

Mestá a kultúra, ktorej sú výrazom, a tiež v nich prebiehajúca transformácia, predstavujú privilegované miesto na uskutočňovanie novej evanjelizácie. Cirkev si uvedomuje, že slúži Božiemu plánu spásy a uznáva, že 'sväté mesto, nový Jeruzalem' (porov. Zjv 21, 2 – 4) je už istým spôsobom prítomné v ľudskom svete. Pri uskutočňovaní pastoračného plánu pre mestské spoločenstvá chce Cirkev spoznať a pochopiť skúsenosti, jazyk a spôsoby života, ktoré sú pre tieto spoločenstvá typické. Jej cieľom je dosiahnuť, aby sa prehlbil význam slávenia liturgie, skúsenosti komunitného života, ako aj charitatívnej činnosti Cirkvi v mestskom prostredí, a aby prostredníctvom nich evanjelium preniklo do života všetkých obyvateľov.

Mnohé mestá zažívajú akúsi „absenciu Boha“, a to v súvislosti s mnohými útokmi na ľudskú dôstojnosť. Ide napríklad o prípady násillia spojeného s obchodovaním s drogami, prípady

46 SPOLOČENSTVO PRI DÓME SV. MARTINA (MARTINDOM), 2011: *Zóna vianočného pokoja*. (2. – 6. decembra 2011) [online]. [cit. 21. mája 2013]. Dostupné na internete: http://www.martindom.sk/index.php?id=1&t_id=15

47 V Bratislave sa už tri roky organizuje tento netradičný evanjelizačný program, ktorý sa od roku 2011 koná štyri dni v mesiaci september v bratislavskom mestskom parku v Medickej záhrade (v roku 2011 bol názov tejto akcie 'Zaži život', v roku 2012 'Nájdí život' a v roku 2013 'Zaži lásku, ktorá nikdy nekončí!'). Program zahŕňa mnoho zážitkových aktivít určených pre tzv. single mladých ľudí, rodiny s deťmi a starších ľudí. Tento program ponúka „osvieženie života“ a zároveň je pozvaním otvoriť sa viac Bohu. Tím ľudí z kresťanského Spoločenstva pri Dóme sv. Martina ponúka zdieľanie svojej skúsenosti s Bohom a tiež možnosť prijať modlitbu alebo duchovné poradenstvo. – POLOŇOVÁ, J.: *Nové trendy v misijnej činnosti: Evanjelizácia a nová evanjelizácia*. s. 44. In *Acta Missiologica*. Vol. 8, č. 1, 2014, s. 35 – 48, ISSN 1337-7515.

korupcie rozličného druhu a mnohých ďalších zločinov. Práve hlásanie evanjelia sa môže stať základom pre obnovenie dôstojnosti ľudského života v týchto mestských prostrediach. Je to evanjelium Ježiša Krista, ktorý „prišiel, aby mali život a aby ho mali hojnejšie” (Jn 10, 10).

Evanjelizácia v meste podľa pápeža Františka

Pápež František na tému evanjelizácie vo svojej apoštolskej exhortácii *‘Evangelii Gaudium’* uvádza, že *‘evanjelizujeme aj vtedy, keď sa snažíme čeliť rozličným výzvam pred ktorými sa ocitáme.’*⁴⁸ Takouto výzvou je podľa neho aj mesto so svojimi novými kultúrami. Vo Svätom písme v Knihe Zjavení sa píše, že cieľ, ku ktorému celé ľudstvo kráča je nový Jeruzalem – sväté mesto, ktoré zostupuje z neba od Boha, vystrojené ako nevesta ozdobená pre svojho ženicha. (porov. Zjv 21,2). V jednom meste sa teda uskutoční plnosť ľudstva a dejín. Toto mesto je potrebné spoznať pohľadom schopným objaviť Boha, ktorý býva v jeho domoch, na jeho uliciach a námestiach.⁴⁹

Náboženský rozmer a jeho vyjadrenie v meste má odlišný štýl života a zvykov ako majú ľudia žijúci na vidieku. Pápež František ďalej pokračuje: „Obyvatelia miest často dennodenne bojujú o prežitie a v tomto ich boji sa ukrýva hlboký zmysel ich existencie, ktorý zvyčajne poukazuje aj na hlboký náboženský zmysel.”⁵⁰ V mestách neustále vznikajú nové kultúry ponúkajúce nové pohľady na život, avšak svojimi jazykovými vyjadreniami, posolstvami, symbolmi a vzormi sú často v rozpore s evanjeliom Ježiša Krista. Je preto potrebné vytvárať priestory na modlitbu a pre spoločenstvá, aby sa stali atraktívnejšími a zmysluplnejšími pre mestské obyvateľstvo.⁵¹

Typicky mestskou črtou je, že sa mesto stáva multikultúrnym prostredím, v ktorom si viaceré skupiny ľudí, na základe toho čo ich spája, vytvárajú nové kultúrne oblasti, nové neviditeľné mestá. Často však v týchto rozdielnych kultúrnych prostrediach, v ktorých ľudia žijú, vznikajú problémy segregácie a násillia. Službou, ktorú tu Cirkev v rámci svojej misijnej činnosti ponúka je dialóg.⁵²

Mesto je plné nerovností a protirečení. Svojim občanom ponúka dostatok prostriedkov a nespútané možnosti na rozvoj rodinného, osobného a pracovného života, no na druhej strane sa v ňom objavujú aj vážne prekážky brániace plnohodnotnému rozvoju života veľkej skupiny ľudí. Mestá sa v mnohých krajinách stávajú centrami masových protestov tisícky občanov volajúcich po slobode, možnosti angažovať sa, po spravodlivosti a iných požiadavkách, ktoré bývajú často, bez potrebnej interpretácie, potláčané silou. Iné problémy, ktorým mestá musia čeliť, sú distribúcia drog, obchodovanie s ľuďmi, zneužívanie a vykorisťovanie maloletých, nevšímavosť voči starším a chorým ľuďom, korupcia a kriminalita. Následkom týchto javov sa domy a štvrte budujú viac pre izoláciu a ochranu ako na spojenie a integráciu.⁵³

48 *Propositio 13.: XIII. riadne generálne zhromaždenie Synody biskupov na tému „Nová evanjelizácia na odovzdávanie kresťanskej viery”.* In FRANTIŠEK: *Apoštolská exhortácia Evangelii Gaudium.* (24. novembra 2013), 61: AAS 288 (2014), s. 48.

49 FRANTIŠEK: *Apoštolská exhortácia Evangelii Gaudium.* (24. novembra 2013), 71: AAS 288 (2014), s. 55.

50 FRANTIŠEK: *Apoštolská exhortácia Evangelii Gaudium.*(24. novembra 2013), 72: AAS 288 (2014), s. 56.

51 FRANTIŠEK: *Apoštolská exhortácia Evangelii Gaudium.* (24. novembra 2013), 73: AAS 288 (2014), s. 57.

52 FRANTIŠEK: *Apoštolská exhortácia Evangelii Gaudium.* (24. novembra 2013), 74: AAS 288 (2014), s. 57.

53 FRANTIŠEK: *Apoštolská exhortácia Evangelii Gaudium.* (24. novembra 2013), 74 –75: AAS 288 (2014), s. 57 – 58.

Misijná činnosť Cirkvi je v mestskom prostredí nevyhnutná. Riešením problémov je pri-nášať nanovo život v Kristovi všetkým skupinám mestských obyvateľov. Pápež František k tejto téme na záver dodáva:

*Ohlasovanie evanjelia bude v týchto prostrediach základom obnovenia dôstojnosti ľudského života, pretože Ježiš v mestách túži rozšíriť život v hojnosti (porov. Jn 10,10). Zjednocujúci a plný zmysel ľudského života, ktorý evanjelium predkladá, je najlepším liekom na choroby mesta, aj keď musíme vziať do úvahy, že jediný program a uniformný štýl na týchto miestach nie je použiteľný. Ale žiť do hĺbky to, čo je ľudské, a vstupovať do srdca jednotlivých problémov kvasom svedectva, to v každej kultúre a v každom meste kresťanov zlepšuje a dané mesto zúrodňuje.*⁵⁴

Vplyvom globalizácie sa svet mení na jednu „veľkú dedinu“. Dôkazom toho je aj digitál-na sieť internet a mnohé elektronické sociálne siete prítomné a dostupné tak v meste, ako aj v odľahlých vidieckych oblastiach.

Význam sociálnych sietí pri evanjelizácii v mestách a na vidieku

Špecifickou oblasťou spájajúcou ľudí z miest aj z vidieka, kde sa ľudia v súčasnosti stretávajú, socializujú, vymieňajú si rozličné informácie, zoznamujú sa, zdieľajú pozitívne zážitky, ale aj riešia svoje problémy, sú dnes veľmi populárne ‘sociálne siete’ (napr. Facebook, Twitter, My space a i.). Keďže je to virtuálne prostredie, priestor vzájomnej interakcie ľudí aj z mnohých národností a kultúr, je zároveň oblasťou záujmu misijnej práce, resp. evanjelizácie. Pri novej evanjelizácii sú práve sociálne siete „nástrojom číslo 1“. Emeritný pápež Benedikt XVI., vo svojom posolstve s názvom ‘Sociálne siete: dvere pravdy a viery; nové priestory evanjelizácie’, ktoré napísal pri príležitosti 47. Svetového dňa spoločenských komunikačných prostriedkov, hovorí: „Digitálne sociálne siete tvoria verejný priestor prístupný pre všetkých, kde sa chcú podeliť o svoje myšlienky, zážitky kde vznikajú nové vzťahy a nové formy spoločenstiev. Je tu priestor pre dialóg.”⁵⁵

Benedikt XVI. vníma sociálne siete ako možnosť multikulturálnej vzájomnej interakcie, keď tvrdí, že „dialóg s diskusiou sa môžu rozvíjať vtedy ak rešpektujem odlišný názor iného človeka. Pri rozličnosti kultúr je potrebná nielen akceptácia inej kultúry, ale taktiež aby sa ľudia túžili inou kultúrou obohatiť.”⁵⁶

Sociálne siete, ako pápež dodáva, majú byť najmä ‘inkluzívne’ – teda prístupné pre všetkých veriacich, ktorí sa chcú podeliť o posolstvo Ježiša Krista a hodnotu ľudskej dôstojnosti.⁵⁷ Sociálne siete a celkovo digitálny priestor by ale nikdy nemal exkluzívne nahrádzať osobný kontakt a komunikáciu s ľuďmi.

54 FRANTIŠEK: *Apoštolská exhortácia Evangelii Gaudium*. (24. novembra 2013), 75: AAS 288 (2014), s. 58.

55 BENEDIKT XVI.: *Sociálne siete: dvere pravdy a viery; nové priestory evanjelizácie. Posolstvo Svätého Otca k 47. svetovému dňu spoločenských komunikačných prostriedkov* (12. máj 2013). [online]. [cit. 22. mája 2013]. Dostupné na internete: <http://www.kbs.sk/pdf/B16/B16Masmedia2013.pdf>

56 BENEDIKT XVI.: *Sociálne siete: dvere pravdy a viery; nové priestory evanjelizácie. Posolstvo Svätého Otca k 47. svetovému dňu spoločenských komunikačných prostriedkov* (12. máj 2013). [online]. [cit. 22. mája 2013]. Dostupné na internete: <http://www.kbs.sk/pdf/B16/B16Masmedia2013.pdf>

57 BENEDIKT XVI.: *Sociálne siete: dvere pravdy a viery; nové priestory evanjelizácie. Posolstvo Svätého Otca k 47. svetovému dňu spoločenských komunikačných prostriedkov*. (12. máj 2013). [online]. [cit. 22. mája 2013]. Dostupné na internete: <http://www.kbs.sk/pdf/B16/B16Masmedia2013.pdf>

Taktiež pápež Pavol VI. na tému používania nových prostriedkov pri evanjelizácii uviedol, že

*súčasnú podmienku spoločnosti nás núti prehodnotiť spôsoby a všetkými prostriedkami študovať to, ako priniesť dnešnému modernému človeku kresťanské poslanstvo, v ktorom ako jedinom, môže nájsť odpovede na svoje otázky a silu pre jeho záväzok ľudskej solidárnosti.*⁵⁸

Masmédiá a sociálne siete u pápeža Františka

Súčasný pápež František je, podobne ako jeho predchodcovia, otvorený voči moderným spôsobom evanjelizácie, ktoré sú vhodné tak pre mestské časti, ako aj pre vidiek. Pri príležitosti 48. Svetového dňa spoločenských komunikačných prostriedkov uviedol, že médiá nám v tomto svete pomáhajú, aby sme sa cítili bližšími jedni voči druhým, aby sme nadobudli zmysel pre jednotu medzi sebou, solidaritu a úsilie o dôstojnejší život. Dobrou komunikáciou sa stávame vzájomne bližšími, máme možnosť sa lepšie spoznať a zjednotiť. V tom nám médiá pomáhajú práve v dnešnej dobe keď komunikačné siete dosiahli enormný pokrok. Prostredníctvom internetu majú ľudia väčšie možnosti na stretnutia a prejavy solidarity ku všetkým. Internet je Božím darom. Vďaka „sieti“ sa evanjelium môže šíriť veľmi rýchlo, až do najvzdialenejších oblastí sveta, až po samý kraj zeme (porov. Sk 1,8). Cirkev musí otvoriť brány kostolov, čo znamená, otvoriť ich aj digitálnemu prostrediu, aby do nej mohli vstúpiť ľudia nachádzajúci sa v akýchkoľvek životných podmienkach. Evanjelium má prekročiť prah chrámu a vyjsť v ústrety všetkým. Kresťania sú povolani vydávať svedectvo o Cirkvi, ktorá má byť domovom všetkých ľudí.⁵⁹

Svätý Otec František okrem iného v liste vyzýva, aby sme komunikáciou dokázali zahriať a zapáliť srdcia. Naša komunikácia má byť službou milosrdného Samaritána, ktorý obväzuje rany zbitého človeka. Máme vyžarovať svetlo, nie však vďaka špeciálnym trikům a efektom, ale prostredníctvom našej schopnosti stávať sa bližniami tým zraneným, ktorých s láskou a nežnosťou stretáme na našej ceste. Pápež nás na záver listu povzbudzuje:

*Nemajte strach stať sa občanmi digitálneho sveta. Prítomnosť Cirkvi vo svete komunikácie a pozornosť, ktorú mu venuje, je dôležitá, aby mohla viesť dialóg s dnešnými ľuďmi a privádzať ich k stretnutiu s Kristom: Cirkev, ktorá je sprievodkyňou na ceste životom, dokáže po tejto ceste kráčať so všetkými. V tomto kontexte je komunikačná a informačná revolúcia veľkou a strhujúcou výzvou, ktorá si vyžaduje čerstvú energiu a novú predstavivosť, aby sme iným odovzdávali krásu Boha.*⁶⁰

58 PAVOL VI. In *Pápež František na tému novej evanjelizácie pri odovzdávaní viery*. [online]. [cit. 22. mája 2013]. Dostupné na internete: http://sk.radiovaticana.va/news/2013/06/13/p/C3%A1pe%C5%BE_franti%C5%A1ek_na_t%C3%A9mu_novej_evanjeliz%C3%A1cie_pri_odovzd%C3%A1van%C3%AD_viere/slo-701247

59 Vatikánsky rozhlas 2014-06-01: *Komunikácia v službe autentickému kultúry stretnutia. Posolstvo Svätého Otca Františka k 48. svetovému dňu spoločenských komunikačných prostriedkov*. [online]. [cit. 16. septembra 2014]. Dostupné na internete: http://sk.radiovaticana.va/news/2014/02/20/posolstvo_sv%C3%A4t%C3%A9ho_otca_franti%C5%A1ka_k_48._svetov%C3%A9mu_d%C5%88u_spolo%C4%8Densk%C3%BDch/slo-774966

60 Vatikánsky rozhlas 2014-06-01: *Komunikácia v službe autentickému kultúry stretnutia. Posolstvo Svätého Otca Františka k 48. svetovému dňu spoločenských komunikačných prostriedkov*. [online]. [cit. 16. septembra 2014]. Dostupné na internete: http://sk.radiovaticana.va/news/2014/02/20/posolstvo_sv%C3%A4t%C3%A9ho_otca_franti%C5%A1ka_k_48._svetov%C3%A9mu_d%C5%88u_spolo%C4%8Densk%C3%BDch/slo-774966

Americký týždenník a jeden z najznámejších svetových časopisov *'Time'* označil pápeža Františka za osobnosť roka 2013. Osobnosťou roka sa zvyčajne stáva človek, ktorý v uplynulom roku najviac ovládol spravodajstvo a verejný život. Pápež František sa stal mediálnou hviezdou za veľmi krátky čas. (Americký časopis *Time* ho zvolil za osobnosť roka ešte v prvom roku jeho pontifikátu, 9 mesiacov po jeho uvedení do úradu). Týždenník *Time* uviedol, že na tomto pápežovi je dôležitá rýchlosť, s akou si získal milióny ľudí, ktorí už prestali vkladať do Cirkvi nádej. *Time* ďalej pripomína, že pápež dokáže vo svojom úrade z prvého storočia veľmi šikovne používať nástroje 21. storočia.⁶¹

Pápež František má kontá na sociálnej sieti Twitter v niekoľkých jazykoch. (Ako prvý ich začal využívať jeho predchodca Benedikt XVI., v roku 2011). Konto pápeža Františka v anglickom jazyku má 4,3 milióna fanúšikov. Pápež František označil internet za „dar od Boha“, ale varoval, že vysokorychlostný svet digitálnych a sociálnych médií potrebuje pokoj, zamyslenie i citlivosť, ak má byť „sieťou nie káblov, ale ľudí“.⁶²

Pápež František si mediálnu popularitu získal najmä svojou praktickou láskou k ľuďom – má prívlastok „pápež ľudí“. Je zaujímavé, že práve „svetské“ masmédiá tak vysoko vyzdvihujú osobnosť pápeža Františka. Ako ďalej uvádza týždenník *Time*:

*V čase, keď na mnohých miestach a v mnohých oblastiach života vodcovstvo a vládnutie prekračujú svoje hranice, prichádza muž bez armády a zbraní, bez kráľovstva, na maličkom pozemku v strede Ríma, ale s nesmierne bohatou a hodnotnou minulosťou aby vyzýval k zmene. Svet sa zmenšuje, hlasy jednotlivcov zaznievajú stále hlasnejšie, technológia sa mení takou silou ako vírus; dôsledkom čoho sa jeho kazateľnica stala viditeľnou až do posledných končín zeme. Keď bozkáva tvár znetvoreného muža alebo umýva nohy moslimskej žene, jeho obraz rezonuje ďaleko za hranicami Katolíckej cirkvi.*⁶³ (Vlastný preklad autorky).

Pápež František je veľmi blízky aj mladým ľuďom žijúcim vo veľkomeste i na vidieku, čo opäť zvyrazňuje veľkosť jeho osobnosti. Počas prvého dňa jeho návštevy v Južnej Kórei, na stretnutí s mladými ľuďmi, ho jeden fanúšik požiadal o spoločnú fotografiu. Pápež František neváhal a pózoval pre svoju prvú „selfie“ fotografiu s mladým kórejským mužom.⁶⁴ Pápežova návšteva v tejto krajine bola, podľa Mons. Petra Kang U-il, biskupa Cheju a predsedu Biskupskej konferencie Kórei, ktorý bilancoval výsledky pápežovej cesty (14. – 18. august 2014), *úspechom z hľadiska viery, medializácie, organizácie.* Pápež František zanechal „nezmazateľnú stopu“ vo veriacich, aj neveriacich. Najvýznamnejší moment, ktorý zostane vrytý do pamäte Kórejcov, bola návšteva *'Dediny kvetov'* v meste Soul, kde sa pápež stre-

61 ČESKÁ TLAČOVÁ KANCELÁRIA (ČTK) 2013: *Časopis Time označil za osobnosť roka pápeža Františka.* [online]. [cit. 16. septembra 2014]. Dostupné na internete: <http://medialne.etrend.sk/tlac/casopis-time-oznacil-za-osobnost-roka-papeza-frantiska.html>

62 TLAČOVÁ AGENTÚRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY 2014: *Pápež František: Internet je dar od Boha, no je sieťou ľudí, nie káblov.* [online]. [cit. 16. septembra 2014]. Dostupné na internete: <http://www.aktuality.sk/clanok/259033/papez-frantisek-internet-je-dar-od-boha-no-je-sietou-ludi-nie-kablov/>

63 GIBBS, N.: *Pope Francis, The Choice.* In *Magazine Time.* December 11, 2013. [online]. [cit. 16. septembra 2014]. Dostupné na internete: <http://poy.time.com/2013/12/11/pope-francis-the-choice/?iid=poy-main-feature-content-widget>

64 BRITISH BROADCASTING CORPORATION, 2014. *BBC NEWS: Pope Francis poses for 'selfie' in South Korea.* [online]. [cit. 23. septembra 2014]. Dostupné na internete: <http://www.bbc.com/news/world-asia-28803377>

tol, spontánne objal a pohladil opustených mladých ľudí so zdravotným postihnutím, ktorí sú v tejto konfuciánskej kultúre odsúvaní na okraj spoločnosti. Pápež chcel zdôrazniť svoju blízkosť k slabým: to je dôležité poslanstvo pre kresťanskú komunitu v Kórei. Návšteva pápeža Františka v *'Dedine kvetov'* mala veľké mediálne pokrytie.⁶⁵

Misijná činnosť Cirkvi na vidieku aj v meste má svoje odlišnosti. Vo vidieckych oblastiach ide najmä o ľudovú zbožnosť, oslovenie vodcu organizovanej skupinky mladých ľudí, aktivity farského spoločenstva, spolupráca samosprávy a štátnej správy v regiónoch, alebo charitatívne činnosti v miestnej komunite. Misijné aktivity v mestách sú rôzne a reagujú na konkrétne potreby a problémy ľudí. Sú nimi napríklad: evanjelizácia v nákupnom centre, evanjelizácia prostredníctvom internetu, sociálnych sietí, masmédií, medzikultúrny dialóg, vychádzanie do ulíc, zapájanie sa do riešenia sociálnych problémov v mestských štvrtiach, schopnosť porozumieť ľuďom a prinášať nádej, dôveru a zjednotenie namiesto individualizmu, nezájmu a strachu. Osobné svedectvá života sú nevyhnutné v oboch misijných prostrediach.

Záver

Ohlasovanie nádeje na večný život, teda vo vzťahu so živým a milujúcim Bohom Otcom a ohlasovanie radostnej správy o spásе skrze Syna Ježiša Krista je našou primárnou povinnosťou ako aj úlohou a vlastnou podstatou celej Cirkvi. Cirkev, ktorá si túto povinnosť neplní, prestáva byť cirkvou.

Veľkou transformáciou prechádzajú, najmä v Európe, vidiecke oblasti, ktoré už dávno stratili svojráznu kultúru a doteraz typicky mestské sociálno-patologické javy (napr. závislosti, kriminalita), anonymný a konzumný životný štýl sa preniesli aj do dedín. Nové misijné výzvy v mestách aj na vidieku si vyžadujú objavovanie nových účinnejších misijných metód a foriem a ich správne používanie. Podstatou je byť blízko ľuďom, naučiť sa komunikácii v láske a dôvere a vhodne a rýchlo reagovať na ich biologické, mentálne, sociálne a duchovné potreby. Božím darom, aj podľa pápeža Františka, prostredníctvom ktorého môžeme byť mnohým ľuďom nablízku a slúžiť im so súcitom milosrdného Samaritána v ich ťažkostiach, je najmä internet a sociálne siete. Digitálne prostredie samozrejme nedokáže úplne nahradiť osobné stretnutia, avšak zblízuje, vytvára siete ľudí a v prípade potreby poskytuje priestor pre solidaritu.

Napriek všetkým moderným účinným technickým prostriedkom alebo vylepšeným misijným metódam novej evanjelizácie je dôležité, aby sme v misijnej činnosti zostali „vyprázdnenými evanjelizátormi“. To znamená, byť jednoduchými ľuďmi s prázdnyimi rukami a mŕtvymi s Ježišom Kristom (porov. 2 Kor 4,10) tak ako zrno, ktoré padne do zeme a musí odumrieť aby neostalo samo, ale aby prinieslo nový život (porov. Jn 12,24). Tak aj my, nespoliehajme sa na vlastné sily, ale vo všetkom očakávajme pomoc Hýbateľa a Oživovateľa – Duchu Svätého (Božieho), učme sa ako Ho počúvať a ako byť citlivými na Božiu vôľu. Pápež František nás kresťanov k tomu naliehavo vyzýva:

Chcem povzbudiť celé kresťanské spoločenstvo, aby sa stalo evanjelizátorom a nemalo strach vyjsť zo seba samého, aby ohlasovalo, zverujúc sa predovšetkým do milosrdnej Božej prítomnosti, ktorá nás vedie. Techniky sú, samozrejme, veľmi dôležité,

65 MISSIO, PÁPEŽSKÉ MISIJNÉ DIELA, 2014: *Objatie zdravotne postihnutých: významný moment návštevy pápeža v Kórei.* [online]. [cit. 16. septembra 2014]. Dostupné na internete: <http://www.misijnediela.sk/?p=6580#!prettyPhoto>

*ale ani tie najdokonalejšie by nemali nahradiť diskretnú, ale účinnú činnosť Toho, kto je hlavným agentom evanjelizácie: Ducha Svätého (porov. č. 75). Je dôležité, aby sme sa ním nechali viesť, hoci nás vedie aj novými cestami. Je dôležité nechať sa ním viesť, aby naše ohlasovanie slovom vždy sprevádzala jednoduchosť života, duch modlitby, láska k všetkým, osobitne malým a chudobným, pokora, sebazaprenie a svätosť života. Iba takýmto spôsobom bude plodné.*⁶⁶

Misijná činnosť je nástrojom, službou praktickej lásky ľuďom aby sa mohli rozvíjať a žiť svoj život v plnosti, v spoločenstve a v jednote s druhými. Bolo by veľkou chybou tváriť sa, že poznáme odpovede na všetky otázky a máme v rukách riešenia na všetky sociálne problémy a potreby súčasných ľudí. Známý americký protestantský evanjelizátor Eager, sa stotožňuje s výrokom profesora Deneya, keď upozorňuje: „Žiadny človek nemôže súčasne vydávať svedectvo o Kristovi a o sebe. Nikto nemôže budiť dojem, že on sám je šikovný a Kristus mocný spasiteľ.”⁶⁷ Ohlasovanie Krista by malo byť hlboko „vryté” do nášho srdca a mysle, aby sme ľudí, s ktorými žijeme v našom meste alebo na dedine, najskôr milovali, podobne ako Boh prvý miloval nás (porov. Jn 3, 16). Počúvanie, konkrétna praktická pomoc, snaha o jednotu a blízkosť v najrôznejších potrebách človeka je najlepšia príprava človeka na prijatie Krista do jeho života.

Mgr. Jaroslava Poloňová, PhD., pôsobí ako odborná asistentka na Katedre misiológie Inštitútu misijnej práce a tropického zdravotníctva sv. Jána Pavla II., VŠZSP sv. Alžbety. Šesť rokov prednáša viacero predmetov z oblasti sociálnej aj misijnej práce. Vo svojej odbornej praxi sa zameriava na misiologickú problematiku novej evanjelizácie. Má niekoľkoročné praktické skúsenosti s misijnou, sociálnou a charitatívnou prácou s ľuďmi žijúcimi v sociálnej exklúzii na Slovensku, v Taliansku ako aj v Keni a v Južnom Sudáne. V súčasnosti sa venuje aj praktickej pomoci ľuďom bez domova v rámci projektov VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave: Ošetrovňa sv. Alžbety v Bratislave a Útulok Božieho milosrdenstva pre rodiny v Cíferi.

Kontakt: mail: j.polonova@gmail.com

Použitá literatúra:

1. BENEDIKT XVI.: *Sociálne siete: dvere pravdy a viery; nové priestory evanjelizácie. Posolstvo Svätého Otca k 47. svetovému dňu spoločenských komunikačných prostriedkov.* (12. máj 2013). [online]. [cit. 22. mája 2013]. Dostupné na internete: <http://www.kbs.sk/pdf/B16/B16Masmedia2013.pdf>
2. BRITISH BROADCASTING CORPORATION, 2014. *BBC NEWS: Pope Francis poses for ‚selfie‘ in South Korea.* [online]. [cit. 23. septembra 2014]. Dostupné na internete: <http://www.bbc.com/news/world-asia-28803377>
3. BUČKO, L.: *Na ceste k oslobodeniu. Základy misiológie.* Nitra: Spoločnosť Božieho slova, 2003. ISBN 80-85223-34-1. 544 s.
4. ČERNÝ, P.: *Přínos díla Johna R. W. Stotta pro otázky současné misiologie.* s. 25. In *Acta Missiologica.* Vol. 8, č. 1, 2014, s. 20 – 27, ISSN 1337-7515.
5. ČESKÁ TLAČOVÁ KANCELÁRIA (ČTK) 2013: *Časopis Time označil za osobnosť roka pápeža Františka.* [online]. [cit. 16. septembra 2014]. Dostupné na: <http://medialne.etrend.sk/tlac/casopis-time-oznacil-za-osobnost-roka-papeza-frantiska.html>
6. EAGER, G. B.: *Jak přivádět děti ke Kristu.*

66 Vatikánsky rozhlas 2013-06-13: *Pápež František na tému novej evanjelizácie pri odovzdávaní viery.* [citované 10. marca 2014]. Dostupné na: http://sk.radiovaticana.va/news/2013/06/13/p%C3%A1pe%C5%BE_franti%C5%A1ek_na_t%C3%A9mu_novej_evanjeliz%C3%A1cie_pri_odovzd%C3%A1van%C3%AD_viere/slo-701247

67 EAGER, G. B.: *Jak přivádět děti ke Kristu.* s.114.

SAMUEL Biblická práce pro děti: Praha, 2003. Přeloženo z anglického originálu *How to Succeed in Winning Children to Christ*. The Maibox Club Inc.: Valdosta, GA, USA, 1979. **7.** FRANTIŠEK: *Apoštolská exhortácia Evangelii Gaudium*. (24. novembra 2013), 71–75: AAS 288 (2014), s. 55–58. **8.** GIBBS, N.: *Pope Francis, The Choice*. In *Magazine Time*. December 11, 2013. [online]. [cit. 16. septembra 2014]. Dostupné na internete: <http://poy.time.com/2013/12/11/pope-francis-the-choice/?iid=poy-main-featured-content-widget> **9.** HULMANOVÁ, K.: *Kongres: Vidiek v premene časov*. [online]. [cit. 21. mája 2013]. Dostupné na internete: <http://www.tkkbs.sk/view.php?cislocianku=20110907008> **10.** KAMPAŇ PRE JEŽIŠA 2011. [online]. [cit. 21. mája 2013]. Dostupné na internete: <http://www.kampan.martindom.sk/> **11.** MISSIO, PÁPEŽSKÉ MISIJNÉ DIEĽA, 2014: *Objatie zdravotne postihnutých: významný moment návštevy pápeža v Kórei*. [online]. [cit. 16. septembra 2014]. Dostupné na internete: <http://www.misijnediela.sk/?p=6580#!prettyPhoto> **12.** PAVOL VI. In *Pápež František na tému novej evanjelizácie pri odovzdávaní viery*. [online]. [cit. 22. mája 2013]. Dostupné na internete: http://sk.radiovaticana.va/news/2013/06/13/p%C3%A1pe%C5%BE_franti%C5%A1ek_na_t%C3%A9mu_novej_evanjeliz%C3%A1cie_pri_odovzd%C3%A1van%C3%AD_viere/slo-701247 **13.** POLOŇOVÁ, J.: *Nové trendy v misijnej činnosti: Evanjelizácia a nová evanjelizácia*. s. 44. In *Acta Missiologica*. Vol. 8, č. 1, 2014, s. 35–48, ISSN 1337-7515. **14.** *Propositio 25: XIII. riadne generálne zhromaždenie Synody biskupov na tému „Nová evanjelizácia na odovzdávanie kresťanskej viery“*. In FRANTIŠEK: *Apoštolská exhortácia Evangelii Gaudium*. (24. novembra 2013), 61, 73: AAS 288 (2014), s. 48, 56. **15.** SPOLOČENSTVO PRI DÓME SV. MARTINA (MARTINDOM), 2011: *Zóna vianočného pokoja*. (2. – 6. decembra 2011) [online]. [cit. 21. mája 2013]. Dostupné na internete: http://www.martindom.sk/index.php?id=-1&t_id=15 **16.** SYNODUS EPISCOPORUM BULLETIN 13. RIADNE PLENÁRNE ZHROMAŽDENIE BISKUPSKEJ SYNODY 7. – 28. OKTÓBRA 2012. *NOVÁ EVANJELIZÁCIA NA ODOVZDÁVANIE KRESŤANSKEJ VIERY*. [online]. [cit. 20. mája 2013]. Dostupné na internete: <http://www.kbs.sk/pdf/SYNODY/2013SYNNEPropozicie.pdf> **17.** TLAČOVÁ AGENTÚRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY 2014: *Pápež František: Internet je dar od Boha, no je sieťou ľudí, nie káblov*. [online]. [cit. 16. septembra 2014]. Dostupné na internete: <http://www.aktuality.sk/clanok/259033/papez-frantisek-internet-je-dar-od-boha-no-je-sietou-ludi-nie-kablov/> **18.** Vatikánsky rozhlas 2014-06-01: *Komunikácia v službe autentickému kultúry stretnutia. Posolstvo Svätého Otca Františka k 48. svetovému dňu spoločenských komunikačných prostriedkov*. [online]. [cit. 16. septembra 2014]. Dostupné na internete: http://sk.radiovaticana.va/news/2014/02/20/posolstvo_sv%C3%A4t%C3%A9ho_otca_franti%C5%A1ka_k_48_svetov%C3%A9mu_d%C5%88u_spolo%C4%8Densk%C3%BDch/slo-774966 **19.** Vatikánsky rozhlas 2013-06-13: *Pápež František na tému novej evanjelizácie pri odovzdávaní viery*. [citované 10. marca 2014]. Dostupné na: http://sk.radiovaticana.va/news/2013/06/13/p%C3%A1pe%C5%BE_franti%C5%A1ek_na_t%C3%A9mu_novej_evanjeliz%C3%A1cie_pri_odovzd%C3%A1van%C3%AD_viere/slo-701247 **20.** *Z osobného rozhovoru s účastníkom evanjelizačných aktivít Miroslavom B.* Rozhovor bol zrealizovaný dištančnou formou, prostredníctvom elektronickej pošty, dňa 16. mája 2013, v čase 19:21.

OKULTNÁ SYMBOLIKA AKO NOVODOBÝ SOCIÁLNO-PATOLOGICKÝ JAV V SPOLOČNOSTI A RODINE

OCCULT SYMBOLISM AS A MODERN SOCIAL-PATHOLOGICAL PHENOMENON IN SOCIETY AND FAMILY

Pavol Tománek

Abstrakt

Predkladaná štúdia reflektuje aktuálny výskyt modernej okultnej symboliky v súčasnej spoločnosti a rodine a jej vplyv na človeka. Skúmanie danej problematiky bolo realizované predovšetkým medzi mladými ľuďmi vo veku 15 – 18 rokov. Vzdelávacie inštitúcie, základné a stredné školy, cirkvi, rovnako ako aj poradne s rôznym odborným zameraním pôsobiace na území Slovenska často nevedia pružne zaujať stanovisko k otázkam a možnostiam riešenia výskytu a vplyvu modernej okultnej symboliky na mladých ľudí. Článok demonštruje výsledky stručných empirických sond zameraných na prejavy okultizmu a satanizmu medzi mladými ľuďmi, ktoré sme spracovali v rokoch 2009 – 2010. Súčasťou článku je aj poradenstvo so spirituálno-religióznym presahom ako možnosť prevencie a taktiež návrhy odporúčaní pre riešenie danej problematiky v praxi.

Kľúčové slová

Rodina. Prevencia. Okultizmus. Mládež. Cirkev.

Abstract

The present paper reflects on the contemporary phenomenon of modern occult symbolism in the current society and family, as well as on its influence on people. This issue was researched especially among the youth aged 15 to 18. Often, educational institutions, elementary schools, high schools, churches, as well as counseling centers of various professional specializations that are active in Slovakia are not able to take a flexible stand on the issues of and possible solutions for the presence and influence of modern occult symbolism on the youth. The paper shows the results of brief empirical explorations aimed at the expressions of occultism and Satanism among young people, processed in 2009 – 2010. The paper also includes counseling with a spiritual-religious overlap as a possible means of prevention, as well as recommended suggestions for practically dealing with the issue in question.

Key words

Family. Prevention. Occultism. Youth. Church.

Úvod

Súčasná hodnotová orientácia mládeže sa čoraz častejšie ocitá v chaose hodnôt. Mladí ľudia majú tendenciu riešiť svoj pocit duchovnej prázdnoty okamžite, pretože k tomu ich vedie akcelerácia doby. Vystupujú z cirkví, hľadajú, skúmajú duchovný rozmer až do takej miery, že môžeme hovoriť dokonca o náboženskom turizme, či turizme v jednotlivých cirkevných spoločenstvách tej ktorej cirkvi. Nestabilita hodnotového systému prepojená so ži-

votom v spoločnosti a rodine často prehľbuje ich duchovnú priepasť natoľko, že niekedy strácajú aj obyčajnú pragmatickú orientáciu. Sú zranení, sklamaní, znechutení. Predmetom štúdie je výskyt okultnej symboliky medzi mladými ľuďmi vo veku 15–18 rokov. Cieľom predloženej štúdie je sprehľadniť súčasnú problematiku okultnej symboliky, jej výskyt v súčasnej spoločnosti a rodine vplyv na život človeka a poskytnúť návrhy možných riešení, ako sa účinne brániť pred týmito modernými nástrahami. Ide o náročnú problematiku, napr. z oblasti filozofie v otázke zla, jeho pôvodu, pôvodcu, skrytého pôsobenia a podobne. V jednotlivých častiach článku demonštrujeme aj výsledky ďalších vlastných prieskumov, ktoré boli realizované v rokoch 2009–2012 medzi deťmi, mládežou i dospelými ľuďmi. Štúdia sa taktiež venuje sociálnemu poradenstvu s religióznym presahom, ako aj otázkam možného riešenia skúmaného problému.

Fenomén: zlo

Störig definuje zlo ako „chlad, resp. nedostatok tepla, či dokonca nedostatok pozitívnych vlastností a kladných znakov.“⁶⁸ Autor Jorinet dodáva, že „otázka zla je obtiažna, bez hraníc a naviac nebezpečná.“⁶⁹ Nevieme odpovedať na otázky týkajúce sa zla, ako sú napríklad: Či je zlo nejakou prirodzenosťou, či ho stvoril Boh, teda či pochádza od Neho samotného, alebo ak ho Boh netvorí, prečo ho teda pripúšťa.⁶⁹ Taktiež si nemôžeme klásť otázku, ak je Boh všemocný a nekonečne dobrý, prečo zlu nezabráni.⁷⁰ Jorinet hovorí, že zlo ako také hmatateľne existuje, i keď nemá svoju podstatu.⁷¹ Fenomén zla je často prezentovaný pod rúskom kresťanstva. Otázkami, ktorými sa mnohí autori dopytovali po počiatku zla, jeho význame či akosi poslance, sa zaoberalo ľudstvo od nepamäti. Za pôvodcu zla sa vo všeobecnosti považuje 'diabol,' teda Boží odporca. Práve diabol je „stelesnením“ nedostatku dobra, čiže zla. Toto konkrétne zlo (diabol) nie je iba absenciou, ale činnou silou a živým duchovným bytím, ktoré je zvrátené a pôsobí zvrátenosť. Diabol nemá telo. Je duchovnou bytosťou a ako duchovná bytosť dokáže brať na seba rôzne podoby výzoru, hlasu, či iných špecifických často aj ľudských vlastností len preto, aby človeka uviedol do zmätku. Journet na fenomén zlo odpovedá takto:

*V živote odolá skúsenosti zla len skúsenosť Boha, v rovine poznania odolá postupnému odhaľovaniu zla len postupné odhaľovanie Boha. V obidvoch prípadoch iba tajomstvo Božie umožní stretnúť sa s celým tajomstvom zla. Kladieme tu proti sebe dve tajomstvá, tajomstvo absolútne nekonečné proti relatívne nekonečnému.*⁷²

Gavendová uvádza vyjadrenia niektorých autorov (alebo aj filozofické smery) vzťahujúce sa na fenomén zla⁷³:

- 'Aristoteles': Zlo korení v ľudskej vôli, niet metafyzického zla, v skutočnosti je len dobro.
- 'Sokrates': Zlo je dôsledok neznalosti toho, čo je dobré. Nikto dobrovoľne nekoná zlo.
- 'Ján Amos Komenský': Nekonečne väčší je počet zlých ako dobrých.

68 STÖRIG, H. J.: *Malé dejiny filozofie*. s. 8.

69 JOURNET, CH.: *Zlo*. s. 8.

70 JOURNET, CH.: *Zlo*. s. 8.

71 JOURNET, CH.: *Zlo*. s. 8.

72 JOURNET, CH.: *Zlo*. s. 15.

73 GAVENDOVÁ, O.: *Filozofia náboženstva*. s. 22.

- ‘G. W. Leibniz’: Zlo vyplýva z konečnosti vecí. Existuje trojaké zlo: ‘fyzické zlo; metafyzické zlo; morálne zlo’.
- ‘F. Nietzsche’: Zlo je všetko, čo vyplýva zo slabosti.
- ‘A. Anzenbacher’: Zlo je apriórny objekt praktického rozumu.
- ‘Synkriticizmus’: Zlo je to, čo škodí (najmä druhým). Na strane zla je viac automatizmu než na strane dobra. K zlu dôjde aj bez pričinenia človeka alebo proti jeho vôli, zatiaľ čo k dobru bez pričinenia človeka nemusí dôjsť alebo môže dôjsť s menšou pravdepodobnosťou než k zlu.
- ‘Teodíceza’: Zlo neexistuje alebo je to skúška, ktorú zosiela na človeka Boh.

O zle sa dozvedáme aj z biblických textov. Na niektorých miestach je zlo bytostne spojené s duchovnou bytosťou diabla. Diabol je duchovná bytosť. Madré tvrdí, že:

*Je veľmi dôležité si uvedomiť, že démon je bytosť osobná a nie nejaká slovne formulovaná tendencia, či skrytý psychiatrický neduh, má stále poslanie, ktoré je mu vlastné a ktoré má stále na zreteli naplňovanie zlých skutkov v akejkolvek podobe: zášť, modloslužobníctvo, sexuálne zvrátenosti a mnoho ďalších.*⁷⁴

Diabol je silný protivník a nemá takú moc, aby človeka donútil k hriechu. Ak sa človek dopúšťa hriechu, dopúšťa sa ho úplne dobrovoľne, sám od seba, zo svojej slobodnej vôle.

Vella, hovorí o zlých duchoch (diabolstve) nasledovne:⁷⁵

- sú ‘duchovné bytosti’, čo znamená, že nemajú hmotnú prirodzenosť, čiže ani telo.
- sú to ‘osobné bytosti’, čo znamená, že hoci sú bez tela, majú svoju osobnosť aj individualitu. Môžu konať, hovoriť i rozmyšľať.
- sú ‘neviditeľní’, no je možné, aby sme zlého ducha videli skrz zázrak v oblečení a podobe, ktorou upúta naše zmysli.
- diabli sú ‘inteligentní’, dalo by sa povedať, že je to dokonca ich základná vlastnosť. Ale hoci diabol disponuje veľkou dávkou inteligencie, nevie všetko. On nepozná vnútorný život človeka. Nemôže a nedokáže preniknúť do myšlienok človeka a kam smeruje jeho vôľa. Samotné ‘ego’ človeka je nepreniknuteľné. Jedine tí, čo majú účasť na blaženom videní Boha, môžu spoznať vnútorný život človeka. Jeho úroveň je vyššia ako hmotné skutočnosti. Je taký, lebo mu to je prirodzené. Pozná zákony nie len fyzikálne, ale aj zákony ľudskej psychiky a vôbec celého stvorenia. No aj napriek tomu všetkému, s čím disponuje a aj keď pozná univerzálnu, historickú minulosť sveta, aj každého človeka, nepozná všetko a nepreniká do všetkého.
- diabli ‘nie sú všemohúci’. Moc satana, ktorý je vodcom ostatných diablov, i keď prevyšuje moc človeka, ho nerobí šťastnejším, ale vyvoláva v ňom ešte väčšie zúfalstvo. Vlastne je možné povedať, že je ohraničenou bytosťou, pretože aj keď disponuje veľkou mocou, vždy zostáva len stvorením.

74 MADRE, P.: *Ale zbav nás od Zlého*. s. 35.

75 VELLA, E.: *O satanovi*. s. 52.

- diabli *'nie sú všadeprítomní'*. Nie je pre nich možné byť na rôznych miestach naraz.

Vella taktiež hovorí aj o vlastnostiach zlého ducha. Zlý duch (diabol) je: *'Mocný'* – snaží sa zameriť svoj útok na našu myseľ. Častokrát v nás vzbudzuje pochybnosti, nenávisť, či strach. Manipuluje, vyvoláva vzbury, dokonca aj prírodné živly, no nebojí sa ničoho, má strach len z Ježišovho mena, *'Násilnícky'*, *'Inteligentný'* – patrí k jeho základným vlastnostiam. No chýba mu originalita, *'Klamár'* – snaží sa zlákať človeka a presvedčiť ho, že ak je naozaj slobodný, má právo na všetko. Jedno z jeho najväčších a najnebezpečnejších klamstiev je snaha presvedčiť človeka, že neexistuje, *'Schopný posadnúť človeka'* – ak sa to stane, človek je v jeho područí, čo môžeme vidieť v prípade Judáša Iškariotského (Lk 22, 3; Jn 13, 27), stáva sa „synom diabla“ (Sk 13, 10), K jeho ďalším vlastnostiam patrí *'Pano-vačný'*, *'Vyrvalý'*, *'Zbabelý'* *'Veriaci.'*⁷⁶

Autor Hahn sa vo svojej monografii zaujímavo zamýšľa, že opis pokušenia človeka v raji je pozoruhodne krátky.⁷⁷ Had – diabol v siedmych veršoch prehovorí len dvakrát (Gn 3, 1–7) a ľudstvo je v ruinách.

V Starom zákone (Starej zmluve) sa objavujú tieto pomenovania zla (diabla): *'had'*: viackrát v knihe Genezis; *'diabol ako pýcha'*: Tob 4, 13; Sir 10, 13; *'Asmodei'*: viackrát v knihe Genezis; *'Sedy'*: Dt 32, 17; *'Moloch'*: viackrát v knihe Genezis, Deuteronomium; 1 Sam 5, 1–6; *'Lilit'*: Iz 34, 14; *'Azazel'*: viackrát v knihe Deuteronomium; *'Aštata'*: Sdc 6, 25; *'Gaja'*: Sdc 6, 25; Dt 12, 3; *'Dagon'*: 1 Sam 3, 4.

Starý zákon je vo vyjadreniach o zlom duchu, resp. diablove veľmi strohý. Nový zákon je oveľa obsiahlejší v ponímaní celej démonologickej podstaty. V Novom zákone sa dozvedáme o viacerých menách diabla. Nový zákon obsahuje asi tristo textov, kde je spomenutý diabol.

Vella chápe úlohu diabla v troch dimenziách:⁷⁸

- diablove pripisuje zodpovednosť za morálne zlo
- diabla robí zodpovedným za obvinenie Ježiša z posadnutosti
- na diabla sa pozerá ako na nezodpovedné knieža tohto sveta.

V Novom zákone (Novej zmluve) sú tieto pomenovania diabla: *'satan'*: Jn 8, 44; Mt 4, 1; *'hlava diabla'*: Zjv 12, 3 – 17; *'Belial'*: 2 Kor 5,16; *'žalobca, klamár, odporca, vrah'*: Jn 8, 44; *'lucifer'*: 2 Kor 11, 14; *'zlodej'*: Jn 10, 12; *'pokušiteľ, vládca tohto sveta'*: viackrát u evanjelistu Matúša; *'anjel z hlbín'*: viackrát u evanjelistu Jána.

Zlo v prejavoch okultizmu

Okultizmus je odvodený z latinského slova *'occultus'*, ktorého význam znamená *'skrytý'*, *'tajný'*. Okultizmom označujeme oblasť nadprirodzených javov, čiže nevysvetliteľných javov.⁷⁹ Tento pojem sa dnes nahrádza výrazmi ako parapsychológia a metapsychika, ktoré znamenajú „náuku o duševne neprístupnom“. Pod *'okultizmom'* sa najčastejšie rozumie sústava náuk a praktík, založených na viere v skryté sily pôsobiace v prírode a vo svete vôbec. Prak-

76 VELLA, E.: *O satanovi*. s. 53.

77 HAHN, S.: *Otec, čo plní sľuby*.

78 VELLA, E.: *O satanovi*. s. 50.

79 VELLA, E.: *Zlý duchovia a exorcizmus*. s. 24.

tizovanie okultizmu je často podmienené používaním talizmanov, ktoré boli prostredníctvom zariekaní priamo spojené so zlým duchom – satanom. Hlavným zdrojom okultizmu sú často tzv. tajné náuky a praktiky východných náboženstiev, ktoré sa prejavujú aj v sektách. K okultizmu patrí, napr. aj veštenie, horoskopy, vyvolávanie duchov (vonkajšie – exoterické, vnútorné – ezoterické okultné náuky, už spomenutá parapsychológia, ďalej psychotronika, niekedy aj autohypnóza a hypnóza a prejavy sugescie a autosugescie atď.).⁸⁰ V ľudovej terminológii sa s týmto pojmom stretáme skôr pod názvom čarodejníctvo. Kúzelníci, resp. iluzionisti nemajú v tomto prípade žiadne spojenie. Pojem okultizmus je veľmi široký. Týka sa javov, ktoré sú v metapsychickej a metafyzickej oblasti, ktoré majú paranormálny, nadprirodzený charakter. V okultizme ide o paranormálne ovplyvňovanie a vnímanie, o nadprirodzenú silu, o nadprirodzené poznanie, o nadprirodzené vedenie a nadzmyslovú schopnosť. Snaha o moc (silu) a poznanie sú základnými motívmi okultizmu.⁸¹ Hoover pri preklade tohto slova používa okrem spomínaných adjektív aj pojmy *'záhadný'*, *'tajný'*, či *'temný'*. Okultizmus sa podľa neho zaoberá:⁸²

- udalosťami a činnosťami, ktoré siahajú za hranice našich piatich zmyslov (zrak, sluch, čuch, chuť a hmat) a závisia od schopností človeka,
- tajomnými a skrytými vecami,
- existenciou anjelských a diabolských síl, teda nadprirodzenými javmi.

Vella pod *'okultizmom'* rozumie činnosti, ktoré sa vykonávajú tajne, prevyšujú bežnú sféru ľudského poznania, pričom záujmom týchto činností je štúdium a poznávanie záhadných a tajomných javov.⁸³ Okultizmus je nevedeckou teóriou, v ktorej ide o „učenia a praktiky zaoberajúce sa vnímaním nadprirodzených síl, ktoré môžu byť dostupné, ale škodlivé vhodným osobám (médiám).“ Amorth vyjadruje ohľadom okultizmu presvedčenie, „že existujú sily alebo bytosti, ktoré bežnými prostriedkami ľudského poznania nie sú zachytiteľné.“⁸⁴ Dospieť k nadvláde nad vecami a ľuďmi je ale možné prostredníctvom týchto síl či bytostí. Pre dosiahnutie tohto cieľa je potrebné, aby sa vykonávali zvláštne praktiky. Človek v okultizme hľadá spásu a moc v sebe samom alebo v iných ľuďoch a veciach, už nepotrebuje Boha, človek ho opúšťa, namiesto toho, aby mu naďalej dôveroval ako svojmu Stvoriteľovi a Spasiteľovi.

Okultizmus je *'vstupnou bránou'* pre nepriateľa – pre diabla.⁸⁵ Okultista vyhľadáva sily, ktoré pochádzajú od zlého.

Dôvodov pre vznik okultizmu môže byť viacero: *'Strach z budúcnosti, túžba po moci, fascinácia nadprirodzeným, duchovne slabá Cirkev, bankrot materializmu'*...⁸⁶ Ten, kto sa začne zaoberať okultizmom, vyhľadáva nadprirodzené sily, ktoré sú mimo neho samého.

80 PIŤOVÁ, M. et PIŤO, V.: *Slovník cudzích slov*. s. 447.

81 VAN DAM, W. C.: *Okultizmus a křesťanská víra*. s. 1 – 2.

82 HOOVER, D. W.: *Ako odpovedať na...OKULTIZMUS*. s. 12.

83 VELLA, E.: *Zlý duchovia a exorcizmus*. s. 46.

84 AMORTH, G.: *Exorcisté a psychiatri*. s. 51 – 52.

85 DEGRO, I.: *Mágia a okultizmus*. [online]. [cit. 28. decembra 2008]. Dostupné na internete: <http://www.svmichael.sk/files/okultizmus.pdf>

86 VELLA, E.: *Ježiš, môj uzdravovateľ*. s. 22.

Okultizmus sa prejavuje v rôznych formách:

- ‘satanizmus’,
- ‘samotný okultizmus’,
- a ‘špiritizmus’ (všetky tri budú vysvetlené podrobnejšie v nasledujúcich častiach článku). Všetky metódy, ktoré sa usilujú čítať budúcnosť, čiže veštiť, sú okultizmom.⁸⁷ Zaraďujeme sem napríklad aj horoskopy, veštenie z ruky, z kariet, z kryštálovej gule, z kávy, alebo čajových lístkov, a taktiež
- ‘ezoteriku, numerológiu, astrológiu’.

Inými formami sú:⁸⁸

- ‘mágia, kyvadlo’,
- ‘psychotronika’,
- ‘kult orientálnych náboženstiev’,
- ‘fenomén UFO’,
- ‘doštička Ouija’,⁸⁹
- ‘špiritistické seansy’.

Prieskumné sondy skúmanej problematiky

V dôsledku neutíchajúcich negatívnych vplyvov vyskytujúcich sa v súčasnosti na mnohých základných i stredných školách (v školskej i rodinnej výchove) sme v rokoch 2009 – 2010 zrealizovali prieskum, ktorý bol predovšetkým zameraný na zistenie synkretických prvkov, ktoré prenikajú nielen do rodinnej výchovy, ale aj do výchovy realizovanej v školách (etická, náboženská, občianska výchova). Cieľom prieskumu bolo analyzovať aktuálny stav prvkov a prejavov synkretizmu a s ním často súvisiacich prejavov okultizmu na školách. Zvolili sme kvantitatívnu metodológiu prieskumu. Prieskum bol realizovaný prostredníctvom dotazníka s otvorenými i uzavretými otázkami. Dotazník bol rozposlaný školám s informovaným súhlasom a inštrukciami k jeho vyplňaniu. Dotazníky boli rozposlané na konkrétne základné školy pôsobiace v Bratislavskom kraji, na ktorých sa vyučuje etická výchova, náboženská výchova (evanjelická, rímskokatolícka, gréckokatolícka). Zber údajov a ich spracovanie boli zrealizované koncom roka 2010 a začiatkom roka 2011. Návratnosť dotazníkov bola 100%. Prieskumnú vzorku tvorilo 400 respondentov, z čoho bolo 223 dievčat a 177 chlapcov vo veku od 15 – 18 rokov z uvedených troch škôl. Z etického dôvodu a citlivosti získaných údajov dané školy požadovali zostať v anonymite.

Z prieskumu sme zistili časté prelínanie rôznych prvkov okultizmu, východných náboženstiev, či dokonca niektorých siekt do života kresťana. Konštatujeme, že všetky hypotézy sa verifikovali. Následne si dovoľujeme prezentovať výsledky prieskumu dôležité vzhľadom na tému daného článku. Ide o sedem otázok, ktoré sme spracovali do tabuliek.

---

87 VELLA, E.: *Ježiš, môj uzdravovateľ*. s. 22.

88 VELLA, E.: *Ježiš, môj uzdravovateľ*. s. 24.

89 Quija je doštička, ktorá sa používa pri vyvolávaní duchov. Medián posúva po doštičke zväčšovacie sklo a určuje písmená abecedy. Jednotlivé písmená sa potom spoja a dajú text, ktorý sa často rôzne interpretuje.

Tab. 1: Mladí ľudia veria v Boha, no neveria v Cirkev

Otázka	Vyjadrenie v %	Argumentácia
1. Verím v Boha, no neverím v Cirkev	63	Cirkev založil Ježiš Kristus, čiže Boh. Ak niekto tvrdí, že verí v Boha, no neverí v to, čo Boh založil, ide o paradoxné tvrdenie.

Tab. 2: Mám problémy s prikázaním: Nezosmilniš!

Otázka	Vyjadrenie v %	Argumentácia
2. Ktoré prikázanie z Desatora Vám robí najväčšie problémy a prečo?	79	Najčastejším dôvodom bolo pre mladých respondentov používanie rôznych druhov mužskej a ženskej antikoncepcie. Mladí ľudia často volili možnosti odpovedí (žítie v partnerstve, skúsenosť so sexom a pod.). Dodržiavanie Dekalógu sa vždy viaže k prvému Božiemu prikázaniu. Ak sa neplní prvé, rúca sa i hodnotový potenciál ostatných.

Tab. 3: Verím v reinkarnáciu

Otázka	Vyjadrenie v %	Argumentácia
3. Veríte v reinkarnáciu a prečo?	31	Reinkarnácia pochádza z východných náboženstiev, najmä z hinduizmu. 'Reinkarnácia' sa skladá z lat. slov <i>re</i> + <i>carnis</i> – čo doslova znamená „byť znova z mäsa“. Problém spočíva v tom, že v kresťanskom učení sa pri smrti vracia ľudské telo naspäť do zeme, z ktorej bolo vzaté a duša sa vracia k Bohu. Boh na konci sveta vzkriesi všetky telá, no nikde sa nespomína, že budú opäť z mäsa, ale že budú podobné jeho oslávenému Telu (Flp 3, 20). Navyiac, reinkarnácia je inak chápaná na Východe a inak na Západe. V Ázii sa reinkarnácia chápe v negatívnom zmysle, a to tak, že duša sa musí neustále prevteľovať, aby odčinila svoje zlé skutky. V západnom svete sa reinkarnácia chápe skôr v pozitívnom svetle, a to tak, že duša sa neustále prevteľuje, aby si mohla čo najviac užiť.

Tab. 4: Mám skúsenosti s ľudovým liečiteľstvom

Otázka	Vyjadrenie v %	Argumentácia
4. Skúsenosť s ľudovým liečiteľstvom	22	Ľudové liečiteľstvo bolo u respondentov často spojené s akupunktúrou a akupresúrou, kyvadielkami, či tzv. umývaním sa v „čistci.“ <i>'Akupunktúra'</i> je alternatívna liečebná metóda, pri ktorej sa má vďaka vpichom ihličiek uvoľniť zlá, chybná alebo nepriaznivá energia z tela. <i>'Akupresúra'</i> je alternatívna liečebná metóda stláčania bodov na tele, opäť ako pri akupunktúre, aby sa uvoľnila nepriaznivá energia. Tým, že akupresúra vychádza z hinduizmu, ale možno ju nájsť aj v šintoizme, je prezentovaná aj v symboloch jin-jang na vyrovnanie rovnováhy dobrých a zlých energií v tele. <i>'Čistec priamy (Stachys recta)'</i> je trvalkou. Ide o liečivú rastlinu z oblasti hluchavkovitých. Ale v kresťanskom živote sa často používa proti uhranutiu, urieknutiu či „uškntutiu“, porobeniu a pod. Človek, ktorý niekoho uhranul (zlá energia), inému spôsobil nevoľnosti. Túto zlú energiu (duchovné) chceme vypudiť bylinkou, čo je nemožné! Respondenti v rozhovoroch uvádzali, že sa po umytí čistcom cítili lepšie, no podobný stav sa opakoval v pravidelných intervaloch.

Tab. 5: Viera v existenciu diabla

Otázka	Vyjadrenie v %	Argumentácia
5. Veríte, neveríte v existenciu diabla?	69	69% neverí v existenciu diabla. Mladí ľudia často vo svojich odpovediach volili možnosť odpovede, že diablo považujú za rozprávkovú bytosť a stotožňujú ho s čertom. Existencia diabla je veľmi diskutovanou témou. Mnohí odborníci spochybňujú existenciu diabla, iní ho stotožňujú s rozprávkovou bytosťou čerta a pod. Svetoznámy exorcista, teológ a psychológ E. Vella hovorí, že najväčším diabolstvom je spochybňovanie existencie diabla. ⁹⁰ Sv. Augustín hovorí, že diabol je opica. Diabol je charakterizovaný ako pes uviazaný na reťazi, ktorý dokáže ublížiť vtedy, ak sa priblížime k nemu. ⁹¹

.....

90 VELLA, E.: *Zlý duchovia a exorcizmus*. s. 23.

91 VELLA, E.: *Zlý duchovia a exorcizmus*. s. 26.

Tab. 6: Skúsenosť s okultizmom

Otázka	Vyjadrenie v %	Argumentácia
6. Máte skúsenosť s okultizmom? V akej podobe?	26	Respondenti mali na výber z viacerých možností a často volili odpoveď spojenú s používaním talizmanov (12%), kamienkov, (3%) realizovanie tzv. woodoo stretnutí (8%) a iné (3%), ktoré boli pomocou zariekaní spojených so zlým duchom – satanom. Respondenti uvádzali aj skúsenosti s psychotronikou (3%), veštením (14%), či dokonca reiki (9%).

Z výsledkov realizovaného prieskumu (2009 – 2010) sme ďalej zistili, že na slovenských školách sa žiaci a študenti často stretávajú práve s prvkami okultizmu, mágie, či satanizmu. Sú konfrontovaní so situáciami, v ktorých sa im nenásilným spôsobom ponúkajú sektárske prvky učenia. Často zaskočení akceleráciou doby nevnímajú nástrahy, ktoré môžu so zdánlivo nevinných prvkov spôsobiť nielen ochudobnenie duchovného života, ale aj realizáciu praktického synkretizmu a sekularizmu náboženského prostredia.

Respondenti uvádzali, že najčastejšie sa stretli nielen s okultnými prvkami, ale aj sektárskymi prvkami.

Tab. 7: Prenikanie okultných, sektárskych prvkov do kresťanského života

Náboženstvo alebo sekta	Vyjadrenie v %	V čom spočívalo prenikanie prvkov zo siekt alebo iných náboženstiev
Vesmírne líde	23	Najčastejšie sa snažia prezentovať samospasiteľskými účinkami jednotlivcov (podobnosť s hnutím 'New Age').
Scientologická cirkev	35	Napríklad aj prostredníctvom prednášok zameraných na problematiku manželstva, rodičovstva, drogovej prevencie, bojové umenia a pod. Najčastejšie ide o samopozvaných exercitátorov, ktorí si zaobstarávajú aj fotodokumentáciu zo sedení ako dôkazový materiál, s ktorým sa prezentujú na ďalších miestach, pozíciách firmy a pod. ⁹² Dovoľujeme si uviesť aj konkrétny prípad. Za akademický rok 2009/2010 exercitátori zo Scientologickej cirkvi vystriedali viac ako 100 základných a stredných škôl po celom Slovensku, spolu viac ako 20.000 žiakov. ⁹³ Exercitátori vynikajú komunikáciou a agitačnými schopnosťami. 'OZ Slovensko bez drog' vydáva brožúrku s názvom <i>Pravda o drogách</i> , kde sa okrem problematiky o drogách rozoberá aj téma pôsobenia drog na myseľ človeka. Táto stať je totožná s tou, ktorá sa nachádza na stránkach Scientologickej cirkvi, ktorá je sprezentovaná pod Centrom Dianetiky a Scientológie v Leviciach. Základným princípom scientológov je skutočnosť, že človek je duchovná bytosť, ktorá v minulosti žila niekoľko životov, a preto má zmysel a náklonnosť k nekonečnému životu. Tu reflektujeme prvky reinkarnácie. ⁹⁴

Hinduizmus	27	Prvky reinkarnácie. Reinkarnáciu popisujeme v Tab. č. 3.
Šintoizmus	13	Najmä prvky symbolu jin-jang. V európskom kontexte ide o dualizmus.
Budhizmus	24	Reinkarnácia. Zbožstvosvanie.

Zdroj uvedených tabuliek: TOMÁNEK, P. – FULKOVÁ, E.: *Okultné a synkretické prejavy v súčasnej výchove*. In *Disputationes scientificae Universitatis catholicae in Ružomberok*. roč. 11, č. 3, 2011, s. 185 – 193.

Z realizovaných prieskumov sme taktiež zistili, že si veľa respondentov zamieňa pojmy astrológia a astronómia. Astrológia je veda, ktorá sa zaoberá štúdiom hviezd a vesmíru. Zatiaľčo astrológia sa snaží predpovedať budúcnosť z hviezd. Maxim Grék v jednom zo svojich diel o objasnení astrológie píše:

*Lživé a nečestné učenie astrológov a predpovedateľov osudu človeka podľa dátum narodenia, nie z výsosti ani z milosti sv. Utešiteľa, bolo zjavené Chaldejcom, Helénoma Egyptanom, ale tými najhoršími a človeka najviac nenávidiacimi démonmi, aby zahynuli, ktorí im uveria.*⁹⁵

- .....
- 92 Scientologická cirkev nie je na Slovensku zaregistrovaná, no svoje aktivity prezentuje prostredníctvom mnohých občianskych združení, ako je napr. *‘OZ Slovensko bez drog’*. Najčastejšie uskutočňujú erudované prednášky s protidrogovou tematikou, pri ktorých nezabúdajú spomenúť reinkarnáciu, či samospasiteľské účinky jednotlivcov. Scientologická cirkev je sektou, ktorá prijíma členov z akýchkoľvek národov, akéhokoľvek náboženstva a vierovyznania (podobnosť so slobodomurárskym učením).
- 93 TOMÁNEK, P. – FULKOVÁ, E. *Okultné a synkretické prejavy v súčasnej výchove*. In *Disputationes scientificae Universitatis catholicae in Ružomberok*. roč. 11, č. 3, 2011, s. 20 – 21.
- 94 Scientológovia sa angažujú ako ľudia ochotní pomáhať iným, zdôrazňujú duchovnú vyspelosť, no človek je po ich stretnutí duchovne vyprahnutý... Zameriavajú sa na rodinu, deti, hyperaktivitu, život bez drog, umenie, etiku a pod., čiže dotýkajú sa všetkých oblastí života človeka, nielen kresťanstva. Scientológovia používajú niekoľko symbolov. Medzi základné symboly patria kríž pretínaný písmenom X, most z tmavej časti do svetlej časti, pyramída zo štyroch úrovní alebo dva trojuholníky s písmenom S (ako scientológia). Osemhrotý kríž reprezentuje osem dynamík existencie človeka (jedinec, kreativita – tvorba, manželstvo, sex a výchova, ďalšou je práca a kamaráti, potom ľudstvo, zvieratá a rastliny, šiestou dynamikou je vesmír, potom duchovnosť človeka a ôsmou je najvyššia bytosť, stvoriteľ. Dva trojuholníky s písmenom S predstavujú nasledovné: horný trojuholník predstavuje vedenie, zodpovednosť a kontrolu. Spodný trojuholník prezentuje komunikáciu, realitu a náklonnosť. Písmeno S prezentuje scientológov. Zakladateľom scientológov je R. Ron Hubbard (filozof, umelec, administrátor, pedagóg). Jeho najčastejšie používanými slovami sú: auditing a purifikačný program, ktorý ma človeku očistiť jeho myseľ. Scientologická cirkev je vo svete prezentovaná ako cirkev celebrit (ide o sektu). Medzi scientológov patria: Tom Cruise, Kim Basinger, John Travolta a iní. Ako už bolo spomenuté táto sekta nie je na Slovensku zaregistrovaná, zakázanou je vo Francúzsku a Grécku, Nemecku a Česká republika vyjadrili odmietavé stanovisko. V USA ide o úspešnú a legálnu organizáciu, ktorá je dokonca oslobodená od daní. Na Slovensku funguje približne 6 Centier Dianetiky a Scientológie, ktoré sa často prezentujú v boji proti drogám prostredníctvom rehabilitačného programu alebo projektu s názvom *‘Narconon’* (projekt Narconon bol odborníkmi označený za chybný už pred viac ako šiestimi rokmi – pozn. autora). Deťom a mládeži s dyslexiou (poruchou čítania) alebo s dysgrafiou (poruchou písania) majú pomôcť jazykové školy *‘LITE’* a centrum *‘BASIC’* (na Slovensku majú niekoľko pobočiek).

Dopytovanie sa po budúcnosti často súvisí s *'placebo efektom'*. Slová, ktoré vyriekol veštec, neustále sprevádzajú dotyčného, ktorý už len čaká, čo sa s ním bude diať. Človek sa stáva otrokom. Ako hovorí Vella⁹⁶: „Boh nikomu neodhalí plány, ktoré má s nami v budúcnosti, tobôž nie diabli. Občas zjaví niečo prorokom, ale bežne to nerobí. Boh nezjavuje svoje plány s nami dopredu.“

Pod okultizmus sa zaraďuje mágia, čarodejníctvo, veštenie a ich symbolika. Realizovaný prieskum preto skúmal aj vzťah / alebo poznatky respondentov k tejto symbolike. Symbol má svojou podstatou vzťah k niečomu inému, je znamením inej veci alebo osoby, ktorú pripomína, predstavuje a zastupuje. Sám zostáva v pozadí, chce len navodiť pozornosť na symbolizovanú osobu či pravdu, na ktorú sa má pozorovateľ sústrediť.⁹⁷ Zo svojho okolia si ľudia vždy vyberali symboly. Postupne vznikali z loveckej mágie symboly identity, posvätné symboly atď. V súčasnosti sa ľudstvo stretáva rovnako so stredovekým zobrazením magického symbolu, ako aj so súčasným zobrazením symbolu Wiccy či pentagramu. Aj vzhľad tarotových kariet sa ustavične mení. Alchýmia, slobodomurárstvo a rosenkruciánstvo zastávajú medzi tajnými spoločnosťami a ezoterickými systémami popredné miesto. Tieto si svoje vlastné symbolické jazyky vypracovali čiastočne aj z toho dôvodu, že boli vo svojej dobe rímskokatolíckou cirkvou zatracované, ale aj preto, aby sa pred prenasledovaním chránili prostredníctvom utajenej komunikácie.

Medzi najčastejšie okultné a sektárske prvky, s ktorými sa mali respondenti možnosť stretnúť sú:

- *'pentagram'*: symbolizuje vesmírneho alebo univerzálneho muža či ženu, je to päťcípá hviezda, päť vrcholov symbolizuje aj celistvosť, číslo päť symbolizuje ľudskosť. Zo 400 respondentov to bolo 256 z nich, ktorí sa s daným symbolom už stretli, čo predstavuje 64 %.

- *'anch, egyptský kľúč, nilsky kľúč alebo aj kríž so slučkou'*: symbolizuje večný život. Pri tomto kríži sa najviac kresťanov mylí. Ak je kríž z jedného materiálu, čiže aj slučka je z rovnakého materiálu ako hlavná časť, ide o satanistický kríž. Ak je slučka z iného materiálu ako hlavná časť kríža, ide o kríž tzv. TAU, ktorý sa v kresťanstve bežne používa. Dôležité je rozlíšenie vertikálnej časti, čiže, či je slučka súčasťou alebo len prvok na uchytenie retiazky... Často sú na kríži aj iné vyrazené motívy. Tento kríž nie je pôvodom satanistický. Satanisti ho len prevzali. Pôvodne ide o egyptský symbol života, prechod, resp. kľúč od rieky Níl, vďaka ktorému sa prechádzalo do večného života (Egypťania síce verili v posmrtný život, ale v inom ponímaní ako kresťania). Tento symbol je často spájaný aj s plodnosťou, reinkarnáciou a diablom. Často je módnym doplnkom na šatách. Zo 400 respondentov to bolo 341 z nich, ktorí sa s daným symbolom už stretli, čo predstavuje 85 %.

- Medzi okultné symboly zaraďujeme aj moderné symboly satanizmu, okultizmu, symboly New Age (v súčasnosti sa už transformuje do tzv. *'Next Age'*) a slobodomurárske symboly. Ide napríklad o tieto symboly: obrátený pentagram, obrátený kríž, číslo 666 (číslo Antikrista, za Ježišových čias sa ním myslel cisár Dioklecián), dnes toto číslo zastupuje

95 RODION, J.: *Ľudia a démoni*. s. 51.

96 VELLA, E.: *Ježiš, môj uzdravovateľ*. s. 172.

97 STUDENÝ, J.: *Kresťanské symboly*. s. 9 – 12.

Satana. Astrologický symbol Saturna a staroegyptský kríž ankh.

- *'Obrátený pentagram alebo aj Baphomet'*. Typický symbol satanistov. Ide o prevrátený pentagram a považuje sa symbol satanovho božstva. symbolizuje démonizmus a čiernu mágiu.⁹⁸ Používa sa pri okultných rituáloch, v čarodejníctve. táto päťcípá hviezda symbolizuje jedno zo Satanových mien, „Rannú hviezdu“. Môže, ale nemusí byť obklopená kruhom. Pentagram tiež zobrazuje Zlo: opakom piatich Ježišových rán a cností má byť pat ramien. Často sa zobrazuje aj v kruhu. Ide o satanistický symbol. Dva horné rohy označujú kráľovstvo Lucifera (často zobrazené ako rohy), dva dolné rohy označujú, že človek je bohom (často zobrazené ako uši). Niektoré hudobné skupiny prijali tieto symboly ako záruku k populárnej sláve... Zo 400 respondentov to bolo 196 z nich, ktorí sa s daným symbolom už stretli, čo predstavuje 49 %.
- *'Obrátený kríž'*: je kresťanským výtvorom, nie satanistickým, aj keď značí odmietnutie ktoréhokoľvek náboženstva, predovšetkým kresťanstva. Ukrižovaný dolu hlavou bol apoštol Peter, ktorý o to požiadal, nechcel zomrieť smrťou podobnou Ježišovej smrti, lebo sa považoval za nehodného. Obrátený kríž sa dnes vyskytuje na obaloch albumov metalových a rockových skupín, ale aj v textoch ich piesní býva, žiaľ, obsiahnutý. Popiera sa tu obeta Ježiša, ktorý zomrel „za hriechy ľudstva“.⁹⁹ Hovorí sa mu aj „južný kríž.“ Ide o cielené vysmievanie sa kresťanstvu a odmietanie Kristovho kríža. Ide o satanistický symbol. Často ho vidieť vo forme náušnic, tetovaní a pod. Tento symbol je znakom protestu proti cirkvi a kresťanstvu. Zo 400 respondentov to bolo 102 z nich, ktorí sa s daným symbolom už stretli, čo predstavuje 25 %.
- *'Trojuholník'*. Najčastejšie sa používa v mágii, čarodejníctve ako urieknutie niekoho alebo vyzývanie démonov. Satanistické rituály sú často v priestoroch so sviečkami, ktoré tvoria trojuholník. Trojuholník je často symbolom aj slobodomurárov. V našom prieskume sa respondenti k tomuto symbolu nevyjadřili, resp. nepoznali ho. Získané údaje nebolo možné numericky vyjadriť.
- *'Oko'*. Vševediace oko alebo často nazývané aj Hórovo oko. Ide o staroegyptský symbol, ktorý v súčasnosti používajú satanisti. Veľmi obľúbený námet k tetovaniu. Zo 400 respondentov to bolo 87 z nich, ktorí sa s daným symbolom už stretli, čo predstavuje 21 %.
- *'Skarabeus, motýl' alebo iný hmyz...'* Sú imidžovými prvkami pri tetovaní. Ide o staré indické, ale aj egyptské symboly reinkarnácie, prevteľovania sa. Tieto symboly sa spájajú aj s Belzebubom, čo v preklade znamená – „pán múch.“ Ide často o New Age symboliku. V súčasnosti New Age hlása, že ľudstvo prechádza zo zverokruhu rýb do obdobia vodnára a svoju dobu už nazývajú Next Age. Motýl má veľkú symboliku aj preto, že sa často rozmnožujú a žijú pri vodných plochách. Zo 400 respondentov to bolo 85 z nich, ktorí sa s daným symbolom už stretli, čo predstavuje 21 %.
- *'666.'* Predstavuje ďalší moderný motív k tetovaniu. Najčastejšie partie tetovania sú krk,

98 MORAVČÍKOVÁ, M. – MACHÁČKOVÁ, L.: *Satanizmus*. s. 9.99 *SATANIZMUS: NEBEZPEČENSTVO SEKTÁRSKEHO ZNEUŽITIA*. s. 42.

brucho, rameno... Často si ho aj zámerne ľudia vyberajú ako ŠPZ na svoje auto. Ide o číslo šelmy, resp. antikrista, ktorý je spomínaný aj vo Svätom písme. V čase Ježiša Krista, resp. po jeho smrti, bol týmto číslom označovaný cisár Dioklecián, ktorý ako šelma vraždil kresťanov. Zo 400 respondentov to bolo 43 z nich, ktorí sa s daným symbolom už stretli, čo predstavuje 10 %.

- *'Trojica alebo aj nekonečný pás.'* Ide o symbol tajného učenia. Typický okultný symbol, často symbolizuje previazanosť života (aj záhrobného). Najčastejšie je vyobrazený tetovaním. Je to symbol dokonalej jednoty. Všetko je súčasťou všetkého. Je typickým symbolom panteizmu, čiže zbožstvomania vecí. Tento symbol často používa hnutie New Age, ktoré sa na veci a skutočnosti pozerá holisticky. V našom prieskume sa respondenti k tomuto symbolu nevyjadrili, resp. nepoznali ho. Získané údaje nebolo možné numericky vyjadriť.

- *'Atlantov prsteň alebo aj náramok.'* Ide o symbol pôsobenia zla, zotročenia a odvrátenie sa od Krista ako Uzdravovateľa. Človek je vraj chránený pred stresom, agresiou, nehodami, kliatbami a urieknutím. Zvláštnosťou je, že človek postupne prestáva praktizovať kresťanský spôsob života. Tieto produkty sú často prezentované v teleschoppingoch. V našom prieskume sa respondenti k tomuto symbolu nevyjadrili, resp. nepoznali ho. Získané údaje nebolo možné numericky vyjadriť.

- *'Jednorožec.'* Ide skôr o symbol sexuálnej slobody, lesbicizmus, homosexualita, group sex a pod. Ide teda o symbol sexuálnej nezriadenosti a bez akýchkoľvek obmedzení. Často sa zobrazuje v ponukových letákoch a plagátoch mnohých siekt ako niečo normálne. V našom prieskume sa respondenti k tomuto symbolu nevyjadrili, i keď ho poznali z tzv. dúhových ('pride') pochodov, ktoré organizujú homosexuálne orientovaní ľudia. Získané údaje nebolo možné numericky vyjadriť.

- *'MIER alebo Nerónov kríž.'* V súčasnosti je najčastejším prezentovaným symbolom. Navonok vyzerá veľmi naivne. Tento symbol vôbec nevytvorili členovia hnutia 'Heapes', symbol je oveľa starší. Ešte z prvého storočia n. l. ho po prvýkrát použil cisár Nero. V podstate ide o obrátený kresťanský kríž, ktorému boli zlomené aj ramená práve preto, aby cisár vyjadril pád kresťanstva. Symbol predstavuje zničenie kresťanstva a pokoja bez Krista. Často sa tento symbol označuje ako kuria noha alebo pacifka (s týmito termínmi sa skôr stretáme u slobodomurárov). Zo 400 respondentov to bolo 248 z nich, ktorí sa s daným symbolom už stretli, čo predstavuje 62 %.

- *'Tzv. parocháč.'* Je to symbol satanistov. Satanisti si myslia, že New Age bojuje proti nim, pretože New Age hlása, že ľudstvo samo sebe je božstvom, pričom satanisti hovoria, že ich bohom je satan. Satanisti majú boha satana, New Age zasa zbožstvuje anjela Lucifera, pretože Lucifer bol najviac osvietený. Vztyčené dva prsty majú symbolizovať víťazstvo satana. V našom prieskume sa respondenti vyjadrili, že symbol poznajú, no nevedeli, čo v skutočnosti vyjadruje. Získané údaje nebolo možné numericky vyjadriť.

- *‘Dúha’*: dúha je aj v Biblii spájaná so zmluvou, ktorú Boh uzavrel s Noemom po tom, ako skončila potopa sveta. Tento symbol je však v súčasnosti „zneužívaný“ najmä hnutím New Age, pretože dúha charakterizuje osvietenie, nový zmysel života. Zmysel života dáva majster osvietenia – Lucifer. Vyjadruje most medzi človekom a vesmírom. Symbol nájdeme aj v ezoterickej literatúre. Zo 400 respondentov to bolo len 34 z nich, ktorí sa s daným symbolom už stretli, čo predstavuje 0,08 %.

Poradenstvo so spirituálno-religióznym presahom ako možnosť prevencie okultizmu

Vymedzenie problematiky poradenstva so spirituálno-religióznym presahom je v súčasnej dobe veľmi problematické. V prípade daného článku ho budeme analyzovať v pozícii hraničnej oblasti sociálneho poradenstva.¹⁰⁰ Teda ako oblasť aplikovaného odboru s empiricko-vedeckým základom opierajúcim sa o psychológiu, patopsychológiu, sociológiu, pedagogiku, medicínu, právo, filozofiu, etiku, religionistiku, a v neposlednom rade o teológiu. Tento typ poradenstva si vyžaduje znalosti reálií duchovných tradícií a citlivosť k spirituálnemu životu človeka.

*Pod pojmom poradenstva so spirituálno-religióznym presahom analogicky rozumie komplex odborných služieb poskytovaných ľuďom v ťažkých životných situáciách spojených so spirituálno-religióznou oblasťou. Nestotožňuje ho s poradenstvom ani v rámci vymedzenej tradície, ani náboženského spoločenstva, ale v kontextoch všeobecných zákonitostí duchovného života.*¹⁰¹

Poradenstvo so spirituálno-religióznym presahom sa zameriava predovšetkým na:¹⁰²

- *‘prevenciu pred manipulačnými formami religiózneho pôsobenia’*: je časťou primárnej profylaxie uskutočňovanej individuálnou a hromadnou formou poradenstva so spirituálno-religióznym presahom. Spočíva v dôkladnej a objektívnej informácii a pozitívne ovplyvňuje rizikový sociálno-religiózný priestor. Ako sme už uviedli, primárne uplatňovanou poradenskou technikou je v tomto kontexte metóda informácie, ktorá by mala klientom pomôcť orientovať sa v probléme a hľadať primerané riešenia.
- *‘Nepriamu konzultačno-intervenčnú činnosť v oblastiach deštruktívnych foriem religiózneho pôsobenia’*: v tomto type poradenstva je pomerne častým subsystémom. Hlavnými iniciátormi sú „priatelia a príbuzní, ktorí sa obávajú, že ich blízky sa stal obeťou nedôveryhodnej náboženskej inštitúcie.“¹⁰³ Hovoríme o oblasti možnej sekundárnej profylaxie. Zabraňuje pretváraníu nebezpečných religiózných experimentov na hlbšie sociálno-patologické javy. Pokiaľ je to potrebné, zachycuje ich v počiatočnom štádiu a okamžite zabezpečuje potrebné opatrenia. Odborníci pri tom upozorňujú na to, aby poradca mal jasne vymedzené a zdôvodnené to, čo na riešenej situácii považuje za patologické. Niekedy iniciátorom poradenského kontaktu stačí len konzultačná služba.

100 KUZYŠIN, B.: *Vybrané sféry pomáhajúceho procesu so spirituálno-religióznym presahom. Interdisciplinárne výskumné a aplikačné reflexie.* s. 37 – 42.

101 KUZYŠIN, B.: *Vybrané sféry pomáhajúceho procesu so spirituálno-religióznym presahom. Interdisciplinárne výskumné a aplikačné reflexie.* s. 37.

102 KUZYŠIN, B.: *Vybrané sféry pomáhajúceho procesu so spirituálno-religióznym presahom. Interdisciplinárne výskumné a aplikačné reflexie.* s. 38 – 42.

103 VOJTÍŠEK, Z.: *Duchovní poradenství v interkulturní společnosti.* In KRAHULCOVÁ, B. (ed.): *Kontexty sociální a charitativní práce. Sborník katedry psychosociálních věd a etiky.* s. 143.

- *'Rehabilitáciu klientov od vplyvu siekt a sektárstva – tzv. výstupové poradenstvo'*: je veľmi citlivou oblasťou poradenstva. Spočíva v citlivom aplikovaní terapeutických techník a metód sekundárnej a terciárnej profylaxie.¹⁰⁴ Vykonávať by ho mali len skúsení poradcovia a terapeuti, ktorí vedia aplikovať poznatky zo všetkých oblastí pomáhajúcich profesií.
- *'Psychosociálnu problematiku náboženskej konverzie'*: je vážnou témou poradenstva. Religiózne prostredie je v spirituálnejšie orientovaných rodinách považované za spoločensko-kultúrne dedičstvo a nosný element sprostredkovanej výchovy. Vzdanie sa, alebo nepriatie rodinnej náboženskej tradície môže mať za následok vážne psychosociálne problémy. Poradca môže v takomto prípade pôsobiť ako nezávislý, objektívny a zároveň aj fundovaný facilitátor.¹⁰⁵
- *'Religiomanické stavy'*: sú oblasťou mimoriadne citlivou na poradenský intervenčný proces. Poradca musí vedieť odlíšiť zdravú vieru od fundamentálnych, rigidných a patologických prejavov a prejavov psychospirituálnej krízy, pričom v zásade nepracuje priamo s „postihnutým“, ale má len sprostredkované informácie.¹⁰⁶ Religiomanický stav je stav mylnej interpretácie fenomenologickej štruktúry náboženstva spôsobujúci patologické narušenie spoločenského priestoru postihnutého po biologickej, psychologickej, sociálnej a ekonomickej stránke. Jeho hraničné formy môžu ohrozovať na živote subjekt a jeho okolie. Je dôležité nestotožňovať tento fenomén s oblasťami spadajúcimi pod pôsobnosť výstupového poradenstva.
- *'Psychospirituálnu krízu'*: je špecifickým fenoménom, ktorému sa venuje sieť poradenských centier na celom svete. Ide o Spoločnosť pre duchovný rozvoj a podporu v duchovných krízach (Spiritual Emergency Network – SEN), ktorú v roku 1980 založila Christina Grofová. Môžeme ju definovať ako epizódy neobvyklých skúseností, ktoré zahŕňajú zmeny vedomia, percepčných, emocionálnych, kognitívnych a psychosomatických funkcií, pri ktorých je prítomný presah obvyklých hraníc definície vlastného Ja.
- *'Religióznou frustráciou (alebo náboženský burn-out)'*: je spôsobený konfliktom medzi religióznym prostredím a vnútorným prežívaním. Ide o klientov, ktorí z nejakého dôvodu stratili dôveru voči náboženskej spoločnosti, v ktorej bol formovaný ich vzťah ku spiritualite, a pociťujú intenzívnu potrebu konzultácie. V dôsledku uvedeného stavu vyhľadávajú poradcu.
- *'Religióznou-adaptačný konflikt'*: vzniká väčšinou pri asimilačnom procese, resp. pri strete dvoch výraznejšie odlišných kultúr. V rámci sociálno-duchovného poradenstva môže ísť o prácu s imigrantmi a azylantmi, ktorí pociťujú stratu možností spirituálnej sebarealizácie. Poradca by mal preto byť dôkladne oboznámený s fenomenológiou všetkých svetových náboženstiev.
- *'Akútne až hraničné krízové situácie so spirituálnym podtextom'*: sú výrazne zložité etapy ľudského života. V rámci sociálno-duchovného poradenstva môže ísť o penitenciárnu a postpenitenciárnu starostlivosť, paliatívne poradenstvo, ako aj o intervenciu pri rôznych

104 VOJTÍŠEK, Z.: *Duchovní poradenství v interkulturní společnosti*. In KRAHULCOVÁ, B. (ed.): *Kontexty sociální a charitativní práce. Sborník katedry psychosociálních věd a etiky*. s. 140 – 145.

105 V niektorých náboženských spoločenstvách znamená neprijatie náboženskej viery rodičov po 18 roku života definitívny rozpad rodiny. „Odpadlík“ by sa mal presťahovať a viac svojich rodičov nekontaktovať. Verejná proklamácia iného ako „schváleného“ správania a myslenia taktiež často znamená spoločenskú „samovraždu“. Takéto situácie majú pre jednotlivcov a rodiny vážne psychosociálne následky.

106 Na problém upozorňujú najčastejšie príbuzní a blízke okolie.

formách závislostí – všade tam, kde zložitost momentálnej situácie vyvolá otázky o zmysle života. V kontexte poradenstva so spirituálno-religióznym presahom, ako hraničného odboru, je dôležité, aby spirituálny podtext vnímania vlastného problému inicioval samotný klient, nie poradca.

- *'Konzultačno-informačné oblasti poradenstva so spirituálno-religióznym presahom'*: sú zamerané na konkrétne informácie ohľadne tradícií, pravidiel a obsahu jednotlivých religiózných spoločností. Vyhľadávajú ho odborníci z hraničných vedných (aplikovaných) disciplín, ako aj klienti, ktorí si ku konkrétnej náboženskej inštitúcii zatiaľ len budujú intenzívnejší vzťah. Môže taktiež ísť o priestor, v ktorom sa na poradcu obracia klient, ktorý nežije v žiadnom duchovnom spoločenstve a pociťuje nedostatok možností, ako sa podeliť o výsledky svojho premýšľania v transcendentných rovinách. Časté sú taktiež konkrétne otázky vzťahujúce sa na postup pri krste, manželstve a rozvoze. Klienti sa pýtajú na oblasti, pri ktorých sa na náboženskú inštitúciu pozerajú s určitou dávkou podozrenia a snažia sa získať nezávislé informácie.¹⁰⁷

Tematické oblasti poradenstva so spirituálno-religióznym presahom si aj pre tieto skutočnosti určite zaslúžia hlbšiu pozornosť, ktorá sa zameria predovšetkým na tvorbu efektívnych metodických postupov a teoretického základu overeného aplikovaným alebo základným komparatívnym výskumom. Z praxe vieme, že špecifické poznatky tohto hraničného odboru by reálne využili nielen sociálne, ale aj psychologické a pedagogické poradenstvá, resp. centrá sociálneho poradenstva.

Záver

Okultizmus je rozmanitý, má za úlohu okrem veštenia budúcnosti odhaľovať minulosť, skryté veci, ale aj súčasnosť. Všetky tieto praktiky okultizmu majú svoj pôvod v pohanstve. Dnes sa vyzdvihujú rôzne praktiky, ktoré súvisia s okultizmom. Ľudia na ne kladú dôraz pre ich históriu a zaujímavý orientálny nádych. Občas sa pod rúškom zábavy bagatelizujú dôležité fakty, ktoré zostávajú akoby nepovšimnuté. Všetci členovia v rodine by mali vedieť o každom svojom členovi, čomu sa venuje a či nepraktizuje niečo v súvislosti s okultizmom. Je veľká pravdepodobnosť, že takýto človek by mohol pritiahnúť nešťastie nielen sám na seba, ale aj na svojich blízkych. V súčasnosti si mladí ľudia dávajú sami medzi sebou rady, ako zažiť lucidné sny, ako astrálne cestovať, ako sa skontaktovať s niekým za života na diaľku, ale aj po smrti. Už nič nie je tabu, všetko je dovolené a nikto nikoho nevaruje pred následkami. Všade sa hovorí iba o neuveriteľných zážitkoch, príjemných pocitoch a o niečom novom, čo sa nedá nikde inde zažiť, len prostredníctvom mágie. Na reklamnom trhu sa dnes objavujú stovky ponúk od veštcov a veštíc, ktorí ponúkajú svoju pomoc ako dar od boha v podobe rôznych techník (veštba, kyvadlo, očistný rituál a iné podobné techniky), po namiešané bylinky, nosenie zázračných amuletov, ktoré zaručujú úspech, bohatstvo, či lásku. Súčasný svet ponúka všetko, po čom človek zatúži a ani si nepomyslí, že to nie je zadarmo. Iste za daný produkt zaplatí (určitú finančnú sumu a možno aj pocíti niektoré z prislúbených účinkov, no svoju dušu upísal zlu, ktoré ho postupne odvráti od Boha. Mnohí mladí ľudia sa stávajú fanúšikmi satanizmu len preto, aby zaujali svojich kamarátov, či blízkych, potrebujú kamsi zapadnúť, resp. byť „IN.“ Zástancovia okultizmu či satanizmu často protestujú proti zauží-

107 VOJTÍŠEK, Z. *Duchovní poradenství v interkulturní společnosti*. In KRAHULCOVÁ, B. (ed.): *Kontexty sociální a charitativní práce. Sborník katedry psychosociálních věd a etiky*. s. 140 – 145.

vaným hodnotám. Na jednej strane propagujú svoje aktivity, na strane druhej sa nesnažia o akúsi subjektívnu popularitu. Satanisti sa navzájom neprehrádzajú. Mnohí (najmä mladí) ľudia sa domnievajú, že satanistov rozpoznajú podľa čierneho oblečenia, nevýraznej tváre, reťazí a pod. Satanistov však neprofiluje ich oblečenie, ale ich správanie, ich vnútro. Dnešná doba sa nestavia rezervovane k otázke diabla, satana, posadnutosti. Ľudia sa dozvedajú o satanizme, okultizme, o skrytých prejavoch a pod. Do popredia potom často vystupuje fakt, že napr. mnohí tzv. outsideri, ktorí nemajú veľa kamarátov, ktorí nepocítili lásku, ktorí sú neustále odmietaní, sa na základe zistených skutočností o satanizme rovnako obliekajú ako satanisti, tvoria podobnú propagandu ako satanisti, rebelujú a robia rôzne iné veci len preto, aby boli všimnutí. Najväčším ohrozením pre súčasnú rodinu je skutočnosť, že mnohí spochybňujú existenciu diabla a satanizmu a často aj okultizmus demonštrujú ako naivnú záležitosť voľnočasových aktivít. Bohužiaľ aj kresťanské rodiny v súčasnosti čoraz častejšie podliehajú rozporuplným praktikám okultizmu, ktoré aplikujú popri svojom kresťanskom živote, pretože ich považujú za neškodné. Ľudia by však nemali spochybňovať niečo, resp. niekoho, ktorý môže ľudstvo – aj vďaka pochybnosti – zbaviť elánu v ich živote!

Spoločnosť chce ľuďom ponúknuť akoby nový synkretizmus, polyteické chápanie božstva. Hodnotový rebríček sa u mnohých mladých ľudí transformuje, prípadne úplne absentuje.

Na základe zistených údajov v tejto oblasti preto odporúčame nasledovnú praktickú aplikáciu riešení:

- *‘Cirkvi na Slovensku by mali viac varovať ľudí pred okultizmom’:*
  - *‘kňazi v kázňach’*
  - *‘ľudia v spoločenstvách,’*
  - *‘pedagógovia na školách (prednášky, postery...),’*
  - *‘prednášky’ – na tematiku okultizmu, by mali viesť ľudia, ktorí sú vyzretí v danej problematike.*
- *‘Cirkvi by mali klásť väčší dôraz na to, aby človek nevidel diabla a zlo tam, kde nie je a aby na strane druhej prestal paradoxne popierať jeho existenciu tam, kde je,’*
- *‘Je taktiež žiaduce vykonávať správnu selekciu medzi masovokomunikačnými prostriedkami’:*

Média samy o sebe ponúkajú veľa zlého v podobe násillia, márnosti, závidi, nemorálneho správania a života, nenávisti a mnohého iného, to ľudia vedia. Pre veriaceho človeka však predstavuje oveľa väčšie nebezpečenstvo „zavádzanie“ v pravde. Zavádzanie, o ktorom hovoríme, sa často vyskytuje na internetových stránkach, ktoré ponúkajú celkom lákavý a zaujímavý pohľad v oblasti viery, pričom dokážu spoľahlivo človeka oklamať, doslova až „nakaziť“ a rozložiť jeho názory tak, že začne pochybovať o svojom náboženstve, viere... Diskusia, ktorá sa na niektorých webových stránkach a blogoch ponúka, nie je celkom korektná. Ak nedisponuje dostatočnými znalosťami Biblie a nepozná záväzné pravdy Cirkvi (resp. cirkví), ľahko sa mu môže stať, že sa prestane stotožňovať s dogmami, prikázaniami a celým učením Ježiša Krista. Autori článkov sa vyhlasujú za veriacich, ale vzápätí dodávajú všetky chyby, ktoré cirkvi majú, a preto je lepšie nebyť jej členom.

doc. PaedDr. et Mgr. Pavol Tománek, PhD., pôsobí ako vysokoškolský pedagóg na VŠZSP sv. Alžbety v Bratislave v odbore sociálna práca. Vo svojej odbornej orientácii sa zameriava na skúmanie manželstva, vzťahov, rodiny. Vyučuje predmety z oblasti pedagogiky, sociálnej pedagogiky, sociálnej práce a teológie, ako napr. Rodinná výchova, Základy pedagogiky, Andragogika, Prevencia drogových závislostí, Pedagogická komunikácia.

Kontakt: mail: fam.tomanek@gmail.com

Použitá literatúra:

1. AMORTH, G.: *Exorcisté a psychiatrii*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2006. ISBN 80-7192-981-6. 254 s. **2.** DEGRO, I.: *Mágia a okultizmus*. [online]. [cit. 28. decembra 2008]. Dostupné na internete: <http://www.svmichael.sk/files/okultizmus.pdf> **3.** GAVENDOVÁ, O.: *Filozofia náboženstva*. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2006. ISBN 80-223-2152-4. 128 s. **4.** HAHN, S.: *Otec, čo plní sľuby*. Bratislava: Redemptoristi – Slovo medzi nami, 2008. ISBN 80-968638-4-3. 304 s. **5.** HOOVER, D. W.: *Ako odpovedať na...OKULTIZMUS*. Liptovský Mikuláš: Tranoscius, 1993. ISBN 80-7140-033-5. 46 s. **6.** JOURNET, CH.: *Zlo*. Praha: Krystal OP, 1998. ISBN 85929-24-4. 272 s. **6.** KUZÝŠIN, B.: *Vybrané sféry pomáhajúceho procesu so spirituálno-religióznym presahom. Interdisciplinárne výskumné a aplikačné reflexie*. Prešov: PBF, 2012. s. 37 – 42. **7.** MADRE, P.: *Ale zbav nás od Zlého*. Kostelní Vydří: Karmelitánske nakladateľství, 1995. ISBN 80-85527-40-5. 122 s. **8.** MORAVČÍKOVÁ, M. – MACHÁČKOVÁ, L.: *Satanizmus*. Bratislava: Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2002. ISBN 80-968559-9-9. 115 s. **9.** PIŤOVÁ, M. et PIŤO, V.: *Slovník cudzích slov*. 2001. Bratislava: Jazykové vydavateľstvo Kniha-Spoločník, 2001. ISBN 80-88814-16-2. **10.** RODION, J.: *Ľudia a démoni*. Prešov: Náboženské vydavateľstvo Petra, 2000. ISBN 80-8900709-0. 284 s. **11.** SATANIZMUS: *NEBEZPEČENSTVO SEKTÁRSKEHO ZNEUŽITIA*. Bratislava: Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, 2007. ISBN 978-80-89096-31-2. 91 s. **12.** STÖRIG, H. J.: *Malé dejiny filozofie*. Kostelní Vydří: Karmelitánske nakladateľství s. r. o., 2007. ISBN 978-80-7195-206-0. 658 s. **13.** STUDENÝ, J.: *Křesťanské symboly*. Olomouc : b. v., 1992. 369 s. **14.** TOMÁNEK, P. – FULKOVÁ, E.: *Okultné a synkretické prejavy v súčasnej výchove*. In *Disputationes scientificae Universitatis catholicae in Ružomberok*. roč. 11, č. 3, 2011, s. 185 – 193, ISSN 1335-9185. **15.** VAN DAM, W. C.: *Okultizmus a křesťanská víra*. Havlíčkův Brod: ICHTHYS, 1991. ISBN 80-85397-02-1. 114 s. **16.** VELLA, E.: *Ježíš, můj uzdravovatel*. Per Immaculatam, 2002. ISBN 80-968854-0-5. 272 s. **17.** VELLA, E.: *O satanovi*. Per Immaculatam, 2008. ISBN 978-80-970006-3-9. 266 s. **18.** VELLA, E.: *Zlý duchovia a exorcizmus*. Bratislava: Per Immaculatam, 2003. ISBN 80-968854-1-3. 80 s. **19.** VOJTÍŠEK, Z.: *Duchovní poradenství v interkulturní společnosti*. In KRAHULCOVÁ, B. (ed.): *Kontexty sociální a charitativní práce. Sborník katedry psychosociálních věd a etiky*. Praha, 2008. s. 143.

PRÁCA S RODINAMI ČLENOV ALTERNATÍVNYCH NÁBOŽENSKÝCH HNUTÍ

WORKING WITH THE FAMILIES OF MEMBERS OF ALTERNATIVE RELIGIOUS MOVEMENTS

Zdenka Povolná

Abstrakt

Závislosť od alternatívnych náboženských hnutí predovšetkým deštruktívneho charakteru, je odbornou verejnosťou najmä v zahraničí, považovaná za jednu z najzávažnejších. V súčasnosti sa aj na našom území môžeme stretnúť čoraz častejšie s rôznymi náboženskými či nenáboženskými hnutiami, ktoré majú negatívny dopad nielen na jednotlivca, ale i na jeho rodinu, priateľov a ostatných príbuzných. Na Slovensku je však tento fenomén neustále prehliadaný a rodina tak častokrát nevie, na koho sa so žiadosťou o pomoc obrátiť a ako tento druh nelátkovej závislosti a problémy s ňou súvisiace riešiť. Preto, ako už názov článku naznačuje, sa v nasledujúcom texte budeme venovať predovšetkým odbornej práci a pomoci rodinám s takto závislým členom.

Kľúčové slová

Alternatívne náboženské hnutia. Závislosť. Rodina. Výstupové poradenstvo. Strategický interakčný prístup.

Abstract

The dependence on alternative religious movements, especially those of a destructive nature, is perceived by experts, particularly abroad, as one of the most serious ones. Even in our country, we can currently increasingly often encounter different religious or irreligious movements which have a negative impact not only on the individual but also on his or her family, friends, and other relatives. In Slovakia, however, this phenomenon has been and is constantly ignored, and thus a family often does not even know where to seek help and how to cope with this type of non-substance addiction and the problems related therewith. Therefore, as its very title suggests, the present paper seeks to particularly explore the professional work and help for families of people with such an addiction.

Key words

Alternative religious movements. Addiction. Family. Exit counseling. Strategic interaction approach.

Úvod

Súčasná konzumná spoločnosť je zameraná najmä na propagovanie matérie. Ľudia čoraz častejšie zabúdajú byť ľuďmi a svoju pozornosť orientujú predovšetkým na zabezpečenie „lepšieho“ života s dostatkom finančných a iných materiálnych prostriedkov. Mnohí tak žijú v neustálom strese a zabúdajú na napĺňanie svojich duchovných, spirituálnych potrieb, ktoré v živote človeka zohrávajú dôležitú úlohu. Práve tu vzniká priestor pre pôsobenie a existenciu spoločenských, ktoré svojim „učením“ negatívne vplyvajú na život človeka, pri-

čom sa v mnohých prípadoch nebránia využívaniu psychickej manipulácie.

Fenomén siekt, kultov a iných náboženských hnutí sprevádza ľudskú spoločnosť počas celej jej histórie. Sekty, kulty ako i samotné náboženstvo existujú pravdepodobne od dôb, kedy si ľudia prostredníctvom viery v duchovno a transcendenciu kompenzovali to, čo presahovalo možnosti ich rozumového poznania.

Je však potrebné zdôrazniť, že na pojmy sekta a kult je možné nazerať z viacerých pohľadov. Oba v sebe nesú nepatrné odlišnosti. Znamená to, že i napriek tomu, že pojmovým obsahom sú takmer totožné, obsahovo sa od seba líšia. Ako sme už naznačili, vznik deštruktívnych spoločenstiev a hnutí je úzko prepojený i s náboženstvom, preto je dôležité ozrejmiť si i to, čo náboženstvo a cirkev je.

Náboženstvo, sekty a deštruktívne kulty

Slovo náboženstvo je odvodené z latinského *'religio'*, čo v preklade znamená bázeň Boha, ohľad, či rešpekt. V našom jazykovom význame označuje vlastnosť zbožného človeka berúceho ohľad na Boha, no neskôr sa rozšíril smerom k abstraktnému pojmu, ktorý oddeľuje posvätné od svetského.¹⁰⁸ Pojem náboženstvo však nie je jednoduché vymedziť, resp. presne definovať, nakoľko ide o najobsiahlejší osobný i spoločenský vzťah človeka k Bohu. Existuje mnoho výkladov a pohľadov na náboženstvo a jedným z nich je aj sociologický výklad, ktorého autorom je August Comte. Z tohto pohľadu je možné náboženstvo definovať ako „súhrn presvedčení, postojov, symbolov a praktík založených na ideí posvätného a zjednocujúcich príslušníkov náboženskej komunity.“¹⁰⁹ Sociológia tak chápe náboženstvo ako niečo posvätné, čo vzbudzuje v človeku pocit bázne a úcty, pričom však odmieta samotnú vieru v Boha, resp. bohov, no napriek tomu predpokladá jeho existenciu.

Naproti tomu existujú koncepcie uznávajúce nespornú existenciu a prítomnosť Boha v náboženstve. Takéto chápania sa objavujú predovšetkým u kresťansky orientovaných autorov, medzi ktorých patrí napríklad i Bahounek. Vo svojom diele *'Filozofia náboženstva'* zastáva názor, že náboženstvo obsahuje 3 prvky, ktorými sú: poznanie Boha, uznanie závislosti od Boha a systém špecifických úkonov uskutočňujúcich vzťah k Bohu.¹¹⁰ Definície náboženstva sa u každého autora rôznia, čo potvrdzuje pluralitu tohto javu. Podstatu náboženstva vidíme v jeho zásahu do emocionality človeka a závislosti na určitom subjekte, teda je možné tvrdiť, že podstatou náboženstva je vzťah. V súvislosti s našim tvrdením sa odvolávame na Štampacha, ktorý zastáva názor, že *'náboženstvo je vzťah človeka k transcendentálnej skutočnosti'*.¹¹¹

V súvislosti s náboženstvom je možné hovoriť i o náboženských spoločenstvách, ktoré je možné chápať aj ako zoskupenia ľudí, ktorí sa hlásia k niektorému náboženstvu, a v rámci ktorých rozlišujeme cirkev a kresťanskú náboženskú spoločnosť.¹¹²

Cirkev (lat. *ecclesia* = zhromaždenie) najčastejšie označuje najvšeobecnejšie organizačné formy kresťanského náboženstva. Väčšina cirkví odvodzuje svoj pôvod od tzv. pr-

108 ŠEVČÍKOVÁ, S.: *Stupne víry ve vývoji člověka*. In *Dialog Evropa XXI*. roč.14, č. 1 – 4, 2004, s. 108 – 120, ISSN 1210-8332.

109 JANDOUREK, J.: *Sociologický slovník*. s. 167.

110 BAHOUNEK, T. J.: *Filozofie náboženství*.

111 ŠTAMPACH, O. I.: *Přehled religionistiky*. s. 30.

112 PROFANT, V. – ŠTAMPACH, I. O.: *Co je a co není sekta*. s. 5. In *Dingir. religionistický časopis o současné náboženské scéně*. roč. 3, č. 4, (prosinec) 2000, s. 5 – 6. ISSN 1212-1371.

votného náboženstva, ktorého zakladateľom bol Ježiš Kristus.¹¹³ Z pohľadu samotnej cirkvi sa toto zhromaždenie javí ako jednota Otca, Syna a Ducha svätého. Cirkev preto možno taktiež chápať aj ako nástroj vnútorného spojenia s Bohom a jednotu celého ľudstva.¹¹⁴ Jednotlivé cirkvi je možné považovať za náboženské organizácie, ktoré prijali kultúru, v ktorej existujú. Znamená to, že sa v rôznej miere prispôbili prevažujúcim kultúrnym, či spoločenským pravidlám.¹¹⁵

Na území Slovenskej republiky dozerá na vzťah cirkví a štátu Cirkevný odbor Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Ide o orgán registrujúci cirkvi a náboženské spoločnosti na našom území, pričom však nemá právo zasahovať do vnútorných záležitostí jednotlivých náboženských spoločností a cirkví. Podmienky registrácie sú uvedené v zákone č. 308/1991 Z. z. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov.¹¹⁶

Takáto registrácia prináša cirkvám a náboženským spoločnostiam mnohé výhody. V spoločnosti dominuje mylná predstava, že ak je určitá náboženská spoločnosť registrovaná, nemožno ju považovať za sektu, a z toho dôvodu pre ľudí nepredstavuje nijaké nebezpečenstvo. Oficiálna registrácia cirkví, alebo rôznych náboženských skupín však ešte neznamená ich nemanipulatívne správanie. Preto zastávame názor, že je potrebné upovedomovať verejnosť o existencii takýchto spoločností ako i o rozdielnych znakoch cirkví, siekt a kultov.

Vznik nových kultov a siekt, ktoré hlásajú odlišné ideológie od tradičných náboženstiev, je jedným z novodobých fenoménov súčasnosti. Na území Slovenskej republiky i napriek tomu, že sa ku kresťanstvu, podľa posledného sčítania ľudu z roku 2011, hlási až 84% populácie, pôsobí približne sto deštruktívnych náboženských hnutí, siekt a kultov.¹¹⁷ Jednou z možných príčin takéhoto nárastu je pád železnej opony v roku 1989. V tomto období sa otvorili hranice i pre pôsobenie mnohých deštruktívnych spoločností. Tieto následne prostredníctvom psychickej manipulácie rozširovali svoje učenia v mravne a duchovne vyprahnutej spoločnosti.¹¹⁸

Možno tvrdiť, že výrazný vzostup takýchto hnutí je v súčasnosti spôsobený akýmsi pretrvávajúcim pocitom nespokojnosti, duchovnej prázdnoty, absentujúcim zmyslom života, či nezodpovedanými otázkami v tradičných etablovaných cirkvách. No na strane druhej, k danej situácii prispieva aj veľmi výrazná aktivita samotných agitátorov využívajúcich predovšetkým sociálnu i ekonomickú nestabilitu a neistotu ľudí.

Z dlhodobého hľadiska je možné povedať, že význam slova sekta sa posúva. Etymologicky význam slova pochádza buď z latinského 'seco', 'secare', čo v preklade znamená sekať, krájať, alebo je odvodené od slova 'sequor', teda nasledovať.¹¹⁹ Moyano, dokonca nachádza pôvod slova v latinských výrazoch 'secedo', 'secudus', či 'secuta', ktoré je mož-

113 MÁTEL, A. – SCHAVEL, M.: *Aplikovaná sociálna patológia v sociálnej práci*. s. 298.

114 DOKUMENTY II. Vatikánskeho koncilu: LUMEN GENTIUM. – *Pápežské dokumenty*.

115 ENROTH, R.: *Průvodce sektami a novými náboženstvími*.

116 Zákon č. 308/1991 Z. z. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov.

117 ŠKODOVÁ, I.: *Sekty na Slovensku*. [online]. [cit. 7. októbra 2013]. Dostupné na internete: <http://www.rozmer.sk/sk/content/sekty-na-slovensku>

118 ŠKODOVÁ, I.: *Sekty na Slovensku*. [online]. [cit. 7. októbra 2013]. Dostupné na internete: <http://www.rozmer.sk/sk/content/sekty-na-slovensku>

119 MÁTEL, A. – SCHAVEL, M.: *Aplikovaná sociálna patológia v sociálnej práci*. s. 299.

né voľne preložiť ako odtrhnúť, či vyčleniť sa.¹²⁰ Do európskych jazykov sa pojem sekta dostal z latinského prekladu Biblie. Jeho vývoj však spôsobil, že sa ustálili dva od seba sa odlišujúce významy. Na jednej strane ju možno chápať v širšom slova zmysle ako výsledok náboženskej diferenciacie, no na strane druhej, v užšom slova zmysle označuje religionistický fenomén, teda deštruktívny kult.¹²¹

Sektou sa rozumie viac či menej rozvinutá skupina zhromaždená okolo vodcu, či náboženskej, alebo inej ideológie, teda guruov, ktorá funguje podľa uzavretého a tajného modelu, no zároveň rešpektuje slobodnú vôľu a identitu svojho člena.

Považujeme však za dôležité upozorniť na skutočnosť, že hranica medzi sektou a cirkvou je príliš tenká a málo zreteľná, pretože každá cirkev v sebe nesie určité znaky a tendencie sekty. Odvolávame sa tým na Reháka, ktorý tvrdí, že „je veľmi ťažké určiť presné črty, ktoré by umožnili jednoznačne odlišiť sektu alebo kult od náboženstva.“¹²²

Blažek – Pokorný, pod pojmom sekta označujú náboženskú spoločnosť oddelenú od základného náboženstva, z ktorého spravidla vychádzajú, no jeho učenie pozmeňujú a upravujú.¹²³ Dôležité je však upozorniť na fakt, že sekty by nemali byť nutne spájané len s náboženstvom ako takým. Sekty je možné rozdeliť na štyri základné typy: 'náboženské'; 'politické'; 'komerčné' a 'psychoterapeuticko – výchovné'.¹²⁴

120 MOYANO, L. A.: *Sekty – skrytá hrozba súčasnosti*. s. 23.

121 ŠTAMPACH, I. O.: *Náboženství v dialogu: kritické studie na pomezí religionistiky a teologie*.

122 REHÁK, A.: *Lovci duší. Kultury, sekty a teroristi*. s. 51.

123 BLAŽEK, R. – POKORNÝ, V. – TELCOVÁ, J.: *Nebezpečí sekt*. s. 38.

124 K 'náboženským sektám' možno priradiť niekoľko typov siekt podľa ich zamerania. Napríklad: 'sekty kresťanského pôvodu', ktoré delíme na sekty s kresťanským pozadím (napr. Mormoni) a sekty odvolávajúce sa na Bibliu (napr. Svedkovia Jehovovi); Sekty, ktoré 'vychádzajú zo západného ezoterizmu' a čerpajú z kresťanstva, judaizmu, islamskej mystiky a antických náboženstiev. 'Sekty vychádzajúce z orientálnych náuk', teda z tradičných východných náboženských systémov, predovšetkým z hinduizmu, buddhizmu, či taoizmu. Spoločnú charakteristiku ich viery a praxe tvorí reinkarnácia, meditácia, mantry, či proces očisťovania (napr. Hare Krišna, Transcendentálna meditácia); Sekty 'prírodno okultného pôvodu', ktoré sa usilujú oživiť a dať modernejšiu podobu starým náboženským predstavám kultom a rituálom, („novodobí šamani, mágovia čarodejníci“ (napr. New Age, satanizmus, satanské kulty, okultné sekty). Sekty vychádzajúce z 'dogiem, ktoré sú výmyslom zakladateľa konkrétnej sekty alebo zhrnutím všetkých možných zásad z rôznych typov náboženstiev,' alebo tzv. 'psychokultury', ktoré napodobňujú napríklad meditáciu a preberajú rôzne náboženské nauky. Nepovažujú sa však za náboženstvo, ale za firmu, ktorá dokáže zlepšiť ľudskú výkonnosť. – (Pre podrobnejšie informácie pozri: *CENTRUM PRO PREVENCI V OBLASTI NÁBOŽENSKÝCH SEKT: Možnosti dělení sekt*. [online]. [cit. 17. septembra 2014]. Dostupné na internete: <http://cpns.cz>)

'Politické sekty' – sú organizované okolo určitej politickej dogmy, ktorú považujú za jedinú možnú správnu cestu na vyriešenie všetkých celosvetových problémov. Príkladom sekty s takýmto zameraním je: Európska robotnícka strana, ktorá združuje spolky – Koalícia proti drogám. – (RUSNÁKOVÁ, T.: *Závislost' od psychomaniplulatívnych skupin – siekt, kultov II*. s. 19. In *Sociálna prevencia – Informačno-vzdelávací bulletin rezortu kultúry. Prevencia nelátkových návykových chorôb*. roč. 4, č. 2, 2009, s. 22 – 23. ISSN 1336-9679.)

'Komerčné sekty' – sa vo väčšine prípadov sa skrývajú pod názvami obchodných spoločností, ktoré sú organizované v pyramidových formách predaja napríklad rôznych výrobkov a zneužívajú tzv. 'multi level marketing – MLM', – viacstupňový predaj, kde je prisľúbený rýchly zisk a výborný zárobok), prípadne ponúkajú zdokonaľovacie kurzy napríklad v oblasti biznisu, alebo marketingu. Môžeme sem zaradiť napríklad spoločnosti: Amway International, Herbalife alebo rôzne spoločnosti patriace Scientologickej cirkvi. (Pre podrobnejšie informácie pozri: *OZ INTEGRA – CENTRUM PREVENCI V OBLASTI SIEKT: Zhubné spoločenstvá*. [online]. [cit. 07. októbra 2013]. Dostupné na internete: http://www.integra.fost.sk/clanky/zhubne_spolocenstva.pdf)

'Psychoterapeuticko – výchovné sekty', tvoria veľmi zaujímavú a zároveň nebezpečnú skupinu siekt pretože sú schopné pružne sa adaptovať vzhľadom na prostredie, v ktorom pôsobia – niekedy vystupujú ako náboženstvo, niekedy ako „veda“. Ponúkajú duchovné osvietenie a vízie napríklad prostredníctvom „psychoterapeutických seminárov a sústredení“ zameraných na zmenu osobnosti. Tá v ich ponímaní predstavuje jedinú

Je dôležité povedať, že pojem sekta je výrazne negatívny. Rákovský upozorňuje, že v súčasnosti sú sekty vnímané ako menšinová skupina, ktorú nemožno diskriminovať, preto by sa na ich označenie mal používať iný odborný názov, a to alternatívne náboženské hnutia.¹²⁵

V súčasnej spoločnosti je možné rozpoznať pôsobenie nielen už definovaných siekt, ale aj deštruktívnych kultov, ktorými sme čoraz častejšie ohrozovaní. Svoju „silu“ a hrozbu prejavujú – podobným spôsobom ako sekty, – najmä psychickou manipuláciou a nátlakom alebo inými neprístupnými spôsobmi ovplyvňovania ľudskej mysle. Kulty, ako sme už vyššie uviedli, sa však obsahovo líšia od pojmu sekta.

Hranica medzi oboma pojmami je veľmi tenká, preto aj ich samotné definovanie sa javí ako problematické. Pojem sekta označuje vysoko autoritárske skupiny náboženského charakteru vyžadujúce absolútnu poslušnosť voči vodcovi a jeho učeniu. Naproti tomu v rámci zhubného kultu sú viac uctievané vonkajšie rituály, pričom je pre túto skupinu typické deštruktívne pôsobenie na psychickú ako i fyzickú celistvosť človeka.¹²⁶

Ako uvádza Vojtíšek pojem kult v sebe nenesie žiadny negatívny význam. Je používaný pre „označenie aktivít, ktoré nevyžadujú existenciu skupiny, ale sústredia sa na poskytovanie náboženských služieb nijako neviazaným záujemcom.“¹²⁷ Možno povedať, že takéto kulty poskytujú ľuďom náboženský zážitok za finančný poplatok, no bez nutnosti sa na skupinu viazať. Za kulty sa v súčasnosti považujú aj ašrámy, teda duchovné centrá určené na mediaciu, či kulty vychádzajúce z ezoterizmu (veštenie, predaj liečivých kameňov, a pod.).

Z pohľadu sociológie možno chápať kult ako náboženské konanie určitého spoločenstva, ktoré sa líši od praktík všedného dňa a umožňuje tak stretnutie s niečím posvätným. Toto stretnutie sa môže uskutočniť len za predpokladu splnenia zvláštnych podmienok¹²⁸ na vopred vymedzených miestach a v presne stanovenom čase.¹²⁹

Deštruktívne kulty môžu byť jednak religióznymi ako i parareligióznymi spoločenstvami, ktoré ponúkajú určitý vykupiteľský, spasiteľský program schopný zachrániť celé ľudstvo pred záhubou či katastrofou. Možno však tvrdiť, že vytvorenie závislosti či už na sekte, alebo deštruktívnomulte má nielen psychické, fyzické, ale i sociálne dopady na človeka a jeho okolie. Častokrát býva táto závislosť prirovnávaná k závislosti drogovej, pričom psychický stav takto závislých osôb je takmer totožný. Zjavným rozdielom je prijímanie drogy. V prvom

.....

možnosť na plnohodnotné prežitie života. K charakteristickým znakom týchto seminárov a sústredení patrí napríklad, že účastníci majú okamžite po účasti na tejto „psychoterapii“ pocítiť zmenu sami na sebe a vyriešiť všetky svoje doterajšie problémy bez akýchkoľvek ťažkostí. Následne je každému účastníkovi odporúčaný ďalší, vyšší stupeň takýchto seminárov, prirodzene, za ešte vyšší honorár. Táto „psychoterapia“ je vykonávaná laikmi, ktorí nedisponujú odborným psychologickým vzdelaním a svojou neodbornou intervenciou môžu účastníkom spôsobiť vážnu duchovnú i duševnú ujmu. (Pre podrobnejšie informácie pozri: RUSNÁKOVÁ, T.: *Závislosť od psychomanipulatívnych skupín – siekt, kultov* II. s. 19. In *Sociálna prevencia – Informačno-vzdelávací bulletin rezortu kultúry. Prevencia nelátkových návykových chorôb*. roč. 4, č. 2, 2009, s. 22 – 23. ISSN 1336-9679.) Odporúčaná literatúra: ŠTAMPACH O. I.: *Sekty a nová náboženská hnutia*. Praha: Pastorační středisko při pražském arcibiskupství, 1991., BARRETT, V. D.: *Sekty, kulty, alternativní náboženství*. Praha: 1998.

125 RÁKOVSKÝ, B.: *Skrytá, ale pravá tvár siekt*. (Prednáška Centra pomoci pre rodinu v Trnave 23. apríla 2013.)

126 OZ INTEGRA – CENTRUM PREVENIE V OBLASTI SIEKT: *Zhubné kulty a sekty*. [online]. [cit. 07. októbra 2013]. Dostupné na internete: <http://integra.fost.sk/clanky/kulty.pdf>

127 VOJTÍŠEK, Z.: *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. s. 23.

128 Je nevyhnutné napríklad zúčastniť sa vlastných rituálov konkrétneho kultu. Tieto rituály členom predpisujú, ako sa správať v určitej situácii, a každý z členov ich musí dodržiavať. Prostredníctvom nich kulty udržiavajú svoju jednotu a podporujú zdanie svojej výlučnosti ako vyberanej skupiny.

129 JANDOUREK, J.: *Sociologický slovník*.

prípade je droga prijatá z vonkajšieho prostredia, no v prípade druhom, si drogu „vyprodukuje“ telo človeka samo. Napríklad prostredníctvom každodenných niekoľkohodinových meditácií, monotónneho pospevovania, alebo recitovania. Pri podobnom otupovaní mysle mozog človeka vylučuje chemické látky, ktoré vedú nielen k disociatívnym stavom mysle, ale zároveň aj k narkotickému opojeniu, ktoré vyvolávajú drogy. Človek sa následne stáva na týchto metódach psychickej manipulácie duševne i fyzicky závislý.¹³⁰ Takúto závislosť podľa slov Šípa možno definovať od okamihu vstupu jedinca do sekty, kde podlieha neustálej psychickej manipulácii, ktorej cieľom je práve vznik závislosti. Degradácia osobnosti človeka vplyvom dlhodobjšieho pôsobenia sekty alebo kultu je založená na spolupôsobení dvoch aspektov, a to osobnostnej predispozícií jedinca a vplyve nového náboženského hnutia na neho. Vplyv deštruktívneho kultu či sekty na psychické fungovanie jednotlivca možno označiť už spomínaným pojmom psychická manipulácia, či ako uvádza Nowakowski, pojmom *‘mind control’*, teda kontrola mysle. Psychickú manipuláciu možno poznať i z bežného života, pričom ju v mnohých prípadoch neberieme na vedomie, čím sa znižuje naša ostrážitosť voči takémuto správaniu.¹³¹ Je dôležité povedať, že psychická manipulácia v sebe obsahuje štyri zložky, a to: kontrolu správania sa, kontrolu myslenia, kontrolu emócií a nakoniec i kontrolu informácií.¹³² Prostriedky psychickej manipulácie je možné uplatniť u každého človeka, bez ohľadu na to, či sa človek cíti byť voči nim imúnny, alebo nie. Dôsledky členstva v alternatívnych náboženských hnutiach a neustálej psychickej manipulácie sú vo väčšine prípadov: neschopnosť kritického myslenia, strata vlastnej identity, psychické i fyzické zdravotné problémy, (napríklad psychická i fyzická vyčerpanosť, depresie, stavy úzkosti a rôzne iné neurotické prejavy, zanedbaná zdravotná starostlivosť a pod.) K nim sa pridáva nesamosťnosť, spoločenská izolácia, demotivácia, z dôvodu úplného vedenia deštruktívnym hnutím, pocity viny a strachu, ktoré boli „naučené“ počas obdobia členstva v takomto hnutí (okolitý svet mimo hnutia je označovaný za svet zla.). Taktiež vznikajú problémy a konflikty v medziľudských vzťahoch, v rodine a zamestnaní, člen hnutia sa svojej rodiny a priateľov

130 HASSAN, S.: *Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů*. s. 73.

131 NOWAKOWSKI, T. P.: *Sekty a závislost' (1)*. In *Rozmer. Časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu*. roč. 9, č. 1, 2006, s. 20 – 21. ISSN 1335-2660.

132 Táto psychická manipulácia sa snaží rozložiť pôvodnú osobnú identitu jednotlivca, zmeniť jeho myslenie, názory, správanie a cítenie. Člen sekty alebo kultu tak stráca svoju slobodu a jedinečnosť, ktorú nahrádza konformné a deštruktívne správanie podľa modelu sekty. – (RUSNÁKOVÁ, T.: *Závislost' od psychomanipulativných skupín – siekt, kultov I*. s. 22. In *Sociálna prevencia – Informačno-vzdelávací bulletin rezortu kultúry. Prevencia nelátkových návykových chorôb*. roč. 3, č. 1, 2008, s. 22 – 23. ISSN 1336-9679.) Niektoré sekty dokonca dávajú svojim členom aj nové mená, aby tak zavřšili potlačenie ich starej identity, ktorá je dôsledkom rodinného prostredia, výchovy, vzdelania, vzťahov a slobodnej voľby. (ŠÍP, M.: *Vplyv sekty na mladého človeka*. s. 121 – 122. In ZOZULAK, J. (ed.): *MLADÝ ČLOVEK – BUDÚCNOSŤ CIRKVI. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej 12. apríla 2010 na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove*.)

Zmena osobnosti je taká závažná a rýchla, že môže na psychike človeka zanechať trvalé následky, čo vyžaduje dlhodobú terapeutickú starostlivosť a rehabilitáciu. V extrémnych prípadoch dokonca dochádza k masovým samovraždám na pokyn vodcu.

(RUSNÁKOVÁ, T.: *Závislost' od psychomanipulativných skupín – siekt, kultov I*. s. 22. In *Sociálna prevencia – Informačno-vzdelávací bulletin rezortu kultúry. Prevencia nelátkových návykových chorôb*. roč. 3, č. 1, 2008, s. 22 – 23. ISSN 1336-9679.)

Odporúčaná literatúra: ABGRALL, J.-M. *Mechanismus sekt*. Praha: Univerzita Karlova, 2000., HASSAN, S.: *Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1994., HOLM, N. G.: *Úvod do psychologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998..

často vzdá. A v neposlednom sa rade sa pridružujú aj mnohé sociálne problémy, pretože člen na odporúčania vodcu hnutia môže napríklad prestať študovať, opustiť zamestnanie a celý svoj majetok odovzdať hnutiu.¹³³

Aby bolo možné takto závislým jedincom efektívne pomôcť a „ochrániť“ ich pred úplnou závislosťou od deštruktívnych hnutí a skupín, je dôležitá, ba priam nevyhnutná pomoc rodiny. Rodina býva v bezprostrednom kontakte s jej jednotlivými členmi, preto by mala vedieť postrehnúť zmeny v ich správaní a včas na ne reagovať. Prácu s rodinou preto považujeme v problematike siekt a deštruktívnych kultov za nevyhnutú.

Rodina člena alternatívneho náboženského hnutia

Vojtíšek uvádza, že ľudia, ktorí sa cítia byť zasiahnutí sektou, či kultom vo svojich rodinných pomeroch, teda príbuzní, sú významnou časťou klientely poradenstva v oblasti siekt a sektárstva. Rodina v dôsledku tejto situácie trpí, nedokáže ju sama riešiť a jednou z frustrujúcich skutočností je i to, že zlyháva v komunikácii so závislým členom.¹³⁴ Niekedy sú reakcie blízkych vyhrotené, čo môže mať svoje tragické pozadie, predovšetkým v prípade, ak vstupom jedného člena do takéhoto hnutia vzniká v rodine medzináboženské napätie, ktoré členovia hnutia využívajú na to, aby svojho nového člena k sebe ešte viac pripútali.¹³⁵

Príbuzní môžu často pociťovať aj vinu zo zlyhania vo svojej roli, či už rodičovskej alebo partnerskej. K odcudzeniu či frustrácii prispieva i vedomie, že závislý člen má svoj vlastný priestor, svoj svet, do ktorého nie je možné vstúpiť. A práve v tomto priestore je ovplyvňovaný pre rodinu neznámymi a nedostupnými osobami. Niektorí členovia rodiny vyjadrujú túto frustráciu metaforou „ukradnutie príbuzného.“¹³⁶

Rodina si vážnosť situácie uvedomí často neskoro, a to až v období, keď napríklad dieťa odíde zo školy, či v prípadoch keď partner opustí rodinu, aby mohol žiť v komunite s ostatnými členmi hnutia. Väčšina rodinných príslušníkov pripisuje zmenu správania sa takto závislého člena iným faktorom, ako je napríklad stres, vek (ak ide o dospelávajúce dieťa) a pod., pretože sa boja negatívnej reakcie okolia, že zlyhali a prežívajú pocity hanby.¹³⁷

Vo všeobecnosti platí fakt, že tam, kde sa vyskytuje závislosť, či už látková alebo nelátková, je chorý nielen závislý jedinec, ale aj celá jeho rodina. Vojtíšek tvrdí, že hlavnou úlohou rodičov, partnerov a blízkych v takejto situácii, je vyrovnať sa s ňou a zároveň sa zmieriť

133 OZ INTEGRA – CENTRUM PREVENČIE V OBLASTI SIEKT: *Zhubné kulty a sekty*. [online]. [cit. 07. októbra 2013]. Dostupné na internete: <http://integra.fost.sk/clanky/kulty.pdf>

134 VOJTÍŠEK, Z.: *Psychologie duchovního vývoje jako jeden ze zdrojů nádeje v poradenství příbuzným členu sekt.* s. 31 – 48. In LOJDA, M. (ed.): *Náboženská skupina jako potenciální zdroj závislosti: Zborník referátov z rovnomennej konferencie usporiadanej Ústavom pre vzťahy štátu a cirkví v spolupráci s Centrom pre štúdium siekt pri Ekumenickej rade cirkví v SR a Ekumenickou spoločnosťou pre štúdium siekt vo Svätom Jure v dňoch 14. - 15. júna 2004.*

135 MAJZLÍK, L.: *Terapie v alternativní religiozitě*. [online]. [cit. 24. januára 2014]. Dostupné na internete: <http://www.majzlik-poradna.cz/index.php/clanky>

136 VOJTÍŠEK, Z.: *Psychologie duchovního vývoje jako jeden ze zdrojů nádeje v poradenství příbuzným členu sekt.* s. 34. In LOJDA, M. (ed.): *Náboženská skupina jako potenciální zdroj závislosti: Zborník referátov z rovnomennej konferencie usporiadanej Ústavom pre vzťahy štátu a cirkví v spolupráci s Centrom pre štúdium siekt pri Ekumenickej rade cirkví v SR a Ekumenickou spoločnosťou pre štúdium siekt vo Svätom Jure v dňoch 14. - 15. júna 2004.*

137 ŠKODOVÁ, Z.: *Sekta versus rodina*. In *Rozmer. Časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu*. roč. 3, č. 1, 2000, s. 24 – 26, ISSN 1335-2660.

vo vzťahu so závislým členom, a vzdať sa nádeje na jej rýchle a jednoduché riešenie.¹³⁸ Je dôležité dokázať akceptovať jeho právo na vlastný život. Odchod do sekty či kultu môže byť spôsobený snahou emancipovať sa voči prílišnej rodičovskej starostlivosti alebo naopak môže ísť o reakciu na náhlu stratu väzieb s blízkymi osobami a pod. Dôležité je podľa autora odstrániť akékoľvek agresívne správanie či konanie, ktoré by mohlo byť ako agresia pocitované. Takýmto správaním sa len potvrdzujú slová vodcov alternatívnych náboženských hnutí, že rodina je „nepriateľom“.

Škodová uvádza osem dôležitých zásad, ktorými by sa rodiny, partneri, či priatelia mali v prípade vzniku kultovej závislosti ich blízkeho riadiť:¹³⁹

1. Navštíviť odborníka.
2. Vyhľadať si informácie o závislosti od skupiny a psychickej manipulácii.
3. Vyhľadať si informácie o konkrétnej skupine.
4. Pozývať blízkeho na návštevu a udržiavať s ním kontakt.
5. Rozprávať sa so závislým členom.
6. Nepodporovať blízkeho finančne.
7. Platiť za neho zdravotné a sociálne poistenie.
8. Ochrániť dedičstvo.

Možnosti odbornej pomoci jednotlivcom a práca s rodinou

Členstvo v alternatívnych náboženských hnutiach má za následok nielen zmenu a rozpad celkovej identity človeka, ale narúša aj vzťahy a život v rodine ako celku a v jej blízkom okolí. Je dôležité uvedomiť si, že takto závislý jedinec potrebuje nevyhnutnú pomoc nielen zo strany svojich blízkych, ale aj zo strany odborníkov, pretože jeho zmanipulovaná myseľ nedokáže rozoznať a objektívne posúdiť rozdiel medzi ilúziou vytváranou alternatívnymi náboženskými hnutiami a realitou.

Zastávame názor, že pomoc klientom by však nemala byť orientovaná len na prácu s klientmi samotnými, no malo by byť do nej včleňované užšie i širšie okolie klienta, ako sú rodina, priatelia, známi a pod., teda malo by sa pracovať i so sociálnou sieťou klienta. Aby však rodina bola schopná takto závislému jedincovi adekvátne a efektívne pomôcť, je potrebné, aby bola dostatočne informovaná o jeho stave a možnostiach pomoci.

Následne v stručnosti priblížime niekoľko metód, ktoré patria k odbornej možnosti pomoci takto závislým jednotlivcom a ich rodinám.

V minulosti na Slovensku i v zahraničí medzi známe metódy pomoci jednotlivcom a rodine patrilo tzv. *'deprogramovanie'*, ktoré sa však v súčasnosti už nevyužíva a v niektorých krajinách je dokonca nelegálne. Deprogramovanie možno chápať ako násilný pokus dostať člena sekty preč zo skupiny. Táto metóda sa využívala najmä v období koncom šesťdesiatych a začiatkom sedemdesiatych rokov 20. storočia. Metóda deprogramovania je koncipovaná na násilnom „unesení“ závislého jedinca a jeho následnej izolácii od náboženskej skupiny, ako aj od okolitého sveta.

V rámci tejto metódy mala rodina významné postavenie a spolupráca s ňou bola dôležitá. Členovia rodiny sa aktívne podieľali na poskytovaní pomoci závislému členovi. Odvolá-

138 VOJTÍŠEK, Z.: *Změňte nejdřív sebe: S rodiči o jejich dospělých dětech v sektách*. s. 3. In *Dingir. religionistický časopis o současné náboženské scéně*. roč. 3, č. 2, (červenec) 2000. s. 3 – 4, ISSN 1212-1371.

139 ŠKODOVÁ, Z.: *Sekta versus rodina*. s. 25. In *Rozmer. Časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu*. roč. 3, č. 1, 2000. s. 24 – 26, ISSN 1335-2660.

vame sa na Hassana, ktorý tvrdí, že takýto spôsob intervencie mal však za následok vznik nedôvery k rodine a príbuzným, nakoľko sa využívali traumatizujúce postupy, a častokrát dochádzalo aj k porušovaniu niektorých ľudských práv. Deprogramovanie sa tak postupom času stalo pre spoločnosť neprijateľné.¹⁴⁰

Z uvedeného vyplýva, že deprogramovacie aktivity nebolo možné považovať za vhodný spôsob intervencie a pomoci jedincovi závislému od alternatívnych náboženských hnutí, preto postupne došlo k nahradeniu tejto metódy inou a efektívnejšou s názvom 'Výstupové poradenstvo'. Výstupové poradenstvo je na rozdiel od deprogramovania odbornou metódou, ktorá sa snaží budovať vzťah s členom alternatívnych náboženských hnutí formou empatického kontaktu s odborníkom, výstupovým poradcom, cieľom ktorého je pomôcť členovi prostredníctvom poskytovaných informácií a dôrazného presvedčania prehodnotiť jeho zapojenie sa do sekty, či deštruktívneho kultu. Dôležitým predpokladom výstupového poradcu je tak veľmi dobrá znalosť spôsobu fungovania psychickej manipulácie ako aj znalosti týkajúce sa jednotlivých náboženských hnutí. Pôsobenie poradcu však nie je nasmerované výlučne na indoktrinovaného člena, ale aj na jeho rodinu, príbuzných, priateľov, ...¹⁴¹.

Aby však bolo poradenstvo úspešné, je potrebné aby poradca svoju odbornú pomoc orientoval v prvom rade na rodinu a príbuzných. Rodičia, partneri, či súrodenci častokrát zabúdajú na seba a svoju pozornosť sústreďujú len na závislého člena alternatívnych náboženských hnutí. Táto psychická a dokonca i fyzická nerovnováha, či nevhodné a nedostatočné komunikačné zručnosti vystupujú v neprospech spolupráce s indoktrinovaným jedincom. Bez poznania a stabilizovania samých seba tak nie sú schopní čeliť náročným životným situáciám, ktoré táto forma závislosti so sebou prináša.¹⁴²

Rodina závislého člena by mala byť podrobne oboznámená s problematikou psychickej manipulácie a jej vplyvom na osobnosť človeka, ako aj ochotná a schopná naučiť sa komunikačné modely, ktoré môže použiť vo vzťahu so svojim blízkym. Úlohou výstupového poradcu je poskytnúť rodine dostatočné informácie, prípadne odporučiť dostupnú literatúru.¹⁴³ Je dôležité, aby sa rodičia a blízki naučili vyhýbať afektovanému prístupu, či agresívnemu správaniu. Je vhodné nepoužívať expresívne výrazy ako sekta, vymývanie mozgov či psychická manipulácia, ktoré majú takmer vždy opačný účinok. Prijímanie návštev či iná komunikácia s vonkajším prostredím by mali byť samozrejmosťou, tak ako aj prejavovanie záujmu o čokoľvek, čo sa týka života závislej osoby. Odmietavé správanie totiž posilňuje informáciu prezentovanú v alternatívnych náboženských hnutiach, že všetci „zvonku“ sú nepriatelia a potvrdzuje ju.¹⁴⁴

Je dôležité vyvárať v človeku so závislosťou pocit, že sa o neho niekto zaujíma, že sa má kam vrátiť. Láska rodičov, súrodencov či iných príbuzných mu dáva právo stať sa nezávislým, rozhodovať sám za seba, kým „láska“ členov alternatívnych náboženských hnutí sa ho naopak snaží udržať v permanentnej závislosti. Pokiaľ sa členovia rodiny naučia efek-

140 HASSAN, S.: *Uvolniť putá – Dať ľuďom silu myslieť za seba. Nový prístup pomoci obetiam siekt.* s. 43.

141 VOJTÍŠEK, Z.: *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektařství.*

142 RUSNÁKOVÁ, T.: *Umenie návratu.* In *Rozmer. Časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu.* roč. 9, č. 2, 2006, s. 20 – 24, ISSN 1335-2660.

143 ŠKODOVÁ, Z.: *Deprogramovanie a výstupové poradenstvo.* s. 8. In *Dingir. religionistický časopis o súčasnej náboženskej scéne.* roč. 3, č. 1, (duben) 2000, s. 7 – 10, ISSN 1212-1371.

144 PORTERFIELODVÁ, K. M.: *O sektách.*

tívné spolupracovať, vykonajú pre oslobodenie indoktrinovaného mnoho. Ich pomoc preto v rámci intervencie naberá na dôležitosti.¹⁴⁵

Rodina tak zohráva veľmi dôležitú úlohu pri poskytovaní pomoci svojmu závislému členovi. Je možné s ňou spolupracovať v rámci výstupového poradenstva, ale jej význam narastá najmä v metóde *'strategického interakčného prístupu'* (SIP), ktorý je doplnením metódy výstupového poradenstva.

Úlohou SIP je v prvom rade pomôcť rodine a priateľom prejsť z emočne založenej formy komunikácie na cieľovo orientovaný štýl. Prístup sa zameriava na rast celej rodiny a podpornej siete ako aj na člena alternatívneho náboženského hnutia. Členovia rodiny, príbuzní a priatelia spolupracujú ako jeden strategický interakčný tím. Sú vyzývaní, aby sa zúčastňovali na každom kroku procesu, čím si zlepšujú komunikačné zručnosti a zvyšujú sebavedomie.

Prvým krokom pri SIP je zostaviť tím, pri ktorom je veľmi dôležité určiť kto je a kto nie je ochotný pomôcť. Jadro tímu však pozostáva z bezprostredných členov rodiny a blízkych priateľov. V rámci tohto prístupu je dôležité spolupracovať aj s inými, pre závislého člena veľmi dôležitými osobami (napr. blízki priatelia „z obdobia pred vstupom do alternatívneho náboženského hnutia“ a pod.).¹⁴⁶

Členovia tímu sa učia stanovovať si reálne ciele, identifikovať hlavné problémy, hodnotiť presvedčenia a hodnoty, objasňovať motiváciu a ciele, počúvať a efektívne hovoriť, pozorovať a využívať neverbálne prejavy správania a v konečnom dôsledku využívať aj stratégie budujúce vzťah a dôveru.¹⁴⁷

SIP je možné chápať ako prístup, ktorý poskytuje dlhodobý regeneračný proces nielen pre člena alternatívneho náboženského hnutia, ale aj pre jeho príbuzných. Zaobchádza so závislým členom ako s individualitou, pretože ako pri väčšine závislostí, či iných problémových a záťažových situáciách je prežívanie rozdielne. Členovia rodiny, partneri, či priatelia sa prostredníctvom SIP učia techniky a postupy, na základe ktorých môže indoktrinovaný jedinec prekonať a odstrániť „bloky“ či iné fóbie vštepované deštruktívnym hnutím.

Odborné poradenstvo pre rodinu a príbuzných

Členovia rodiny a príbuzní prichádzajú za poradcom s požiadavkou, „získať zručnosti na konanie v situácii, keď je ich blízky človek príslušníkom niektorej náboženskej skupiny, ktorú považujú za sektu, alebo keď sa z akéhokoľvek dôvodu správa sektársky.“¹⁴⁸ Táto skupina klientov vyhľadáva pomoc poradcu s obavou, pričom majú nádej, že existujú určité sociálne zručnosti, ktoré môžu ich príbuzenské vzťahy zlepšiť a stoja tak o naučenie sa a získanie týchto zručností.¹⁴⁹

Cieľom odborného poradenstva pre rodinu, príbuzných a priateľov tých, ktorí sú členmi alternatívneho náboženského hnutia, ktoré Sedláčková označuje aj pojmom „sektárska náboženská skupina“, je zmierenie. Pod týmto pojmom rozumieme obnovu a prehĺbenie vzťa-

145 HASSAN, S.: *Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů.*

146 HASSAN, S.: *Uvolnit putá – Dat' lidem silu myslet za seba. Nový přístup pomoci obetiam sekt.* s. 70.

147 KINTLEROVÁ, T.: *Cieľom je človek.* s. 31. In *Rozmer. Časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu.* roč. 8, č. 1, 2005, s. 28 – 32, ISSN 1335-2660.

148 VOJTÍŠEK, Z.: *Čo poradiť príbuzným.* s. 24. In *Rozmer. Časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu.* roč. 8, č. 1, 2005, s. 24 – 27, ISSN 1335-2660.

149 VOJTÍŠEK, Z.: *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektařství.* s. 159.

hov, ktoré sú narušené konfliktom, pričom základom zmierenia je dialóg.¹⁵⁰ U týchto klientov poradenstva je možné predpokladať, že prežili, resp. prežívajú konflikt s blízkym človekom a práve zmierenie vytvára priestor pre osobný rast príbuzných člena so závislosťou, ktoré mu umožní deštruktívne hnutie opustiť. Bez uskutočnenia tohto vývoja by opustenie alternatívneho náboženského hnutia nemalo zmysel.

Skúsenosti s odbornou prácou s rodinami členov alternatívnych náboženských hnutí na Slovensku

Fenomén siekt a deštruktívnych kultov je, ako sme už poznamenali v úvode článku, na našom území pomerne „neviditeľným“ javom. Zastávame názor, že vierovyznanie ako také je v súčasnej spoločnosti veľmi citlivou témou, o ktorej sa bežne nehovorí, preto je aj táto problematika neustále prehladaná. Považujeme však za dôležité venovať zvýšenú pozornosť tejto oblasti a pomoci rodine s takto závislým členom.

Preto sme sa zamerali na preskúmanie toho, ako sa v rámci Slovenskej republiky v tejto oblasti pracuje, a teda aké sú ponúkané možnosti práce s rodinami závislých členov.

Náš výskum bol tvorený z respondentov, odborníkov pôsobiacich na celom území Slovenska, ktorí sa problematike deštruktívnych náboženských spoločenstiev a hnutí venujú v období od 10 – 20 rokov. Hlavným kritériom pre výber respondentov bolo ich dlhodobé profesionálne pôsobenie v tejto oblasti, aplikačné skúsenosti, poznatky a záujem o danú problematiku.

Vzhľadom ku skúmanej problematike sme sa rozhodli zvoliť kvalitatívnu výskumnú metódu, keďže ide o tému, ktorá doteraz nebola na našom území dostatočne rozpracovaná.

V rámci nášho kvalitatívneho výskumu sme si za analytickú techniku zvolili tzv. techniku vyloženia kariet. Technika „vyloženia kariet“ ako uvádza Švaříček a Šeďová je tou najjednoduchšou nadstavbou na otvorené kódovanie. Táto technika je založená na tom, že výskumník pracuje s už vytvoreným kategorizovaným zoznamom kódov. Vytvorené kategórie usporiada do určitého obrazca, na základe čoho zostaví text tak, aby bol prerozprávaním obsahu jednotlivých kategórií.¹⁵¹ Za základnú techniku zberu dát sme zvolili hĺbkový rozhovor. Nasledujúcou technikou zberu dát bol pološtruktúrovaný rozhovor tvorený nosnými otázkami, na ktoré respondenti odpovedali, pričom sme rozhovor doplnili aj o ďalšie otázky, ktoré sa prispôbovali priamym odpovediam respondentov. Tieto doplňujúce otázky boli orientované k lepšiemu pochopeniu odpovedí respondentov, ako i k hlbšiemu porozumeniu problematiky.

Takto získané dáta sme následne analyzovali, pričom prvým krokom v rámci analýzy bolo otvorené kódovanie. Ďalším krokom bola kategorizácia pojmov. Znamená to, že jednotlivé vytvorené kódy sme sa snažili zoskupiť podľa podobnosti do väčších celkov, na základe čoho sme dospeli k vytvoreniu kategorizovaného zoznamu kódov. Pri kódovaní dát sme využívali program ATLAS. Ti. Lnk.

Výsledky nášho skúmania poukazujú na skutočnosť, že problematika alternatívnych náboženských hnutí je celoslovenským problémom, ktorý na našom území pretrváva od roku 1989, pričom sa jej i napriek tomu u nás nevenuje dostatočná pozornosť. Práve v tomto ľahostajnom postoji vidia respondenti veľké negatívum, pretože takéto vnímanie, podľa ich názoru, napomáha neustálemu rastu a vzostupu alternatívnych náboženských hnutí. Liberálny

150 SEDLÁČKOVÁ, M.: *Náboženské sektárstvi*. s. 27.

151 ŠVAŘÍČEK, R. – ŠEĎOVÁ, K.: *Kvalitatívny výskum v pedagogických viedach: pravidla hry*. s. 226.

postoj spoločnosti a jej nezáujem však nie je jediným faktorom, ktorý vplyva na vzostup takýchto hnutí pôsobiacich na Slovensku. Respondenti medzi ďalšie príčiny rozvoja negatívne orientovaných náboženských hnutí zaraďujú i duchovný hlad, stres, neuspokojenie potrieb,¹⁵² nedostatočnú úpravu legislatívy, vplyv masovokomunikačných technológií, či neistotu vyplývajúcu z možnej straty zamestnania, bývania a zlú životnú, sociálnu i ekonomickú situáciu.

Nezáujem o daný fenomén zo strany odbornej verejnosti spôsobuje, že v súčasnosti na Slovensku neexistuje dostatok profesionálne pôsobiacich odborníkov, ktorí by sa tejto oblasti mohli venovať. Respondenti napriek nezájmu spoločnosti o danú problematiku poukazujú na riziká plynúce z existencie alternatívnych náboženských hnutí na Slovensku. Najväčšie riziko však podľa ich názoru spočíva v zmene celkovej osobnosti človeka, na ktorú vodiacia deštruktívnych hnutí využívajú psychickú manipuláciu. Vplyvom psychickej manipulácie sa u jedinca vytvára závislosť na deštruktívnom kulte či sekte, čo respondenti uvádzajú ako jedno z ďalších možných negatívnych dopadov na jedinca.

Časť respondentov taktiež uvádza, že možnosť registrácie takýchto hnutí ako náboženských spoločností pôsobí ako negatívny faktor, pretože získanie registrácie sa tak stáva v očiach mnohých ľudí odporúčením a zárukou neškodnosti. Registrácia sama o sebe však nie je zárukou, že nejde o hnutie s negatívnym dopadom na jednotlivca, rodinu, či spoločnosť.

Práve na rodinu, ktorá je predmetom nášho skúmania, má členstvo v alternatívnom náboženskom hnutí výrazne negatívne dopady.

Výsledky naznačujú, že v dôsledku vzniknutej nelátkovej závislosti dochádza v rodinách k zlyhaniu v komunikácii, celkovému narušeniu vzťahov a v konečnom dôsledku i k rozpadu rodiny. Rozpad rodiny môže byť vyvolaný napätím v manželskom spoluzití oboch partnerov. Členovia deštruktívnych siekt, či kultov sú častokrát vedení k uprednostňovaniu citového vzťahu k božstvu, prípadne k vodcovi, čo do značnej miery ochudobňuje vzájomný partnerský vzťah.¹⁵³

Analýza dát poukazuje na skutočnosť, že takto závislí jednotlivci menia v dôsledku psychickej manipulácie aj názory na rodinu, ktorú začínajú vnímať v negatívnom svetle. Rodina pre nich, podľa vyjadrení respondentov, predstavuje určitého nepriateľa.

Rodina, ako vyplýva z preukázanej analýzy dát, zápasí v takejto situácii s množstvom problémov, ktoré je potrebné riešiť. Respondenti sa v odpovediach zhodujú a tvrdia, že riešenie problémových situácií súvisiacich s kultovou závislosťou si vyžaduje odbornú intervenciu. Ako naznačujú výsledky, rodina spozoruje vzniknutú závislosť pomerne neskoro. Respondenti sa zhodujú, že rodičia, či partneri si problém uvedomia zväčša vtedy, keď je ich blízka osoba dlhodobo ovplyvňovaná deštruktívnym spoločenstvom. A v tomto období je už podľa ich názoru poskytnutie pomoci závislému členovi omnoho komplikovanejšie, v porovnaní so začiatočnými znakmi psychickej manipulácie. I napriek tomu, že rodina si problém uvedomuje pomerne neskoro, respondenti sa zhodujú, že sú to práve príbuzní, priatelia, či partneri, ktorí žiadajú odborníkov o pomoc. Z analýz rozhovorov vyplýva, že klienti, ktorými sú blízke osoby závislého člena, najčastejšie žiadajú o poskytnutie základných informácií o pôsobení konkrétnej sekty či kultu. Časť respondentov však uvádza, že klienti sa zaujímajú i o to, aké

152 Deštruktívne náboženské hnutia pri náboře nových členov často zneužívajú potreby človeka, ktoré sa následne snažia zdanlivým spôsobom naplniť. Môže ísť napríklad o potrebu človeka nájsť zmysel života, pomáhať iným, niekam patriť, byť akceptovaný ako osobnosť, mať možnosť sa presadiť, zbaviť sa stereotypu, zažiť niečo mystické, magické, alebo o nespokojnosť s konzumným spôsobom života a pod.

153 *PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY POSOBENIA DEŠTRUKČNÝCH KULTOV A SIEKT.* – Na základe podkladu ThDr. Borisa Rakovského, literatúry a prednášok spracoval: KOSSEY, P., Bratislava, november 2001.

možnosti pomoci majú k dispozícii oni sami, a teda snažia sa aj svojpomocne hľadať riešenie problémovej situácie. Říčán a Vojtíšek sa s týmto tvrdením stotožňujú a dodávajú, že väčšina klientov si však neuvedomuje, že jednorázová konzultácia nie je dostatočná a že potrebná pomoc a vedenie sa môže predĺžiť aj na obdobie niekoľkých rokov.¹⁵⁴ I napriek tomu, že sa respondenti v praxi často stretávajú s problematikou alternatívnych náboženských hnutí, zhodujú sa v názore, s rodinou členov deštruktívnych kultov a siekt sa na území Slovenska pracuje pomerne málo. Časť respondentov uvádza, že v rámci práce a pomoci rodinám závislých členov poskytuje len prvokontaktné poradenstvo, nasmerovanie na ďalšiu odbornú literatúru, či konzultačnú činnosť.

Z rozhovorov zisťujeme, že OZ Integra (so sídlom v Banskej Bystrici) v rámci pomoci rodinám takto závislých členov poskytuje aj určitú formu sprevádzania, to znamená, že sa snaží o dlhodobý kontakt nielen s danou rodinou, ale i so samotným závislým členom. Zastávame však názor, že jedno združenie pôsobiace na našom území, ktoré sa venuje práci s rodinami členov alternatívnych náboženských hnutí nie je dostatočné. Domnievame sa, že táto zložitá a komplexná oblasť pomoci rodinám nemôže byť ponechaná len v kompetencií jednej osoby, ktorá v rámci združenia pracuje.

Ako naznačujú výsledky nášho výskumu, respondenti sa jednoznačne zhodujú v tom, že oblasť práce s rodinami členov alternatívnych náboženských hnutí je v našich podmienkach nerozvinutá. Ako vo svojich odpovediach uvádzajú, výstupové či pastoračné poradenstvo nie sú na Slovensku v oblasti tejto problematiky uplatňované. Potvrdzujú to aj slová Kintlerovej, ktorá tvrdí, že „na Slovensku nepôsobia profesionálni výstupoví poradcovia a ani skúseností s touto čoraz vyhľadávanejšou službou nie je u nás dostatok.“¹⁵⁵ Strategický interakčný prístup, ako vyplýva z analýzy dát, je na Slovensku využívaný len v rámci OZ Integra, čo je, ako sme už vyššie naznačili, nepostačujúce.

Respondenti sa však domnievajú, že výstupové poradenstvo, strategický interakčný prístup, či poradenstvo ako také by mali byť využívanými metódami a zdôrazňujú aj spoluprácu s rodinami v rámci nich. Z rozhovorov vyplýva, že respondenti kladú veľký dôraz práve na spoluprácu s rodinou, ktorá môže byť zdrojom informácií či tzv. „záchranným kolesom“ v rámci pomoci jednotlivcovi.

Na území Slovenska však absentuje počet odborných pracovísk, ktoré by sa takejto forme pomoci poskytovanej závislým členom a ich rodinám venovali komplexnejšie, prípadne by mali možnosti pre ďalšiu spoluprácu so špecializovanými pracoviskami, ktoré pre nich môžu zabezpečiť ďalšiu a dlhodobejšiu starostlivosť. Respondenti vo svojich odpovediach uvádzali len niekoľko pracovísk,¹⁵⁶ ktoré by sa eventuálne mohli venovať danej problematike, no zároveň poukazujú na nedostatočné pokrytie celého územia Slovenska týmito pracoviskami. Z ich odpovedí je zřejmé i to, že ani jedno z pracovísk nemá dostatočné časové, personálne, či finančné kapacity, ktoré by sa dokázali výlučne orientovať na prácu s členmi alternatívnych náboženských hnutí a ich rodinami. Na základe analýzy nášho skúmania je možné tvrdiť, že na Slovensku chýbajú odborné pracoviská s takýmto zameraním. Avšak

154 ŘÍČÁN, P. – VOJTÍŠEK, Z.: *Odborná pomoc při rozchodu se sektou. (Úloha psychologie ve výstupovém poradenství)*. In *Československá psychologie*. roč. 43, č. 5, 1999, s. 459 – 464, ISSN 0009-062X.

155 KINTLEROVÁ, T.: *Cieľom je človek*. s. 28. In *Rozmer. Časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu*. roč. 8, č.1, 2005. s. 28 – 32. ISSN 1335-2660.

156 Napríklad: Občianske združenie Integra – Centrum prevencie v oblasti siekt, Centrum pre štúdium siekt, Občianske združenie Ekumenická spoločnosť pre štúdium siekt.

respondenti sa zhodujú v názore, že je potrebné vybudovať komplexné odborné pracovisko, ktoré by sa venovalo výlučne tejto oblasti podobne ako v zahraničí, kde takéto pracoviská už existujú.¹⁵⁷

Záver

Deštruktívne hnutia a spoločenstvá sa javia ako jeden zo závažných problémov súčasnej doby. V spoločnosti ako i v médiách sa čoraz častejšie (mnohokrát nevedome) prezentujú alternatívne náboženské hnutia a spoločenstvá, ktoré sa tak stávajú lákadlom pre ľudí všetkých vekových kategórií. Predovšetkým však pre mladých ľudí, ktorí sa usilujú rýchlo zaplniť pocit duchovnej prázdnoty a absentujúceho zmyslu života. Téma viery a náboženstva ako takého je však aj v dnešnej vyspelej spoločnosti citlivá a akýmsi spôsobom tabu. To sa, samozrejme, dotýka aj témy alternatívnych náboženských hnutí a možnej závislosti na nich.

Členstvom v deštruktívnej náboženskej, či nenáboženskej skupine vzniká množstvo problémov a konfliktov, ktoré výrazne ovplyvňujú nielen fungovanie a život samotného jedinca, ale i jeho rodiny. Rodičia, či partneri majú pocit zo zlyhania, obviňujú samých seba a za vzniknutú situáciu sa hanbia. Rodina sa v mnohých prípadoch v dôsledku tejto patológie rozpadá, dochádza k zlyhaniu v komunikácii a celkovej dysfunkčnosti vzťahov. Práve v tomto období je dôležité začať pracovať s rodinou a pomôcť jej členom vzniknutú situáciu prekonať a obnoviť tak nefungujúce a narušené väzby.

Fenomén deštruktívnych siekt a kultov je javom, ktorý si vyžaduje záujem o komplexné skúmanie danej problematiky. Na Slovensku chýbajú špecializované odborné pracoviská so zameraním na problematiku siekt a deštruktívnych hnutí, ktoré by sa orientovali výlučne na túto oblasť, čo by podľa našich zistení mohlo byť jedným z dôvodov nedostatočného množstva odborných pracovníkov, či inštitúcií venujúcich sa práci s rodinou člena alternatívnych náboženských hnutí.

Výsledky nášho skúmania poukazujú na skutočnosť, že alternatívne náboženské hnutia u nás pôsobia vo väčšom množstve, ako si je naša spoločnosť ochotná pripustiť. Je však potrebné si uvedomiť, že tento liberálny postoj voči deštruktívnym náboženským hnutiam a spoločenstvám nepriamym spôsobom podporuje ich existenciu a vytvára tak vhodné prostredie pre ich vzostup. Preto vrátane vybudovania komplexných odborných pracovísk so zameraním na problematiku siekt a deštruktívnych náboženských hnutí, považujeme za dôležité a nevyhnutné prijať aj určité legislatívne opatrenia, ktorými by sa zabránilo ďalšiemu rozvoju takýchto hnutí na našom území.

Tieto opatrenia by mali zabezpečiť napríklad:

- prísnejšie kritériá a podmienky registrácie náboženských hnutí,
- informovanie verejnosti, že registrácia rôznych náboženských hnutí v nijakom prípade ne-

157 Ich úlohou je predovšetkým komplexná prevencia na úrovni primárnej, sekundárnej a terciárnej, u jednotlivcov, skupín, rodín, príbuzných a pod., orientácia na ďalšiu prácu so závislým členom a jeho rodinou, koordinácia činnosti odborníkov z rôznych vedných oblastí a špecializovaných odborníkov v oblasti poradenstva, poskytovanie informácií a služieb verejnosti, výskum, analýza a monitoring v oblasti alternatívnych náboženských hnutí novodobej religiozity, spolupráca s bývalými členmi hnutí a podobne.

zabezpečuje neškodnosť takto registrovaných spoločenstiev a hnutí ale ide len o úradný akt ich registrácie, nie o proces ich schválenia,

- podporu inštitúcií, združení a pracovísk, ktoré môžu verejnosti poskytovať kvalitné informácie o problematike siekt, náboženských hnutiach, či novodobej religiozite,
- vytváranie podmienok pre vznik komplexných odborných pracovísk so zameraním na problematiku siekt a deštruktívnych náboženských hnutí,
- sledovanie praktickej aplikácie súčasnej legislatívy a jej dôsledkov v tejto oblasti,
- vytváranie základných životných i sociálnych istôt pre občanov – napríklad v podobe podpory rodiny, zamestnania, podmienok pre zdravé využitie voľného času u detí a mládeže a pod.

Dôvodom pre vstup do alternatívneho náboženského hnutia, ktoré má deštruktívny charakter môžu byť rôzne krízové životné udalosti, prítomnosť duševného, či fyzického ochorenia, vplyv negatívneho sociálneho prostredia alebo hľadanie životného zmyslu. Najúčinnějšíou formou obrany proti takýmto hnutiam je klásť dôraz na prevenciu, rozvoj vlastnej osobnosti, poznanie svojich slabých stránok, čo pomáha chrániť sa v kritických situáciách, odolávanie sociálnemu tlaku skupiny alebo jednotlivca a schopnosť odmietnuť v prípade potreby, tréning kritického myslenia pri hľadaní informácií o konkrétnom hnutí a podobne. Nezastupiteľnú úlohu v tomto procese má zdravá, fungujúca rodina a sociálne prostredie, spoločenské kontakty, pastoračná starostlivosť a fungujúce vzťahy aj v rámci cirkevného spoločenstva.

Mgr. Zdenka Povolná

Absolventka VŠ štúdia v odbore sociálna práca na Trnavskej univerzite v Trnave, Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce. V rámci svojho štúdia a diplomovej práce sa zameriavala predovšetkým na skúmanie problematiky alternatívnych náboženských hnutí, ako aj metód a prístupov práce so závislými členmi a ich rodinami.

Kontakt: mail: zdenkapovolna@gmail.com

Použitá literatúra:

1. BAHOUNEK, T. J.: *Filozofie náboženství*. Olomouc: Matice Cyrilometodějská, 1992. 108. s. 2. BLAŽEK, R. – POKORNÝ, V. – TELCOVÁ, J.: *Nebezpečí sekt*. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, 2002. 239 s. ISBN 80-865-6807-5. 3. CENTRUM PRO PREVENCI V OBLASTI NÁBOŽENSKÝCH SEKT: *Možnosti dělení sekt*. [online]. [cit. 17. septembra 2014]. Dostupné na internete: <http://cpons.cz> 4. ENROTH, R.: *Průvodce sektami a novými náboženstvími*. Praha: EELAC, 1994. 186 s. ISBN 80-85495-29-5. 5. DOKUMENTY II. Vatikánskeho koncilu: LUMEN GENTIUM. – *Pápežské dokumenty*. [online]. [cit. 23. novembra 2013] Dostupné na internete: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19641121_lumen-gentium_cs.html 6. HASSAN, S.: *Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů*. Brno: Nakladatelství T. Janečka, 1994. 286 s. ISBN 80-85880-03-2-7. HASSAN, S.: *Uvolniť putá – Dať ľuďom silu myslieť za seba. Nový prístup pomoci obetiam siekt*. Liptovský Mikuláš: Tranoscius, 2007. 342 s. ISBN 978-80-7140-284-8. 8. JANDOUREK, J.: *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 2001. 288 s. ISBN 80-7178-535-0. 9. KINTLEROVÁ, T.: *Cielom je človek*. s. 28. In *Rozmer. Časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu*. roč. 8, č.1, 2005, s. 28 – 32. ISSN 1335-2660. 10. MAJZLÍK, L. *Terapie v alternativní religiozitě*. [online]. [cit. 24. januára 2014]. Dostupné na internete: <http://www.majzlik-poradna.cz/index.php/clanky> 11. MÁTEL, A – SCHAVEL, M. a kol.: *Aplikovaná sociálna patológia v sociálnej práci*. Bratislava: Vysoká škola zdravotníctva

a sociálnej práce sv. Alžbety, 2011. 442 s. ISBN 978-80-8132-009-5. **10.** MOYANO, L. A.: *Sekty – skrytá hrozba súčasnosti*. Frýdek-Místek: Alpress, 2011. 165 s. ISBN 978-80-7362-882-6. **12.** NOWAKOWSKI, T. P.: *Sekty a závislosť (1)*. In *Rozmer. Časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu*. roč. 9, č. 1, 2006, s. 20 – 21, ISSN 1335-2660. **13.** OZ INTEGRA – CENTRUM PREVENIE V OBLASTI SIEKT: *Zhubné kulty a sekty*. [online]. [cit. 07. októbra 2013]. Dostupné na internete: <http://integra.fost.sk/clanky/kulty.pdf> **14.** PORTERFIELODVÁ, K. M.: *O sektách*. Praha: Lidové noviny, 1997. 173 s. ISBN 80-7106-233-2. **15.** PROFANT, V. – ŠTAMPACH, I. O.: *Co je a co není sekta*. s. 5. In *Dingir. religionistický časopis o súčasné náboženské scéně*. roč. 3, č. 4, (prosinec) 2000, s. 5 – 6. ISSN 1212-1371. **16.** PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY PŮSOBENIA DEŠTRUKČNÝCH KULTOV A SIEKT. – Na základe podkladu ThDr. Borisa Rakovského, literatúry a prednášok spracoval: KOSSEY, P., Bratislava, november 2001. **17.** RÁKOVSKÝ, B.: *Skrytá, ale pravá tvár siekt*. (Prednáška Centra pomoci pre rodinu v Trnave 23. apríla 2013.) **18.** REHÁK, A.: *Lovci duší. Kulty, sekty a teroristi*. Bratislava: EKO-KONZULT, 2007. 184 s. ISBN 978-80-2079-070-7. **19.** ŘÍČAN, P. – VOJTÍŠEK, Z.: *Odborná pomoc při rozchodu se sektou. (Úloha psychologie ve výstupovém poradenství)*. In *Československá psychologie*. roč. 43, č. 5, 1999, s. 459 – 464, ISSN 0009-062X. **20.** RUSNÁKOVÁ, T.: *Umenie návratu*. In *Rozmer. Časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu*. roč. 9, č. 2, 2006, s. 20 – 24, ISSN 1335-2660. **21.** RUSNÁKOVÁ, T.: *Závislosť od psychomanipulatívnych skupín – siekt, kultov I*. s. 22. In *Sociálna prevencia – Informačno-vzdelávací bulletin rezortu kultúry. Prevencia nelátkových návykových chorôb*. roč. 3, č. 1, 2008, s. 22 – 23. ISSN 1336-9679. **22.** RUSNÁKOVÁ, T.: *Závislosť od psychomanipulatívnych skupín – siekt, kultov II*. s. 19. In *Sociálna prevencia – Informačno-vzdelávací bulletin rezortu kultúry. Prevencia nelátkových návykových chorôb*. roč. 3, č. 1, 2008, s. 22 – 23. ISSN 1336-9679. **23.** SEDLÁČKOVÁ, M.: *Náboženské sektárství*. Pardubice: Benepal, a.s., 2012. 2. rozšírené a upravené vyd., 88 s. **24.** ŠEVČÍKOVÁ, S.: *Stupne víry ve vývoji člověka*. In *Dialog Evropa XXI*. roč. 14, č. 1 – 4, 2004, s. 108 – 120, ISSN 1210-8332. **25.** ŠÍP, M.: *Vplyv sekty na mladého človeka*. s. 121 – 122. In ZOZULAK, J. (ed.): *MLADÝ ČLOVEK – BUDÚCNOSŤ CIRKVI. Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej 12. apríla 2010 na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2010. 183 s. ISBN 978-80-555-0246-5. **26.** ŠKODOVÁ, I.: *Sekty na Slovensku*. [online]. [cit. 7. októbra 2013]. Dostupné na internete: <http://www.rozmer.sk/sk/content/sekty-na-slovensku> **27.** ŠKODOVÁ, Z.: *Deprogramovanie a výstupové poradenstvo*. s. 8. In *Dingir. religionistický časopis o súčasné náboženské scéně*. roč. 3, č. 1, (duben) 2000, s. 7 – 10. ISSN 1212-1371. **28.** ŠKODOVÁ, Z.: *Sekta versus rodina*. In *Rozmer. Časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu*. roč. 3, č. 1, 2002, s. 24 – 26, ISSN 1335-2660. **28.** ŠTAMPACH, I. O.: *Náboženství v dialogu: kritické studie na pomezí religionistiky a teologie*. Praha: Portál, 1998, 208 s. ISBN 80-7178-168-1. **29.** ŠTAMPACH, O. I.: *Přehled religionistiky*. Praha: Portál, 2008. 240 s. ISBN 978-80-7367-384-0. **30.** ŠVAŘÍČEK, R. – ŠEĐOVÁ, K.: *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. Praha: Portál, 2007., 1 vyd. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0. **31.** VOJTÍŠEK, Z.: *Psychologie duchovního vývoje jako jeden ze zdrojů nádeje v poradenství příbuzným členů sekt*. s. 31 – 48. In LOJDA, M. (ed.): *Náboženská skupina jako potenciální zdroj závislosti: Zborník referátov z rovnomennej konferencie usporiadanej Ústavom pre vzťahy štátu a cirkví v spolupráci s Centrom pre štúdium siekt pri Ekumenickej rade cirkví v SR a Ekumenickou spoločnosťou pre štúdium siekt vo Svätom Jure v dňoch 14. – 15. júna 2004*. Bratislava: Ústav pre vzťahy štátu a cirkví, 2004. 119 s. ISBN 80-89096-18-2. **32.** VOJTÍŠEK, Z.: *Nová náboženská hnutí a jak jim porozumět*. Praha: Beta Books, 2007. 210 s. ISBN 978-80-86851-64-8. **33.** VOJTÍŠEK, Z.: *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektarství*. Brno: L. Marek, 2005. 234 s. ISBN 80-86263-69-X. **34.** VOJTÍŠEK, Z.: *Změňte nejdřív sebe: S rodiči o jejich dospělých dětech v sektách*. s. 3. In *Dingir. religionistický časopis o současné náboženské scéně*. roč. 3, č. 2, (červenec) 2000, s. 3 – 4, ISSN 1212-1371. **35.** VOJTÍŠEK, Z.: *Čo poradiť príbuzným?* s. 24. In *Rozmer. Časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu*. roč. 8, č. 1, 2005, s. 24 – 27. ISSN 1335-2660. **36.** Zákon č. 308/1991 Z. z. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov.

ZAUJIMAVÉ PRIPRAVOVANÉ AKTIVITY

INTERESTING ACTIVITIES PREPARED

Mariana Hamarová

PRVÝ SVETOVÝ HUMANITÁRNY SAMIT

Prvý Svetový humanitárny samit – SHS (World Humanitarian Summit) zvolaný Generálnym tajomníkom OSN Banom Ki-moonom, sa bude konať v tureckom Istanbule v máji 2016. Cieľom tohto samitu je nájsť nové spôsoby naplnenia humanitárnych potrieb v rýchlo sa meniacom svete. SHS spojí ľudí a skupiny s cieľom riešiť humanitárne problémy budúcnosti týkajúce sa prírodných hrozieb a konfliktov. Podujatia v rámci SHS budú mať za cieľ vytvoriť silnejšie partnerstvá a nájsť inováčne riešenia na pretrvávajúce i nové problémy.

Súčasnú podobu humanitárneho systému do veľkej miery určilo uznesenie OSN č. 48/182 z roku 1991, ktoré posilnilo odozvu OSN na komplexné a naliehavé stavy a prírodné katastrofy. Po takmer 25 rokoch je súčasný svet celkom iný. Pokroky techniky, zmeny podnebia, nárast populácie, urbanizácia, nárast počtu ničivých katastrof a finančná a energetická kríza sú len zlomkom problémov, ktorým čelíme s obmedzenými zdrojmi.

SHS je príležitosťou stretnúť sa a kriticky sa pozrieť ako na tom sme, debatovať o tom, čo je potrebné, aby sme čelili pretrvávajúcim problémom a vymeniť si osvedčené postupy na zvýšenie efektivity v nadchádzajúcich rokoch. Cieľom je vytvoriť otvorenejší a rozmanitejší humanitárny systém presadzujúci humanitárne princípy. Konzultačné stretnutia budú príležitosťou na to, aby si všetky zainteresované strany vymenili zaužívané postupy a spoločne hľadali inováčne spôsoby, ako zefektívniť humanitárnu činnosť. Proces je riadený Úradom OSN pre koordináciu humanitárnych záležitostí (OCHA).

Ciele a priebeh samitu

Samit, stanoví program tak, aby sa humanitárna činnosť prispôbila problémom budúcnosti, a to rozšírením a prehĺbením partnerstiev na pomoc tým, ktorí ju potrebujú. Samit sa uskutoční uprostred procesu konzultácií začínajúcich v roku 2014 a pokračujúcich aj po ukončení samitu v roku 2016. Očakáva sa, že počas konzultácií sa určí súbor kľúčových otázok, o ktorých sa bude diskutovať na samite.

V roku 2014 sa začnú technické konzultácie v štyroch tematických oblastiach, a zároveň budú až do polovice roku 2015 prebiehať regionálne a globálne konzultácie zamerané na zistenie pohľadu odborníkov. Stretnutia OSN, ECOSOC-u a Valného zhromaždenia OSN v roku 2013, 2014 a 2015 okrem toho napomôžu rozsiahlemu dialógu. Prípravný proces má vytvoriť partnerstvá nevyhnutné na pokračovanie programu po skončení samitu. Konzultácie budú obohatené o skúsenosti zasiahnutých členských štátov a štátov úzko zapojených do humanitárnej pomoci, ako aj o názory zasiahnutých komunit a organizácií občianskej spoločnosti.

Na samotnom samite sa plenárne diskusie budú venovať odporúčaniam vyplývajúcim zo správy Generálneho tajomníka, ktorá zosumarizuje výsledky regionálnych, globálnych a internetových konzultácií. Tieto výsledky sa pretavia do súboru konkrétnych návrhov

na zlepšenie kapacity a efektívnosti humanitárnej pomoci tak, aby lepšie slúžila ľuďom zasiahnutých krízou a katastrofami. Správa Generálneho tajomníka bude poskytnutá členským štátom OSN a účastníkom samitu niekoľko mesiacov pred samitom. Účastníci samitu môžu zverejniť nové záväzky, inovácie alebo partnerstvá, ktoré plánujú prijať po samite. Bude tiež príležitosť na organizovanie sprievodných podujatí, na umožnenie cielenej diskusie o témach a predpokladaných výsledkoch samitu a na interaktívnu prezentáciu humanitárnych organizácií o nových prístupoch a iniciatívach.

Kto sa zúčastní na SHS?

Zástupcovia komunit (vrátane zasiahnutých ľudí a ich miestnych a komunitárnych organizácií).

Členské štáty OSN a regionálne organizácie (vrátane zasiahnutých krajín, darcov a potenciálnych partnerov a záujemcov).

Partneri (vrátane vojenských aktérov a zástupcov súkromného sektora, charitatívnych organizácií a nadácií).

Medzinárodná sieť humanitárnych organizácií a odborníkov (vrátane agentúr OSN, členov IASC a akademickej obce a organizácií občianskej spoločnosti na viacerých úrovniach).

Témy SHS

Samit sa zameria na štyri tematické oblasti, ktoré budú bližšie určené počas priebehu konzultácií v rokoch 2014 a 2015. Témy sa zakladajú na súčasnej analýze toho, čo je potrebné na vytvorenie otvorenejšieho, zodpovednejšieho, transparentnejšieho, interoperabilnejšieho a efektívnejšieho humanitárneho systému.

'Humanitárna efektívnosť humanitárny systém'

Päťročný akčný program Generálneho tajomníka stanovuje prioritu v posilnení humanitárnej pomoci a podpory globálneho programu transparentnosti humanitárnej pomoci a efektívnosti. Humanitárne organizácie sa zhodujú, že sa musí zlepšiť systémová odozva na krízové udalosti, ako aj dôkazy z hodnotení a bodovanie monitorovania účítkovosti pre potreby inovatívnejšieho prístupu na posilnenie úsilia odozvy a zlepšenie efektívnosti. Niekoľko iniciatív, vrátane IATI, iniciatívy Dobré humanitárne darcovstvo, projektu SPHERE a transformačného programu iniciatívy IASC prispelo k zmene prvkov humanitárnej činnosti, týkajúcich sa napríklad zodpovednosti, transparentnosti, monitorovania účítkovosti, profesionalizácie, štandardizácie a zberu a výmeny údajov. Konzultácie pred samitom budú príležitosťou na vytvorenie spoločného dohovoru o tom, čo rozumieme pod pojmom humanitárnej efektívnosti a čo sú jej zložky a kľúčové indikátory.

'Zníženie zraniteľnosti a riadenie rizík'

Nedávna kríza bezpečnosti potravín a výživy v Africkom rohu a v oblasti Sahel ukázala akútnu potrebu nového modelu spolupráce medzi humanitárnymi a rozvojovými aktérmi, finančnými inštitúciami, bilaterálnymi partnermi a zasiahnutými vládami a komunitami. Spolupráca by mala byť založená na koordinovaných humanitárnych a rozvojových prístupoch k pochopeniu a zníženiu rizika na systematickejšieho, jednotného prístupu k výmene a analýze informácií, plánovaniu, prioritizácii a programom financovania. Kľúčovou súčasťou tohto programu je zníženie rizika katastrof, reakcia na katastrofy, odolnosť, pripravenosť a zvyšovanie kapacít. Je to príležitosť nájsť spôsoby na zníženie a riadenie rizika v záujme budovania odolnejších komunit a obmedzenia potreby humanitárnej pomoci. Organizácie ako Svetová banka, MMF, OECD, Program OSN pre rozvoj (UNDP) a Medzinárodná stratégia

OSN na znižovanie rizika katastrof (ISDR), ako aj hlavné zasiahnuté a darcovské členské štáty sa musia podieľať na tejto diskusii.

‘Transformácia pomocou inovácie’

Existuje veľa prípadov, keď bol systém humanitárnej pomoci inovatívny, no musíme pracovať na tom, ako čo najlepšie udržať zmeny. Práca sa v rámci tejto témy bude týkať dvoch kľúčových otázok: ako môžeme vytvoriť systémy, ktoré sú sebakritické a otvorené riskovaniu a experimentovaniu, a ako môžeme zabezpečiť, aby sa určili a integrovali nové produkty, procesy a pozície s cieľom reagovať na operatívne výzvy. Práca v rámci tejto témy prispeje k výsledkom samitu zameraných na vytváranie systémov podporujúcich odozvu, ktorá nebude len reaktívna, ale aj proaktívna.

‘Napĺňanie potrieb ľudí v oblastiach konfliktov’

Rozsah, intenzita a trvanie ozbrojených konfliktov, ako aj masívneho presídľovania ľudí naďalej vytvára obrovskú potrebu humanitárnej pomoci. Spravodlivé poskytovanie pomoci a ochrany všetkým ľuďom zasiahnutým konfliktami, predovšetkým v bojových oblastiach, je naďalej rozhodujúcou otázkou. Práca v rámci tejto témy bude zahŕňať efektívnejšie stratégie a metódy poskytnutia pomoci ľuďom zasiahnutým konfliktami a inými formami násillia pozdĺž bojových alebo nepriateľských línií. Bude sa tiež zameriavať na nájdenie dlhodobých riešení na presídlenie, vrátenie presídlenia do a v rámci mestských oblastí, ktoré môžu zväčšiť problémy rozvoja, ako napríklad mestské plánovanie, nedostatok základných služieb a nezamestnanosť, ako aj jedinečné a vynárajúce sa výzvy v dôsledku konfliktu alebo inej formy násillia v mestskom prostredí. Bude hľadať stratégie a mechanizmy na koordináciu práce na týchto problémoch naprieč systémom aj po roku 2016.

Spojenia s programom na obdobie po roku 2015

Témy SHS sa týkajú rovnakých obáv a priorít ako program na obdobie po roku 2015, konkrétne program rozvoja po roku 2015 (ciele trvalo udržateľného rozvoja) a rámec na zníženie rizika katastrof po roku 2015. Vytvárajú sa procesy a podujatia, ktoré umožnia humanitárnym a rozvojovým programom navzájom sa informovať. V tomto kontexte organizátori samitu vyhlasujú, že práve teraz je správny čas na SHS.

SHS zúročí prebiehajúce debaty v rámci systému OSN a humanitárnej komunity, ako napríklad rozhovory o zmenách podnebia a Medzinárodná konferencia Červeného kríža a Červeného polmesiaca v roku 2015, ako aj iné strategické iniciatívy na národnej, regionálnej a globálnej úrovni.

Prípravný proces

Od roku 2014 sa od rôznych skupín a organizácií prijímajú názory prostredníctvom regionálnych stretnutí, odborných konzultácií a internetových nástrojov. Zahnuté boli aj zasiahnuté komunity, organizácie občianskej spoločnosti, vlády, regionálne organizácie, mimovládne organizácie, agentúry OSN, odborníci a zástupcovia súkromného sektora. Pôjde o jedinečnú príležitosť zachytiť názory súčasných i nových partnerov s cieľom do budúcnosti zlepšiť aktivity. Proces konzultácie bude rovnako dôležitý ako samotný samit. Po celom svete sa budú konať regionálne konzultácie, kde zaznejú názory, ako môžeme spoločne riešiť potreby budúcnosti. Vytvoria sa tematické tímy zložené z ôsmich až desiatich odborníkov, ktorí budú rozvíjať jednotlivé témy a podporovať elektronické, technické a regionálne konzultácie.

Napríklad v rámci konzultácií pre severnú a juhovýchodnú Áziu sa konal online seminár, na ktorom spolu s moderátorom diskutovali traja pracujúci v danom regióne. Každý disku-

tujúci hovoril z pohľadu svojho regiónu o jednej zo štyroch tém samitu. Jednotlivci sa mohli zapojiť do konferenčného hovoru a poslať otázky, či komentáre prostredníctvom chatu. Mohli tiež odpovedať na otázky regionálneho fóra dostupné na web stránke SHS. Tieto diskusie na konci júla zakončilo regionálne podujatie v Tokiu.

Podobný proces sa bude opakovať aj pri iných regiónoch, vrátane procesu konzultácie v oblasti Tichomoria. Diskutované problémy následne stanovia program SHS. Zhrnutie a návrhy konzultácie sú dostupné na internete.

Časové rozvrhnutie regionálnych konzultácií:

- západná a stredná Afrika (Pobrežie Slonoviny) 19. – 20. jún 2014
- severná a juhovýchodná Ázia (Japonsko) 23. – 24. júl 2014
- východná a južná Afrika (južná Afrika) 27. – 29. október 2014
- Európa a skupina Iné (Maďarsko) 3. – 4. február 2015
- Blízky východ a severná Afrika (Jordan) 3. – 5. marec 2015
- Latinská Amerika a Karibik (Guatemala) 5. – 7. máj 2015
- oblasť Tichomoria (Nový Zéland) 30. jún – 2. júl 2015
- Južná a stredná Ázia tretí štvrtrok 2015
- tematická konzultácia (Nemecko) tretí štvrtrok 2015
- globálna konzultácia (Švajčiarsko) október 2015

Ako sa môže zapojiť verejnosť?

Verejnosť môže od mája 2014 vyjadriť svoje názory a nápady prostredníctvom diskusného fóra na web stránke SHS. Na tejto web stránke sa budú pravidelne uverejňovať novinky a ďalšie informácie, a zároveň budú mesačne zasielané e-mailom tým, ktorí sa prihlásia do zoznamu adries.

SHS spojí veľké množstvo humanitárnych aktérov s cieľom vytvoriť program na humanitárnu činnosť v budúcnosti. Vďaka rozsiahlemu procesu konzultácií SHS obsiahne rozmanitú škálu názorov a odborných rád týkajúcich sa štyroch kľúčových tém samitu. Proces sa stále vyvíja a výsledky sú zatiaľ otvorené. Organizátori samitu nabádajú aktérov občianskej spoločnosti, členské štáty, akademické inštitúcie, mimovládne organizácie, ako aj iných, aby prispeli k prípravám organizovaním konzultačných podujatí a zahrnutím ich výsledkov do celkovej prípravnej práce.

**Ďalšie informácie o SHS možno nájsť na web stránke samitu:
www.worldhumanitariansummit.org**

Redakcia *Acta Missiologica* veľmi pekne ďakuje pani Breanne Ridsdel a Úradu OSN pre koordináciu humanitárnych záležitostí (OCHA) za možnosť spolupráce, ochotu a venovaný čas.

Redakčne pripravila Mgr. Mariana Hamarová
Kontakt: mail: amredakcia@gmail.com

ROK 2015 – EURÓPSKY ROK ROZVOJA

Európsky rok 2010 výrazne prispel k novému zmýšľaniu a formulácii nových politík, čo by mohla byť paralela aj pre Európsky rok rozvoja 2015. Budúci rok bude prvým európskym rokom, ktorý je venovaný zahraničnej politike a bude mať silný globálny rozmer.¹⁵⁸ Mottom Európskeho roka rozvoja bude *‘Náš svet, naša dôstojnosť, naša budúcnosť’*.

Rok 2015 by mal byť symbolickým a zároveň rozhodujúcim, keďže ide o posledný rok na splnenie kolektívne dohodnutých Miléniových rozvojových cieľov v boji proti chudobe z roku 2000, a preto ponúka jedinečnú príležitosť na zhodnotenie medzinárodných záväzkov. Štyri roky od prijatia oznámenia Európskej komisie *‘Program zmien (Agenda for Change)’*, rok 2015 bude taktiež vhodnou príležitosťou na predstavenie konkrétnych výsledkov reformy rozvojovej politiky, ktorú toto oznámenie predstavovalo. Rok 2015 bude aj rokom, v ktorom by sa mali na medzinárodnej úrovni prijať veľké rozhodnutia o rámci pre rozvoj, ktorým sa má nahradiť rámec Miléniových rozvojových cieľov v nadchádzajúcich desaťročiach.

Európska únia zohrávala kľúčovú úlohu v rozvojových otázkach a pri stanovení Miléniových rozvojových cieľov. Hoci rozvojová spolupráca predstavuje oveľa viac než len rozvojovú pomoc, treba mať stále na pamäti, že viac ako polovica celkovej oficiálnej rozvojovej pomoci pochádza z EÚ a jej členských štátov. Európska únia a jej občania by mali spolu so svojimi partnermi v rozvojových krajinách zastávať vedúcu úlohu v diskusiách o období po roku 2015.

Svet prešiel za posledné roky obrovskými zmenami. Okrem iného došlo k výrazným posunom v globálnej hospodárskej a politickej rovnováhe. Na svetovej scéne sa objavili noví aktéri vrátane súkromných a mimovládnych aktérov. Hlavnou hnacou silou celosvetového rastu sa stali rýchlo sa rozvíjajúce krajiny, ktoré už majú významný vplyv na svetové hospodárstvo.

Neustála podpora rozvojovej spolupráce je nevyhnutná v rýchle sa meniacom svete. Približne 1,3 miliardy ľudí žije ešte stále v extrémnej chudobe 4 v dôsledku nízkych príjmov a v prípade mnohých ďalších ešte stále nie sú uspokojené potreby ľudského rozvoja. Takmer všade vo svete sa v rámci krajín prehlbujú nerovnosti. Prírodné prostredie čelí narastajúcemu tlaku a rozvojové krajiny sú obzvlášť zasiahnuté účinkami zmeny klímy. Uvedené výzvy sú celosvetové a vzájomne prepojené a do ich riešenia sa musia zapojiť všetky krajiny spoločne. Európska komisia zverejnila koncom roka 2013 správu k špeciálnemu Eurobarometru o európskej rozvojovej pomoci – EuropeAid s názvom *‘EU Development Aid and the Millennium Development Goals’*.¹⁵⁹ Výsledky prieskumu potvrdzujú, že napriek náročnej ekonomickej klíme, zostáva podpora pre rozvojovú pomoc chudobným krajinám silná. 66 % respondentov si myslí, že rozvojová spolupráca by mala byť jednou z priorít EÚ a šesť z desiatich opýtaných si myslí, že by sa mal objem pomoci zvýšiť. Respondenti vyjadrili silné preferencie pre oblasti ako je zamestnanosť, zdravotníctvo, ekonomický rast a vzdelávanie. 59 % respondentov zo Slovenska si myslí, že by sa objem rozvojovej pomoci chudobným krajinám mal zvýšiť a 77 % považuje za dôležité pomáhať ľuďom z rozvojových krajín.

Podľa vyjadrenia Európskeho komisára pre rozvoj, Andrisa Piebalgsa, v súčasnosti je známe, že máme k dispozícii technologické, finančné a materiálne zdroje na odstránenie

158 V roku 2013 dosiahla rozvojová pomoc z fondov EÚ a členských štátov spolu celkovo 56,2 miliardy EUR. Táto suma predstavuje 0,43 % hrubého národného dôchodku (HND). Rozvojová politika EÚ je v rámci Lisabonskej zmluvy jedným z priorityných pilierov posilneného zahraničného vystupovania EÚ v medzinárodnom spoločenstve. Aj na základe týchto faktov v apríli 2014 Európsky parlament s Radou EÚ prijal rozhodnutie ustanoviť rok 2015 za Európsky rok rozvoja.

159 EU DEVELOPMENT AID AND THE MILLENNIUM DEVELOPMENT GOALS – REPORT.

extrémnej chudoby z našej planéty do roku 2030. Neexistuje žiadny dôvod, prečo by sme tento cieľ nemali dosiahnuť.

Ciele pre Európsky rok rozvoja 2015

- a) *'informovať občanov EÚ o rozvojovej spolupráci EÚ a jej členských štátov s dôrazom na výsledky'*, ktoré EÚ v spolupráci s členskými štátmi dosiahla ako globálny aktér a ktoré bude naďalej dosahovať v súlade s najnovšími rokovaniami o všeobecnom rámci rozvoja na obdobie po roku 2015;
- b) podporovať *'priamu angažovanosť, kritické myslenie a aktívny záujem občanov'* EÚ a zainteresovaných strán o rozvojovú spoluprácu, a to aj v rámci navrhovania a vykonávania politík v tejto oblasti;
- c) zvyšovať informovanosť o prínosoch rozvojovej spolupráce EÚ nielen pre príjemcov rozvojovej pomoci Únie, ale aj pre občanov EÚ, a zabezpečiť *'širšie pochopenie súladu politík na podporu rozvoja'* a vybudovať u občanov v Európe a v rozvojových krajinách zmysel pre spoločnú zodpovednosť a solidaritu v meniacom sa a čoraz viac vzájomne prepojenom svete..

Európsky rok rozvoja bude prvým európskym rokom, ktorý bude mať silný globálny rozmer založený na právach. Tento európsky rok predstavuje jedinečnú príležitosť na rozsiahlu verejnú diskusiu a zmysluplné zapojenie občanov do vízie Európy o globálnom rozvoji, a to v rámci Európy aj na iných kontinentoch, s jej rozmerom týkajúcim sa ľudských práv, environmentálnej udržateľnosti, ale aj sociálnej súdržnosti.

Konfederácia CONCORD predostrela myšlienky, ktoré vyjadrili organizácie občianskej spoločnosti a partneri. Inštitúcie EÚ by mali urobiť všetko preto, aby sa zabezpečilo, že daný rok bude:

- *'Inšpirujúci'* – mal by to byť proces, v rámci ktorého všetci aktéri diskutujú a spoločne formujú nový spôsob myslenia a nové postupy týkajúce sa rozvoja a usilujú sa dosiahnuť konsenzus v odpovedi na otázku, čo znamená celosvetová spravodlivosť pre Európu a jej občanov.
- *'Participatívny'* – názory občanov na globálnu spravodlivosť by mali byť v centre diskusií venovaných rozvoju. Pre mimovládne organizácie to znamená posun v zameraní ich vzdelávacích aktivít od „informovania občanov a zvyšovania ich povedomia“ k „spoločnej diskusii o ich názoroch na spravodlivý rozvoj vo svete“.
- *'Koherentný'* – rozvojová politika by mala byť koherentná a z tejto perspektívy by sa počas daného roka malo diskutovať aj o iných politikách Európskej komisie, ktoré idú nad rámec rozvoja (obchod, financie, poľnohospodárstvo atď.).
- *'Vzdelávanie v oblasti rozvoja a proces zvyšovania povedomia'* – na daný rok by sa malo nazerať ako na participatívnu formu vzdelávania v oblasti rozvoja a procesu zvyšovania povedomia, založenú na pedagogických zásadách a hodnotách Európskeho konsenzu o rozvoji vzdelávania.
- *'Globálny'* – každá diskusia musí byť založená na rovnosti s mimoeurópskymi partnermi.

Európsky rok rozvoja na Slovensku

Na Slovensku sa v rámci Európskeho roka rozvoja budú aktivity Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, Zastúpenia EK na Slovensku, mimovládnych rozvojových organizácií a ostatných rozvojových i nerozvojových aktérov, zameriavať nielen na informovanie o výsledkoch európskej a slovenskej rozvojovej spolupráce, ale jedným z cieľov bude práve otvorenie priestoru pre širšiu verejnú, expertnú a akademickú debatu o význame rozvojovej spolupráce a globálnych súvislostiach.

Dôležitým faktorom bude tiež zapojenie médií a ich aktívna účasť na šírení myšlienok o ďalšom smerovaní rozvojovej spolupráce po roku 2015, ale i globálnej zodpovednosti za našu spoločnú budúcnosť. Debaty ešte na úrovni rozhodovateľov sa budú zameriavať na definovanie nových politík súvisiacich s rozvojom. Širšie pochopenie potreby súladu politík na podporu rozvoja (koncept koherencie politík pre rozvoj) bude jednou z nosných tém. Zapojenie širšej verejnosti do rôznorodých aktivít bude zamerané najmä na prácu s deťmi a s mládežou prostredníctvom rôznych súťaží, kultúrnych a vzdelávacích podujatí.

Európsky rok rozvoja na Slovensku je veľkou šancou na presadenie myšlienky našej spoluzodpovednosti za budúcnosť ďalších generácií. Ako povedal generálny tajomník OSN Ban Ki-moon počas pochodu za klímu (People's Climate March) v New Yorku pred klimatickým summitom OSN v septembri 2014: „*Plán B neexistuje, pretože nemáme planétu B.*“

Európsky rok rozvoja je pre Platformu mimovládnych rozvojových organizácií významnou udalosťou keďže bude koordinátorom projektu v rámci pripraveného Národného pracovného programu Európskeho roka rozvoja *‘Náš svet, naša dôstojnosť, naša budúcnosť’*, ktorý je podporený zo zdrojov Európskej komisie. V pláne aktivít pre verejnosť figurujú aktivity ako napríklad fotosúťaž pre amatérov a profesionálov, súťaž v písaní esejí EUSTORY pre stredné školy, výtvarná súťaž pre deti základných škôl, medzinárodná konferencia Demokracia a rozvoj, Rozvojový deň v Bratislave i v regiónoch, semináre a diskusie v rámci Týždňa globálneho vzdelávania, ako aj aktivity spojené s inými známymi podujatiami ako medzinárodný festival dokumentárnych Jeden svet, či multikultúrny festival Pohoda. Na webovej stránke www.mvro.sk bude čoskoro k dispozícii detailnejší plán podujatí, ktorý bude priebežne aktualizovaný.

Redakcia *Acta Missiologica* veľmi pekne ďakuje pani Lenke Nemcovej a Platforme mimovládnych rozvojových organizácií za možnosť spolupráce, ochotu a venovaný čas.

Redakčne pripravila Mgr. Mariana Hamarová

Kontakt: mail: amredakcia@gmail.com

PRESTAŇME SA POZERATĚ, A ZAČNĪME VIDĪETĚ:

PROJEKT BEAMS ALEBO „LĀMANIE EURÓPSKÝCH POSTOJOV VOČĪ STEREOTYPOM O IMIGRANTOCH / MINORITĀCH“

V súčasnosti sa aj prostredníctvom médií skrátili vzdialenosti a svet sa metaforicky zmenšil. Inakosť, kolektívna identita, zostávajú zachované, exotika ustupuje. Vo vzťahu majorita vs. minorita na západe i východe Európy prevláda a prežíva chápanie menšín ako podriadených, nízko hodnotených identít. Aj v Slovenskej spoločnosti ešte stále prežíva množstvo predsudkov voči minoritám a imigrantom. Práve preto sa Inštitút pre rozvoj spoločnosti v rámci celoeurópskeho projektu BEAMS, ktorý prebieha od roku 2013¹⁶⁰ rozhodol v tomto roku zrealizovať alternatívne formy predchádzania stereotypov.¹⁶¹ Diverzita je hlavná sila pre rozvoj európskej rodiny ako priateľského domova so zachovávaním práv pre všetkých, avšak akákoľvek diskriminácia – priamo vyjadrená alebo skrytá – vytvára v spoločnosti nepríjemné napätie a sťažuje koexistenciu všetkých ľudí na sociálnej, kultúrnej a ekonomickej úrovni.

Médiá, zábavný priemysel a umenie, často považované za domény populárnej kultúry, sú medzi najmocnejšími silami zobrazujúcimi sociálne trendy, vytvárajúcimi verejné názory, „stereotypizujúcimi“ ich črty, zvyky a vlastnosti, ktoré sú skoncipované v istom čase a priestore.

Projekt *‘BEAMS alebo „Lámanie európskych postojov voči imigrantom / minoritám“* prináša spolu 15 partnerov z 12 európskych krajín za účelom lepšieho porozumenia a spojenia medzi populárnou kultúrou¹⁶² a komunitným cítením o stereotypných a diskriminačných správaniach občanov; a dovoľuje skupinám imigrantov a etnických minorít získať plné práva občianstva v mnohých aspektoch. Partneri taktiež spájajú sily pre zvýšenie povedomia o existencii stereotypov a podporujú mladých Európy v duchu „prestaňme pozeratĚ a začnĪme vidĪetĚ“. Odstraňujú stereotypy a populárne sociálne, politické alebo ekonomické mechanizmy posilňujúce pevný všeobecný imidž, či súbor vlastností, reprezentujúce konkrétny typ ľudí alebo kultúr spojených s týmito sociálne diskriminovanými skupinami našej spoločnosti.

160 Projekt BEAMS sme v *Acta Missiologica* už v stručnosti predstavili – pre viac informácií o jeho kontexte a cieľoch pozri: *Acta Missiologica*. Vol. 7, č. 1, 2013, s. 61 – 62, ISSN 1337-7515.

161 Napríklad prostredníctvom zorganizovania rôznych podujatí vo vybraných slovenských mestách, ktorými sa aktívne snaží bojovať proti stereotypom. Účastníci týchto podujatí sa mali možnosť zapojiť do rôznych situačných inscenácií inšpirovaných rozmanitým vnímaním menšinových kultúr. Alebo sa dokonca zúčastniť aj interaktívnych skúšobných, „kastingových“ akcií a stať sa protagonistami kreatívnych experimentov, či divadelných scénok.

162 BEAMS populárna kultúra je vymedzený pojem, ktorý odkazuje na umenie a ďalšie prejavy ľudského duševného, fyzického a tvorivého vlastníctva a produkcie – pre komerčné alebo iné využitie – vyjadrené prostredníctvom komunikácie a mediálnych kanálov a je zároveň široko uznávaný a reflektuje myšlienky, zvyky a sociálne správanie najmä ľuďom, spoločnosti, alebo konkrétne demografické dimenzie. Taktiež predstavuje relevantnú súčasť všeobecného ponímania o kultúre, pretože je základom životného štýlu, správania, viery, vnímania, názorov a sociálnych návykov. Je zakotvený v konkrétnom kontexte, kde sa vyrába, spotrebúje, diskutuje, a používa sa ako referenčný bod pre nápady a identity a slúži pre rôzne účely: zábavu, informácie, vzdelávanie a ďalšie spoločenské záujmy.

Je dôležité spochybňovať tieto stereotypy a potrebné zamestnať kritické pohľady pri búraní negatívnej korelácie medzi stereotypmi a diskriminačným správaním smerom k špecifickým skupinám imigrantov a minorít. Pohľady umeleckých diel a populárnej kultúry dokážu lámať negatívne korelácie medzi stereotypmi a diskriminačným správaním voči skupinám imigrantov a minorít.

Populárnu kultúru a stereotypy je možné v stručnosti opísať nasledovne:

- stereotypom negatívneho charakteru otvorili priestor denníky, časopisy, vonkajšia reklama, internetové blogy, či sociálne siete,
- populárna kultúra má etnografický prístup k stereotypom a prenáša problémy menšín vo väčšine prípadov prostredníctvom folklórnych charakteristík, ako sú ľudová hudba, tanec a piesne, kolorit kostýmov a zvykov,
- populárna kultúra hľadá výnimky medzi menšinami, ktoré prelomujú stereotypné rozmýšľanie o danej skupine,
- populárna kultúra z vonkajšej reklamy odráža stereotypy voči menšinám poháňaných politickým napätím (napr. občania maďarskej národnosti a Rómovia),
- absencia menšín a imigrantov v divadelných predstaveniach, či vo výtvarnom umení,
- najčastejšie môžeme etnické menšiny vidieť vo filmovej tvorbe alebo fotografických produktoch, keďže sa kladie dôraz na ich odlišnosť,
- populárna kultúra zvyčajne odráža všeobecne popularizované formy a modely stereotypov o určitých menšinových skupinách a tým potvrdzuje zaužívané predstavy a obrazy o menšinách,
- stereotypy sa do značnej miery prejavujú prostredníctvom mainstreamových médií,
- štátne programy podporujú ojedinelé a jednorazové podujatia a táto forma finančného stimulu napomáha tvorbe umeleckých produktov, ktoré ale častokrát nie sú výsledkom kultúrnej úvahy.

Projekt BEAMS sa uskutočňuje v nasledujúcich fázach:

'Prvá fáza': Širokospektrálna kolekcia populárnej kultúry pozostávajúca z videí a televíznych materiálov, beletrie a šou, filmov, záznamov športových udalostí, kníh, príspevkov mainstreamových médií, divadelných a muzikálnych vystúpení je pozorne analyzovaná s cieľom identifikácie mechanizmov kreácie /udržovania/ premietania obrazov a stereotypov. 15 partnerských organizácií opisuje prostredníctvom 100 interview s verejne vplyvnými producentmi, umelcami, vedcami, aktivistami a podstatnými expertmi v 12 európskych krajinách.

'Druhá fáza': BEAMS sa zameriava na diskusie expertov a reprezentantov populárnej kultúry s dopadom na stereotypné vnímanie v médiách, zábavnom a kreatívnom priemysle. Rozmanitosť skupín občanov rozdielných spôsobov života bude interpretovať a odrážať všeobecné porozumenie zbieraných dôkazov o stereotypoch v populárnej kultúre. Partnerom to pomôže lepšie pochopiť módu sociálneho, politického a ekonomického stereotypovania skupín imigrantov a etnických minorít, ktorí sú ovplyvnení.

'*Tretia fáza*': Na záver projektu BEAMS, film zbiera dôkazy o tom, že „Videnie sa stane Robením“. Partneri rozpracujú skúšobné akcie pre mladých ľudí. V týchto častiach projektov sa mladí ľudia a herci populárnej kultúry stanú protagonistami kreatívnych experimentov, ktoré im pomáhajú, a ostatní občania si budú užívať rozpracovanie menej stereotypných druhov kultúr. Herci budú spoznávať diverzitu ako pridanú hodnotu pre spoločnosť a budú organizovať verejné podujatia o migrácii ako forme diskriminácie, rasizmu a xenofóbie, a tak budú zdieľať viac tolerantných vízií v spoločnosti.

Projekt BEAMS prebieha v období od januára 2013 do konca roka 2014, avšak toto nie je jeho úplné ukončenie. Nástroje a metódy zamestnané všetkými partnermi budú rozlíšené pre inšpiráciu ostatných v populárnej kultúre lokálne a v Európe, a stanú sa životaschopnými príkladmi ako „ prestať pozeráť a začať vidieť“ a začať pracovať spolu pre priateľskú Európu plnú práv ako domova pre nás.

V dňoch **9. – 10. októbra** sa partneri BEAMS stretli v Prahe z dôvodu posledného Medzinárodného seminára pred uskutočnením posledného podujatia projektu, ktorý sa bude konať v Benátkach už v decembri tohto roka. Partneri BEAMS sa zapojili do dvojdnového intenzívneho stretnutia, kde sa podieľali na hlavných výsledkoch miestnych riadiacich činností a pracovali na finálnej fáze projektu, pričom diskutovali konkrétne o odkaze BEAMS. V priebehu roka sa vykonala široká škála vzdelávacích a osvetových aktivít (tzv. riadiace akcie WS 3). Prvé výsledky ukázali, že mnohí majú potenciál dobre uplatňovať prax v oblasti zvyšovania povedomia proti diskriminácii a tiež sa tak stávajú dôležitým udržateľným faktorom projektu do jeho oficiálneho ukončenia. Partneri sa spoločne venovali viacerým interaktívnym a vedomostne prenášajúcim aktivitám. Stretnutie sa začalo plným ponorením sa do riadiacich činností a bude pokračovať s riadiacim výborom. Na záver projektu bude zverejnený výsledný dokumentárny film.

Redakcia *Acta Missiologica* veľmi pekne ďakuje pani Galyi Terzieva, koordinátorke Inštitútu pre rozvoj spoločnosti a projektu BEAMS za možnosť spolupráce, ochotu a venovaný čas.

Redakčne pripravila Mgr. Mariana Hamarová

Kontakt: mail: amredakcia@gmail.com

Pokyny autorom článkov:

- redakcia prijíma články zodpovedajúce profilovému zameraniu časopisu
- pri recenznom konaní sú články posudzované po stránke obsahovej i formálnej
- v prípade potreby môže byť práca vrátená autorom na prepracovanie
- redakcia si vyhradzuje právo uskutočňovať štylistické úpravy
- články prijímame v súbore Word, v rozsahu maximálne 50000 znakov
- okrem vlastného textu musia obsahovať:
  - výstižný a stručný názov článku v slovenskom a anglickom jazyku
  - slovenský a anglický abstrakt v rozsahu maximálne 1490 znakov
  - klúčové slová v slovenskom a anglickom jazyku v rozsahu maximálne 5 slov
- text musí byť napísaný v súlade s platnými jazykovými normami, písmo Times New Roman, veľkosť písma 12
- pre citáciu literatúry žiadame používať normu ISO 690 (citačný odkaz pod čiarou)
- príspevky posielajte na e-mailovú adresu:
amredakcia@gmail.com

ACTA MISSIOLOGICA

Vychádza 2-krát ročne

Vydáva: Inštitút misijnej práce a tropického zdravotníctva sv. Jána Pavla II. v Bratislave, Vysoké školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave.

IČO: 31 821 979

Adresa redakcie: Katedra misiológie, VŠZSP sv. Alžbety, Polianky, ul. Pod brehmi 4/A, 841 03 Bratislava

Korešpondenčná adresa: Katedra misiológie, VŠZSP sv. Alžbety, P.O.Box 104, 810 00 Bratislava

tel.: 0903/723899, 02/69202815, e-mail: amredakcia@gmail.com

Redakčná rada: Prof. PhDr. Ing. Ladislav Bučko, PhD., (zodpovedný redaktor), prof. Vladimír Krčméry, DrSc., doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc., Mgr. Pavol Bargár, M.St., Th.D., doc. PhDr. ThDr. Stanislav Košč, PhD., doc. PaedDr. et Mgr. Pavol Tománek, PhD., PhDr. Eva Halašová, PhD., PhDr. Jana Adamcová, PhD., Mgr. Mariana Hamarová

Grafická úprava - obálka: Jaromír Ferienc, focusart s.r.o.

Fotografia na obálke: Otec s deťmi v Etiópskej džungli

Autor fotografie: PhDr. Kristína Pauerová, PhD. Koordinátor projektov Inštitútu misijnej práce a tropického zdravotníctva sv. Jána Pavla II.

Korektúra: Mgr. Mariana Hamarová

Grafická úprava a príprava do tlače: Peter Vančo

Tlač: STIKEN s.r.o.

Dátum vydania: október 2014

Objednávky na predplatné sa prijímajú na:

tel. č.: 0903/723899, 02/69202815

alebo e-mailovej adrese: amredakcia@gmail.com

Cena za jeden výtlačok 0,70 EUR. Ročné predplatné 1,3 EUR

Evidenčné číslo: 3631/09

ISSN: 1337-7515

Členovia vedeckej rady časopisu Acta Missiologica

prof. Vladimír Krčméry, (Bratislava, Slovensko), prof. Peter Fedor-Freybergh, prof. Marián Karvaj (Nové Zámky, Slovensko), prof. Ladislav Bučko, prof. Karol Bošmanský, doc. Katarína Holečková, doc. Eva Horváthová, prof. Wolfgang Graninger (Viedeň, Rakúsko), doc. Erich Kalavský, doc. Marián Bartkovjak, doc. Silvia Dobrodenková, doc. Zuzana Kalavská, doc. Veronika Sládečková, prof. Roberto Cauda (Rím, Taliansko), prof. René Lužica, prof. Adriana Ondrušová (Trnava, Slovensko), prof. Juraj Benca, prof. Apostolos Georgopoulos, (Viedeň, Rakúsko), prof. Werner Ustorf (Birmingham, UK), prof. Caleb Kim (Nairobi, Kenya), Dr. Francesco Pierli (Nairobi, Kenya), ThDr. Jaroslav Jaššo (Honduras), doc. Nasir Jalili (Slovensko)

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave
Inštitút misijnej práce a tropického zdravotníctva sv. Jána Pavla II.
Katedra Misiológie
Polianky, Pod Brehmi 4/A
841 01 Bratislava